

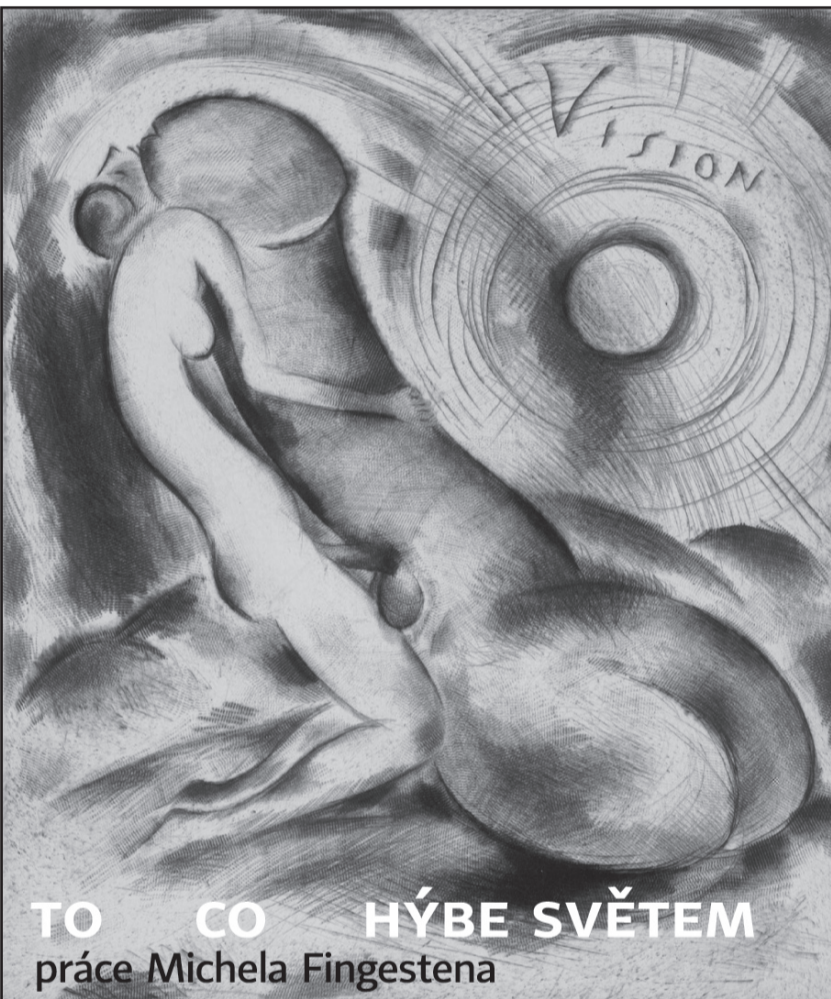
Vážení čtenáři

máte dost tučtových provozoven, stále dokola stejné bílých barů, kde je přírůžka za nudu a hloupost?

Navštivte pohostinné zařízení **U Budyho!** které čtvrtě provzuje redakce Babylonu

RUM ZA DVACET CHLEBA SE ŠKVARKAMA ZA DESET

Adresa - bez adresy, Libeňský ostrov, dále k doptání
www.facebook.com/ubudyho

TO CO HÝBE SVĚTEM práce Michela Fingestena

4. 3. → 30. 3. 2011 Galerie Ztichlá klika
Betlémská 10, Praha 1-Staré Město, pondělí—pátek: 10—18 hodin

Autor sedmisvazkové FILOSOFIE a šéfredaktor Distance

JIRÍ FUCHS

v únoru zahájil

Kurz systematické filosofie

Veřejné přednášky se konají každou středu od 18:00 hod v prostorách ČVUT v Dejvicích.

(Po výstupu ze stanice metra Dejvická, se vydáte směrem k areálu ČVUT, a pak do prvního vchodu vpravo. Roh ulic Technická a Šolínova. Uvnitř musíte nalézt učebnu v přízemí vpravo – hned první dveře na začátku chodby.)

Kurz je koncipován jako postupné aktualizování podstatných otázek filosofie. Nepůjde v něm však o pouhé předkládání filosofických problémů, ani o přehledku zajímavých pokusů různých filosofů o jejich řešení. Těžiště přednášek bude spočívat v kritické práci s problémy, která není lhostejná k pravdivým závěrům. Vlastnosti kritického myšlení – důsledné metodické pochybování a logické nasazení – mají ambici rozlišovat pravdu od omylu i ve filosofickém myšlení.

Hlavní témata kurzu:

– **Problém pravdy:** Je pravda skutečně hodnotou lidského myšlení? Je možné dospět k definitivně jistým závěrům? Je účel lidského myšlení vystižen postmoderním relativismem?

– **Problém lidského bytí:** Je člověk adekvátně definován svým životem? Předpokládá životní dynamika v celku lidské reality nějaké konstanty? Jaké je řešení sporu koncepce lidské dějinnosti s koncepcí neměnné lidské přirozenosti? – Problém smyslu lidského života: Jaký je princip životního smyslu? Zanáká osobní život smrtí? Je osobní život vcelku smysluplný či absurdní? Je člověk v podstatě svobodný, nebo je jeho jednání podstatně určeno bio-psycho-socio determinanty? Jaký je poměr jedince a společnosti?

– **Problém Absolutna:** Racionální identifikace absolutní skutečnosti má v základě dvě možnosti. Buď je svět naší zkušenosti soběstačný, nebo má přesaznou Příčinu. Která možnost je odůvodněnější?

– **Etický problém:** Jsou mravní normy a hodnoty obecně platné, všelidské, nebo jsou relativní, podmínené dobou a kulturou? Odpovídá lidskému ustrojení zákon egoistického uspokojování?

Řazení podstatných otázek odkazuje ke skutečnosti, že se řešení problémů teoretické filosofie zhodnocuje v etických výkladech specificky lidské praxe, tj. svobodných činů. Etika vypadá podle toho, jak se filosof orientuje v otázkách pravdy a lidského bytí.

Myslíkova 10, 120 00 PRAHA 2
tel.: 224 917 862

OTEVŘENO DENNĚ
(KROMĚ SOBOT A NEDĚLÍ) 9 – 18
NÁKUP KNIH 10 – 12 14 – 16
TECHNICKÁ, ODBORNÁ
A CIZOJAZYČNÁ LITERATURA
SKRIPTA, SLOVNÍKY, UČEBNICE
BELETRIE – POESIE
GRAFIKA – FOTO – POHLEDNICE
antikvariat_kozakova@seznam.cz

Polský institut

www.polskyinstitut.cz,
Malé nám. 1, 110 00 Praha 1,
institut@polskyinstitut.cz
tel. informace 224 214 708,
sekretariát: 224 212 274

Program na březen 2011

Filmy

Promítání filmů v sále Polského institutu v Praze, Malé nám. 1 (vchod z Karlový ulice 27), filmy v polském znění s překladem do češtiny

Projekce v Polském institutu:

1. 3. 18.30
Odkaz Krzysztofa Kiesłowského:
Street Feeling (2009, 19 min.), rež. K. K. Rus
Dekalog 7 (1988, 55 min.), rež. Krzysztof Kiesłowski
8. 3. 18.30
Poste restante (2008, 16 min.), rež. Marcel Łoziński
Chemo (Chemia, 2009, 58 min.), rež. Paweł Łoziński
Cena za nejlepší režii na MFF Jeden svět 2010
15. 3. 18.30
Polish Shorts 2009:
Miláči šťastně (Szczęściarze, 28 min.), rež. T. Wolski
Prislíbená (Przyrzeczona, 14 min.), rež. L. Dobrucki
Hanoj – Varšava (Hanoi – Warszawa, 28 min.), rež. K. Klimkiewicz
22. 3. 18.00
Dějiny polského filmu: Austeria (1982, 102 min.), rež. Jerzy Kawalerowicz

Filmové přehlídky:

8. – 17. 3.
MFF Jeden svět
Vodka Factory (2010, 95 min.), rež. J. Sladkowski
Takový je život (Takie życie, 2010, 27 min.), rež. D. Zieliński
24. 3. – 1. 4.
MFF Febiofest
Útek ze Sibíře Petera Weira, retrospektiva režiséra Lecha Majewského, Chrzesz Marcina Wrony. Cinestar Anděl

Literatura

2. 3. 16.00
Slavnostní zahájení Roku Miłosze
Vernisáž výstavy Český Miłosz, výstava potrvá od 21. 2. do 18. 3.
FF UK, nám. Jana Palacha, Praha 1
8. 3. 19.30
Seitkání s Julii Fiedorczuk
Literární kavárna Fra, Šafaříkova 15, Praha 2
16. 3. 18.00
Dopisy Miłoszovi
Petra Hůlová a Alexander Ljukašuk hovoří o Rodné Evropě.
Polský institut
22. 3. 18.00
Republika mnoha národů: Austeria
Prezentace Českého překladu románu J. Strykowskiho a projekce filmu J. Kawalerowicze.
Polský institut

Výstava

17. 2. – 7. 4.
„Vanitas“ – Umělecká fotografie Piotra Muschlika
Polský institut
4. 3. – 4. 4.
Výstava Folklore Is Alive
České centrum, Ryfářská 31, Praha 1

Hudba

2. 3. 18.30
Salon Polski: Together duo
Velvyslanectví Polské republiky, Valdštejnská 8, Praha 1 – Malá Strana
27. 3. 17.30
Talek Muracki
V rámci „Koncertu pro Medarda“
Hala AC Sparta, Nad Královskou oborou 51, Praha 7

Divadlo

19. 3. 19.00
Premiéra divadelní hry Gottland
Švandovo divadlo, Štefánikova 57, Praha 5

Pro děti

26. 3. 10.00 – 13.00
Dobré ráno s polštinou: Cesta s lokomotivou pana Tuwima
Rezervace na biblio@polskyinstitut.cz nebo tel.: 224 214 709
Polský institut

Doporučujeme

16. 3. 21.00
Zbigniew Namysłowski Quintet
Jazztime, Krakovská 19, Praha 1

Literartura 2011

1.–31. 3. 2011

FESTIVAL
KNIHY
O UMĚNÍ

gallery

TORST

· PASEKA ·

KANT

ARBOR VITAE

Knihkupectví
Týnská

Čtení je SEXY

Už druhý ročník Festivalu knihy o umění literartura 2011 se koná po celý březen v obchodním centru DBK Praha, Budějovická 1667/64, Praha 4.

Doprovodný program – setkání s autory, autogramiády, výtvarné dílny:

Čt 3. 3. / 16.30 – Jiří Suchý a Vladimír Suchánek

Čt 10. 3. / 17.00 – Jaroslav Róna

Čt 17. 3. / 17.00 – Jáchym Topol a Petra Hůlová

Čt 24. 3. / 16.00 – Pavel Šrut a Galina Miklinová

Čt 31. 3. / 14.00 / 16.00 – Zdeněk Sklenář

Program se koná v kavárně CAFÉ CIRCO v 1. patře, knihkupectví je v – 1. patře. více na www.dbkpraha.cz

PAVEL ŘEZNÍČEK

8. 3. 2011 20.00

U BUDYHO LIBEŇSKÝ OSTROV

Asistence o.s.

při Jedličkově ústavu a školách v Praze

Nabízíme možnost spolupráce při pomoci studentům a absolventům Jedličkova ústavu a škol. Jedná se o přípravu do školy, učení se cizím jazykům, doprovody na různorodé volnočasové aktivity, přípravu na přijímací i jiné zkoušky.

Více informací rád poskytne koordinátor dobrovolníků
Erik Čipera erik@asistence.org
739 006 382

Asistence o.s. - s člověkem s tělesným a kombinovaným postižením hledáme jeho vlastní cestu, jak se zapojit v běžném životě.

www.asistence.org

Jidáš Iškariotský a arabská revolta

Po týdnech a měsících trvajících protestů, které zachvátily celý arabský svět, je zřejmé, že jsme svědky události, které zakládají novou podobu arabského světa na příští desetiletí. Jak na tyto přelomové události reagoval Západ?

Neprozíravě a alibisticky. Jinak řečeno „úřednický“, tedy standardně a korektně – s absencí jakékoli vize, politického či kulturního rozhledu, jak je ostatně v Unii zavedenou normou – ne-li přímo podrazácky.

Když vypukla revolta v Tunisku, nabídl Paříž tamnímu autokratovi Abidnu bin Alímu, že mu pomůže zvládnout situaci. Poté, co se protesty rozšířily do sousedního Egypta, Itálie velebila prezidenta Mubaraka jako prozíravého státníka a po krvavých událostech v Lybii předpovídala, že revolta skončí nastolením islámského emirátu. Ještě 1. února vyzývala šéfka unijní diplomacie baronka Ashtonová prezidenta Mubaraka k bezodkladnému zahájení rozhovorů s protestující opozicí. „Ten dialog by měl Egypt posunout dál,“ řekla Ashtonová a dodala, že Evropská unie je připravena s prosazováním demokracie a lidských práv v Egyptě pomoci. Vůbec jí nedošlo, že těmito „kněžskými radami“ de facto podkopává legitimitu občanských protestů, jejichž

hlavním požadavkem bylo dosáhnout odstoupení Mubaraka. „Je to na Egyptanech,“ opakovaně zdůrazňoval italský ministr zahraničí Frattini s tím, že EU se musí vystříhat toho, aby zvenčí nějak zasahovala. Bezradnost Západu v konfrontaci s občanskými protesty ukončil až 11. únor, kdy Mubarak pod tlakem občanských protestů, které podpořilo i velení armády, odstoupil.

Slabá reakce Západu na dění v Tunisku se dala pochopit – nikdo, včetně tajných služeb, podobný vývoj neočekával. O neschopnosti adekvátně reagovat na události v Egyptě už ale lze mluvit jako o promarněné příležitosti Západu posílit své postavení ne mezi arabskými autokraty, ale v arabském veřejném mínění, které bude ve světě internetu a sociálních sítí v brzké době rozhodující.

Zdálo by se, že po všech těchto událostech to bude s protesty v Libyi jinak. Akceschopnost mohly Západu usnadnit jak krvavé zásahy armády proti civilistům, tak psychopatická osobnost plukovníka Kaddáfího, který protestující občany označoval jednou za agenty amerického imperialismu, po druhé za agenty Al Kajdy, po třetí za zdrogovanou mládež – sám podle všeho pod vlivem drog.

Během krvavých střetů, kdy ar-

máda použila proti demonstrujícím střelné zbraně nejrůznějšího kalibru, letadla i tanky, ale britský premiér David Cameron označil chování libyjského režimu za „kontraproduktivní“. Televizní magnát Silvio Berlusconi, sexuální skandalista a italský premiér v jedné osobě, který se do politiky připlétl díky svému mediálnímu impériu, se osobně obrátil na Kaddáfího slovy: „Nechci svého dlouholetého přítele rušit prosbami o umírněnost.“ Rovněž Ashtonová nabádala v souvislosti s libyjskými masakry ke klidu a zdrženlivosti. Podobně vyzývali ke „klidu a práci“ ústřední list ÚV KSČ *Rudé právo* během demonstrací Palachova týdne v lednu 1989.

Jistě manévrovací prostor diplomacie v mezinárodních vztazích je přesně vymezen, ale jsou věci mezi nebem a zemí, kdy je třeba jít nad rámec diplomatických zvyklostí. Největší znepokojení představitelů Evropy ohledně situace v arabských zemích ale vyvolal možný dopad tammích událostí na ilegální migraci. Italský ministr zahraničí Frattini z toho důvodu také přímo varoval Unii před otevřenou kritikou Tripolisu.

Druhou starostí Západu pak byla obava z možného vzrůstu vlivu islamistů v arabském světě. Jenže islamismus,

o kterém se mluví a který vyvolává obavy, není nic jiného než ideologický instrument v boji o moc. Dosadme si za něj nacionalismus, který Arabové také vyzkoušeli, stejně jako socialismus, a jsme doma. V Evropě stačí sebemenší problém, nesrovnatelný s tím, co byli léta nuceni snášet Egyptané aj., a nacionalisté operující s xenofobií získají ve volbách 20% hlasů. Výsledky egyptských voleb v roce 2005 přinesly pětinu míst v parlamentu členům islamistického Muslimského bratrstva, kteří museli ovšem kandidovat jak nezávislí.

Problém s podporou arabských autoritativních režimů jako hráze pro politickému extremismu je dvojsečný. Právě tyto režimy nahánějí vodu na mlýn radikálům. Islamisté sice vykřikují, že dábel je Amerika, ale špádnou mají na domácí autoritářské režimy ne snad proto, že by chtěli osvobodit společnost od vrchnostenské knuty, ale že to je největší konkurence v boji o moc.

V tom také spočívají limity a omezení extremistů zaštiťujících se islámem. Jestliže komentátoři poukazují na to, že úspěch revoluce v Íránu, vedené pod heslem reislamizace společnosti, dal příklad ostatním protestním hnutím v muslimském světě, je třeba vidět i druhou stranu věci – současný režim islámských

teokratů, kteří nechávají vynášet zvržené rozsudky smrti nad ženami, které se dopustily „zločinu“ cizoložství, přičemž druhá strana je z oblga, je vskutku extrémně odpudivý. Je to režim, který jistě mnohým imponuje, že se dokázal „postavit“ Západu, ale který také miliony muslimů, bezpochyby muslimek, nenávidí. Jestliže nejvyšší íránský duchovní vůdce ajatolláh Alí Chamenej vydává dnešní revoluci v Egyptě za dítě islámské revoluce, které byla zažehnuta v roce 1979 v Íránu, tak to je jeho zbožné, respektive bezbožné přání, bohapustá propaganda.

Egyptané atd. vyšli do ulic proto, že chtějí důstojně žít, chtějí chodit do práce, mít co jíst a nechťejí být přítom otravování státem přes míru únosnosti – tím méně nějakými shora nadirigovanými náboženskými předpisy. To jistě neznamená, že jejich frustrace nemohou ke svým cílům zneužít radikálové, kteří se vždy snaží pasovat do role mluvčích nespokojených.

Podstatné ovšem je, že se Západ zachoval opět jako Jidáš, jako už tolikrát v minulosti. Do značné míry promřhal ohromnou a jen tak neopakovatelnou příležitostí, jak vylepšit svůj obraz v arabském světě a tím posílit i svůj vliv v prostoru, který bezprostředně souvisí s Evropou a je klíčový pro její bezpečnost. Přitom události, které se tam dnes odehrávají, rozhodnou o podobě této oblasti v první polovině 21. století.

Petr Placák

Autoritářská modernizace v nedohlednu

Po roce 2007, kdy se do Běloruska značně ztenčil příliv ruských dotací, udělal Lukašenko řadu kroků, které měly uvolnit zmrazené vztahy s EU a s mezinárodními finančními organizacemi. Zrušil většinu sociálních úlev a dal vládě úkol, aby se Bělorusko dostalo do první třicetky zemí na světě s nejlepšími podmínkami pro investice. Experti začali tehdy diskutovat o možné změně běloruského sociálního modelu.

V politickou liberalizaci pochopitelně nikdo nedoufal, ale počítalo se s tím, že v zemi začnou ekonomicky nevyhnutelné tržní reformy a bude snad uskutečněna autoritářská modernizace po vzoru té čínské.

Stejně tak i před prezidentskými volbami se zdálo, že tato varianta je celkem reálná. Byla zavedena řada legislativních opatření ve smyslu ekonomické liberalizace. Začal dialog mezi státem a podnikatelskou komunitou. Vláda neustále zvala do Běloruska zahraniční investory a dávala sliby MMF.

Příznaky změn se objevily dokonce v politické sféře. Lukašenko naznačoval, že po volbách bude větší pozornost věnována politickým stranám. Předsedkyně ústřední volební komise připustila možnost přechodu k poměrnému volebnímu systému, v němž by se hlasovalo nikoliv pro jednotlivé kandidáty, nýbrž pro strany. Ve vládních kruzích se začalo diskutovat o možnosti zavedení modelu „řízené demokracie“ podle ruského vzoru, v němž je autoritářská podstata režimu schována za demokratickou fasádou: Kreml vytváří strany, které mezi sebou zdánlivě soupeří a formuje „konstruktivní opozici“.

První náznak tohoto projektu se v Bělorusku objevil během volební kampaně, kdy bylo zaregistrováno devět alternativních kandidátů, kterým dovolili promluvit ve statním rozhlasu a televizi. Nicméně události 19. prosince tyto plány překazily. Volební kampaň znamenala pro Lukašenko těžké trauma. Ukázalo se, že běloruský režim není připraven na model „řízené demokracie“.

Politický systém, jenž se obvykle chová dle jednoduchého schématu (kdo nesouhlasí, dostane obuškem po hlavě), není uzpůsoben ke složitější a jemnější hře. Dva měsíce volební prezidentské kampaně úplně stačily k tomu, aby si to moc uvědomila. Výsokí funkcionáři, kteří tlačili Lukašenko k předstírané politické liberalizaci a přesvědčovali ho, že jeho mocí to nijak neotřese, byli zbavení svých funkcí.

Podle většiny expertů události 19. prosince ukázaly, že reformní potenciál systému je slabý, ne-li nulový. Nejde jen o to, že Lukašenko utrpěl trauma pokusu o mírnou

politickou liberalizaci během volební kampaně, a že se bojí jakýchkoli změn, což problematizuje normalizaci vztahů se Západem. Problém Lukašenko je v tom, že je z něj teď slabý prezident, jenž trpí nedostatkem podpory jak zevnitř, tak zvenčí.

I dva měsíce po volbách musí stále obhajovat své právo být prezidentem pomoci masových represí (včetně trestního stíhání sedmi bývalých kandidátů), teorií mezinárodního spiknutí atd. Není náhoda, že poprvé promluvil o menšině, která ho nepodporuje. Během předchozích let tvrdil, že lid hlasuje pro něj a jeho politiku jednomyslně podporuje, zatímco opozice je jen „skupinka magorů“.

Slabost Lukašenkovy pozice je dána tím, že se země potýká s vážnými problémy a výzvami, jejichž řešení je v nedohlednu. Konflikt se Západem i s Ruskem zužuje Lukašenkovi manévrovací prostor a možnost jakéhokoli řešení minimalizuje.

To všechno zpochybňuje plány na ekonomickou liberalizaci. Ta totiž rozšiřuje prostor svobody. Silná vláda si může dovolit koexistenci s hospodářskými subjekty nezávislými na státě, naopak slabý vůdce se toho bojí. Jak je známo, tržní reformy vždy mají na společnost bolestivý dopad. Nepopulární změny může uskutečnit jen populární a silná vláda. Tím se dnes Lukašenko pochlubit nemůže: image modernizátora se mu zdá být příliš riskantní.

Valer Karbalevič

Uladzimir Ňaklajev

V ničem, co tu bylo a co tu je, nebo bude, nemusel jsi být.

Všechny divy divů převyšuje neuvěřitelný zázrak -

žít.

(2006, přeložil Max Ščur)

báseň vězněného běloruského básníka Ňaklajeva najdete na straně VII přílohy

Věra Jirousová

25. února 1944

27. února 2011

Dies irae

*Rok deště valí spousty vod
v poledním domě bíle kvete Trní
Až tubky až hlasy opadnou zbydou tu ptáci
na světě sami letící Ostrov nad vodami
Fialový ledovec paměti taje
na peří na víčka prší Balzám ráje*

*Až křik až ohně na kopcích
až slunce Item měsíc v dlani
Egyptský prach se rozpadne budou tu ptáci
duha plamený meč Archanděl pod
hvězdami*

*Léto oblékne tělo zpěvu bude zapomenut
lesk jablka Smrt temný dar řeči*

To je hlas přírody

*borůvkovým jazykem
olizují růžového ptáka
malinovým jazykem
v srsti lovím moudří
moudřivlaka
válčím ostružinovým rtem
sem a tam bloudím přes hrboły
dračí pestrostí žilek
a jahodovou dásní ven*

*do hmíza lákám průsvitný bílek
slinou ho solím a polykám
měsíc za mrakem se dívá
skulinou v tmě noc se jasní
v ústech spí slepý nezrožený den
prach v hrsti zuby lepší strach
čpí mocně prstí
sodomou hadím mlíkem*

Nedokonala bytost

*svůj spor s ženou
si vyřizuje přes Boha
svůj spor s Bohem
vede s mužem*

*mezi volností a omezením
vzniknou dva obrazy
jeden je vnitřně pravdivý
avšak bez spravedlnosti
druhý je spravedlivý
a vnitř bez pravdy
nic nepomáhá
že jsou navzájem spojitě
a od sebe odděleně*

před zrcadlem a v zrcadle

Podzimní rentobraní

Ekonom Anders Aslund vysvětluje ve své knize *How Ukraine Became a Market Economy and Democracy* (2008) ukrajinské politicko-ekonomické poměry pomocí pojmu rent-seeking. Znamená snahu jednotlivce, skupiny nebo nějaké organizace získat příjmy prostřednictvím manipulace nebo využíváním daného ekonomického i politického prostředí, nikoliv vydáváním peněz řádnými ekonomickými transakcemi a produkcí přidané hodnoty. Podobné aktivity nevytvářejí žádný přínos pro společnost, pouze redistribuují zdroje od plátců daní ke specifické zájmové skupině, která může být legální, nelegální anebo tak někde mezi.

Český veřejný prostor zaplavují už hezky dlouhou dobu informace o všemožných podivných politicko-ekonomických transakcích, jedna aféra střídá druhou. Exministr životního prostředí Pavel Drobil hodlal „přečerpát“ ze státního fondu půl miliardy do stranické kasy, v ozvučeném českém představení organizovaného Alexandrem Vondrou „zasumělo“ pár set milionů (že by taktéž převod do partajních fondů?), tunel Blanka podivně podražil o několik miliard a postupně též vylpouval na povrch, že snad každá armádní zakázka posledních let byla zmanipulovaná. A ve smutném výčtu bychom mohli pokračovat.

Smutné na výše zmíněných skutečnostech je také to, že až na výjimky se o nich dozvíme pouze díky samotným „čerpačům“, kvůli jejich konkurenčnímu boji. Ten je nutí vynášet špinu jeden na druhého, kdyby se domluvili na omertě, všichni, včetně médií – hlídacích psů demokracie, by si snad mysleli, že žijeme ve spořádaných poměrech.

Udělat dobrý obchod dnes předpokládá hlavně kontakty na politiky, kteří „dohodí“ státní zakázku, z hlediska státu samozřejmě předraženu, a úspěšný „podnikatel“ má pak povinnost poslat na stranické konto „pozornost“. Taková je veskrze politická ekonomie naší politiky. Jedou v tom všichni, zprava i zleva, a pokud někdo dočasně trochu méně, pak z toho důvodu, že je právě v opozici anebo zrovna nesedí na tučné zlaté žile. Pojem rent-seeking (jenž by se dal podle vzoru vinobraní přeložit jako rentobraní) padne i na české poměry jako ulitý.

Nyní naše třída politických rentiérů přišla s důchodovou reformou. Ta slibuje nejistou vyhlídku lepší penze těm, kteří si nechají vyvést část prostředků ze státního důchodového systému a svezí je (spolu s vlastním nadstandardním příplatkem) do péče soukromým penzijním fondům. V časech před nedávnou finanční krizí to byla vcelku rozšířená idea stojící na iluzi, že zárné dnešky západního kapitalismu nikdy nepominou, neboť zárné zítřky jsou bezpečně předplaceny. Nejsou, a dnes mají v řadě zemí potíže i ty penzijní fondy, které „konzervativně“ investovaly do takové jistoty jistot, za jakou se považovaly státní dluhopisy. Řecké a íráské ale šly ke dnu, a dříve nebo později k nim patrně přibudou dluhopisy dalších krachujících zemí.

Z čehož plyne, že jistotu nemá ani ten, kdo plně zůstane ve státním průběžném penzijním systému. Nicméně soukromé penzijní fondy výmluvně svědčí o krizi, v níž se západní civilizace ocitla – přičemž krize finanční byla pouze jedním z jejích symptomů. Děti se rodí málo,

populace stárne, podíl lidí v produktivním věku, kteří jediní mohou živit děti i důchodce, klesá. Medicína sice dovede skoro zázraky, avšak zdaleka ne zadarmo. A byt drahé zázraky medicíny prodlužují lidský věk, mají za následek i delší vyplácení důchodu každému jednotlivci. Technická vyspělost civilizace jednak nutí ke stále větší specializaci a zvyšuje nároky na odbornou kvalifikaci, jednak řadu věcí prodražuje, jednak přináší i mnoho svůdných lákadel, což pak mladší ročníky v součtu vede k odkladu zakládání rodiny a plození dětí. Jde o začarovaný kruh, z něhož, zdá se, není úniku.

Soukromé penzijní fondy tento trn z paty naší civilizaci nevytrhnou. Jsou založeny spíše na šamanismu než na racionalitě. Stojí na slepé víře, že finančníci, kněží naší doby, dovedou sofistikovanými bankovními operacemi zařídít to, co zde před dvaceti lety sliboval jistý Viktor Kozžený, tedy všelijaké ty jistoty x-násobku. Ze podobné jako nějaké piráty z Karibiku dobudou truhly plné zlata pomocí geniálních investic do čínských textilek, ghanského kakaa nebo do bahrajnských státních dluhopisů.

Nakonec to patrně skončí velkým krachem. Soukromé penzijní fondy však mají pro jejich provozovatele jednu velkou výhodu: že je výnos přinejlepším nula, na to se definitivně přijde až za třicet let. Do té doby se dají klienti pěkně vodit za nos, přičemž nastřádané peníze lidiček ze střední třídy, dychtících pojistit si lepší důchod správcům fondů, bohaté postacím k více než solidní existenci. Po nich přijde potopa, což dobře vědí, ale než se tak stane, stihnou si život pěkně užít. Ostatně, to je přece už docela dlouho hlavní premisa naší údajně křesťanské civilizace. Tak jaképak cavyky. Život je přece boj... o rentu.

Josef Mlejnek jr.

Cena Ferdinanda Dobrotivého za rok 2011

Ferdinand Dobrotivý, jako rakouský císař toho jména První, jako český král Pátý, byl v minulosti často označován za slabomyslného. V tomto hodnocení se často předháněli námezdni historici, kteří poměřují ostatní na základě svých nevalných charakterových vlastností, vždy ještě umocněných intelektuální omezeností a za každých okolností ve službě právě převládajícímu veřejnému mínění, státnímu či jemu organizovanému blbství. Tito služební paskvičci, k obrazu svému, nejsou pochopitelně ochotni připustit, že někdo jedná a koná správně a dobře ne snad z mdlého rozumu, ale díky vrozené dobrotě a laskavosti.

Ferdinand V. sice trpěl odmala epilepsií, ale i s tímto handicapem v situaci, kdy dvůr zakazoval chlapce vyučovat, aby nebyl princ „přetěžován“, dokázal řadu svých souputníků překonat v mnoha oborech lidské činnosti. Především si ale dokázal jako veřejně působící osobnost uchovat mravní integritu: za všech, i nečekaných okolností se choval a reagoval jako slušně vychovaný člověk, což ovšem na všechny minulé i soudobé machiavelisty, znicotnělé v Kondelky, kteří mají ctnost za vyšinutost, působí vždy jako hadr na býka.

Když se s Ferdinandem v korutanské Goritzi při uvítací ceremonii splašili koně a divoká jízda skončila v hlubokém příkopu, kam se kočár převrhl, všem se zdálo, že ve voze nemohl nikdo přežít, ale korunní princ v naprostém klidu vystoupil z vraku vozu, zavelel „k noze zbraň“, a dál pokračoval v přehlídce pěšky.

Když v únoru roku 1830 došlo na Dunaji k velkému nakupení ledových ker a voda zaplavila do výšky několika metrů severní vídeňské předměstí, Ferdinand neváhal, vydal se v nebezpečí a osobně na svém člunu pomáhal zachraňovat obyvatele města uvězněné vodním živlem a stejně tak pomáhal lidem za svého pobytu v Košicích, když Napoleon ohrožoval Vídeň – zásoboval potravinami vojenský lazareť, nebo platil ze svého pomoc nejchudším Košičanům, takže do Vídně se vrátil prakticky bez peněz. Ve Vídní nechal postavit Špitál císařovny Marie Anny, pravidelně navštěvoval vídeňské dětské nemocnice atd. Když po své abdikaci v prosinci revolučního roku 1848 přesídlil na Pražský

hrad, věnoval městu z výdělků v Čechách získaných statků, které začaly díky Ferdinandem zavedeným inovacím znovu vydělávat, půl milionu zlatých. Atd. atp.

V své závěti, kterou sepsal v Praze v 65. roce svého života, pamatoval i na služebnictvo. Podle ní měl personál Ferdinandova pražského dvora dostávat po jeho smrti pensi ve výši platu v době aktivní služby. Ať si vleze Kalousek se svou pensijní reformou třeba do říti.

Ferdinand, bezpochyby nejslušnější hlava státu, jakou jsme kdy v dějinách měli, pomineme-li sv. Václava, zemřel na Pražském hradě při poslechu Haydnovy symfonie, kterou mu na klavír přehrával profesor Smita z pražské konservatoře.

Ferdinand mj. hovořil francouzsky, italsky, německy, maďarsky, česky a obzvláště měl rád latinu, hrál na klavír a trubku, udržoval rozsáhlou korespondenci, projevoval velký zájem o technický pokrok své doby, zaváděl moderní poznatky v zemědělství, sám se vyučil zahradníkem, byl odborníkem v heraldice a numismatice, zakládal nejrůznější sbírky, včetně na svou dobu unikátního technického kabinetu a největší zájem věnoval botanice. Vlastnil několik tisíc přírodně historických vyobrazení a mikroskopických preparátů, které z největší části sám zhotovil a ve své době byl jedním z mála učených laiků, kteří uměli zacházet s mikroskopem.

historická lúza, s ní publicistika a následně i část zdejší společnosti má Ferdinanda stále za blbce. To je správné v řadě zdejších věcí. Většina zdejších politiků, od leva doprava, jsou asociálové s těžšími či lehčími poruchami osobnostmi a většinová společnost je přitom považuje za normální – pochopitelně, Česká republika to je po století vyučování hlouposti, hlásání pokroku, vědy, ateismu, materialistické dialektiky a čistého spotřebního materialismu jeden velký ústav choromyslných. Kdybychom postavili osobnost údajně slaboduchého Ferdinanda, s jeho intelektuální, politickou, kulturní, sociální úrovní, vedle kteréhokoli současného politika, tak ten rozdíl bude tak zásadní povahy, že snaha po jakémkoli srovnání by byla holá pošelost.

Třeba hned prezident Václav Klaus je po všech stránkách génius. Tento Zimerman vědy, kultury, sportu a řady dalších

oborů lidské činnosti, který se ve stáří dal na předpovídání počasí, protože tam je úspěšnost predikce – narozdíl od jeho rodné ekonomiky – padesát na úpadesát, je učebnicový případ poruchy osobnosti, při níž člověk dokáže ocenit sám sebe, zatímco ostatní jsou hlupáci, viz třeba Havel, který se léta neprávem snažil upřít Klausovi jeho výstřední postavení ve zdejším ústavu choromyslných. Když Klaus před novináři předstírá, že má milenky, tak mu to můžeme sotva věřit, protože milenkou má jen jednu – sám sebe. Miluje se, jak se obléká, miluje se, jak jezdí na lyžích a hraje tenis, miluje se, jak přemýšlí, jak jí, spí atd. – při pohledu do zrcadla nad Klausovu lásku není.

Expředseda ČSSD Paroubek je ovšem nejen narcista, ke všemu ho ostatní pronásledují – léta, co byl na vedoucí pozici, se jej, Paroubka, který je taky jako kníže Sternenhoch dokonale, i když i slunce má své skvrny, snažili všichni kolem dostat, podrazit, zničit – bez ustání kolem něj neúnavní křičáci soukali konspirační síť. Narcista vedle histrióna, anankastická, vyhubavá, hraniční osobnost vedle paranoika.

Výše uvedené jsou ovšem případy mentálně dospělých jedinců. Pak je ještě celá armáda politiků – od Svobody, přes Grosse a Bělobrádku třeba po Drobila, kteří poruchami osobnosti netrpí jednoduše proto, že žánými osobnostmi nejsou – u nich se dosud jedná o primární narcismus dětského stádia, kdy infantil není schopen rozlišovat mezi sebou a svým okolím a všechno vztahuje k sobě a svým nerozvinutým a nestruturovaným představám a pocitům. Porovnáme-li tuzemskou přehlídku psychopatů s Ferdinandem Dobrotivým, je to jako bychom chtěli srovnat lékařská skripta deviantů s reklamním letáčkem na vyrovnanost a duševní zdraví.

Redakce Babylonu se před lety rozhodla zavést Cenu Ferdinanda Dobrotivého jako cenu „obyčejné slušnosti“, to znamená, že cena je určena osobnostem, jejichž veřejně působení nemusí být nutně spojeno s intelektuálními, sportovními, uměleckými či jinými obecně oceňovanými výkony, politickými či podnikatelskými úspěchy, kterých je schopen docílit kdejaký psychopat, hajzl a idiot k tomu, ale hodnotí především slušnost, která se neopírá o ostré lokty, ale vychází sama ze sebe, z vlastního založení a přesvědčení.

-red-

Doprdele pronto!

Dámy a pánové, ctění přítomní,

proč se redakce *revue Babylon* rozhodla udělit letos *Cenu Ferdinanda Dobrotivého* Viktoru Šlajchrtovi a ne někomu jinému? Na to by se dalo odpovědět: Proč se, blbe, ptáš – chceš snad cenu dostat sám!

Konečně není to poněkud fízilácká otázka? Proč, jak, kdo, s kým, kde, co atd. dejme tomu napsal? Co je komu, probůh, do toho! Napiš si to, idiote, sám a neotravuj! Viktor Šlajchrt navíc nejen píše, ale taky – fízle – vaří! Tak co.

Buďto něco je, nebo to není – proč to navíc ještě zdůvodňovat? Věci zdůvodnit vyžadují lidé jen jako alibi pro svou neschopnost vnímat svět jinak, než pomocí školního pravítka a příložníku, vyučení občané, kteří se potřebují vzájemně ujistit, že to myslí stejně, školně, kteří se touží správně sdělit si, že si všichni rozumíme. Nasrat! Není na světě nic víc hnus vzbuzujícího, než jsou dva na první pohled autentičtí či autonomní lidé, různých životních zkušeností, různého rodného zázemí, vychování, vzdělání..., kteří myslí, jako když si povídají vejce – taky bílé, taky šišaté, v systémově hygienickém velkochovu v řadě v odměřeném intervalu taky pěkně vy-s-r ...

Zdůvodňovat věci znamená věci zatemňovat a znášilňovat. Věc, která je zdůvodněná, je jednou provždy odepáná – nadále si všichni vystačí už jen se zdůvodněním, zatímco samotná věc, autor, dílo, kniha je passé. A i to prvotní zdůvodnění je posléze taky passé, protože na něj se nabalí další a další zdůvodnění a na ně pak zdůvodnění zdůvodnění – v médiích, na vědeckých konferencích, za pultiky politických stran, paroží, které jedni paroháči ukazují druhým paroháčům, stále mohutní a nikdo už neví, odkud, kam a za jakým účelem, prostě bují, a to je celá naše skutečnost: tisíckrát dokola vymáčená sláma, o které nikdo nic neví.

Můžeme Vám samozřejmě přečíst zdůvodnění, pozitivní stejně dobře jako negativní, ale k čemu by to probůh bylo? Volské zdůvodnění volů pro voly, aby se volové pomocí volům srozumitelných frází, povelů a barevných značek vzájemně utvrdili ve svém volství, volovství, volovněství!

Tuhle cenu neudělujeme někomu proto, že něco dělá, ale naopak oceňujeme to, co člověk nedělá – a Viktor Šlajchrt je v tom zaplat' pánbů důsledný, což je v dnešní době nutno ocenit. Zásada číslo jedna zní: Hlavně nedělat kraviny, tedy chovat se tak, jako všichni ostatní.

Abychom se ovšem dostali k úvodní otázce: Proč Cenu Ferdinanda Dobrotivého obdržel v tomto roce Viktor Šlajchrt? Tedy proč? Doprdele pronto!

V neděli po třech králích na Všebarácké rychtě na Menším Městě pražském Léta Páně 2011

José Chávez Morado, Šapitá na předměstí, 1936

Román *Revue Babylon*

Šéfredaktor studentského listu *Babylon* podal žádost na MK ČR o tvůrčí stipendium na nový román. Zde je zdůvodnění:

Román *Revue Babylon* se bude odehrávat v prostředí Prahy v období po změnách režimů ve východní Evropě po roce 1989, kde se realita prolíná s fikcí, autobiografické zážitky s čirou fabulací, autentické postavy s postavami vymyšlenými. Skupina přátel, která dosud psala a publikovala v samizdatu, se po roce 1989 rozhodne vydávat časopis oficiálně. V počátečním chaosu, který vládne v 1. polovině 90. let, se pohybují jako ryby ve vodě, užívají si plný důsledek zdanlivé absolutní volnosti. Jak se však nový režim začíná „normalizovat“, vynořují se stále nové a nové problémy, předpisy, povinnosti. Ze svobody je nakonec otravná každodenní rutina a s tím spojené otravné úsilí po zajištění obživy. Jak se z tvůrčí činnosti stává provoz, vynořuje se celá řada otázek po smysluplnosti vydávání časopisu, který nikdo nečte. Otázky, které si kladli aktéři románu, před listopadem, se postupně vynořují v jiné formě i po listopadu 1989.

Postupně vyjde najevo, že redakce Babylonu je snůška magorů, nevyrovnaných osobností, které se snaží komentovat dění kolem sebe, ale přitom mají problémy samy se sebou. Z toho vzniká celá řada zápletek a nedorozumění, které přecházejí v hádky, kdy se na redakčních poradách osobní problémy jednotlivých redaktorů mísí s otázkami o povaze a fungování západní civilizace v jeden nerozlišitelný chumel.

-red-

L'Italia assiste malinconicamente al proprio declino politico e civile: altre situazioni dimostrano quanto grave e preoccupante sia la condizione del Paese: dopo gli ulteriori scandali legati alle frequentazioni del Premier con giovani ragazze (nell'ultimo caso è riuscito a sottrarre una delle sue conoscenti alla Polizia, che l'aveva accusata di furto, asserendo si trattasse della nipote del presidente egiziano Mubarak), un importante alleato di Berlusconi al governo, il Presidente della Camera Fini, cacciato dal Premier dopo un regolamento di conti all'interno del Partito creato da entrambi, ha fatto mancare il sostegno del suo gruppo al governo; contando sul proprio potere economico e sulla propria "forza di persuasione", il Premier è riuscito ad acquistare alla propria causa diversi esponenti dell'opposizione, salvando così in extremis la guida del governo; nonostante la maggioranza ridottissima, conta di "acquisire" presto nuovi sostenitori alla propria causa. Per il Premier è di vitale importanza restare al proprio posto: in caso contrario ripartirebbero i numerosi processi a suo carico, ed egli non ha alcuna intenzione di farsi giudicare. L'opposizione è preda di uno smarrimento quasi totale, incapace di far comprendere al Paese che l'attuale situazione di degrado non è un fatto naturale e inevitabile, come vuole far credere invece la maggioranza al potere, che controlla le principali emittenti televisive e parte della stampa. L'ultimo evento di particolare gravità è l'atteggiamento della Fiat, la principale casa automobilistica italiana, che ha deciso di assumere un atteggiamento di inaudita arroganza nei confronti dei sindacati: minacciando velatamente di ridurre la propria forza-lavoro in Italia, è riuscita a concludere un accordo con le forze sindacali più malleabili e supine, escludendo il principale sindacato dei metalmeccanici e di fatto estromettendolo dalla sua principale fabbrica di Mirafiori. L'opposizione, temendo conseguenze per l'occupazione, ha reagito con incredibile debolezza, mostrando così di non voler comprendere la gravità del fatto, che riporta indietro di trent'anni le lancette delle relazioni sindacali. Il nuovo anno non potrebbe iniziare in modo peggiore. Ma gli italiani sono ormai assuefatti alle cose peggiori.

Una Finestra sull'Italia

Itálie s pachutí v ústech přihlíží vlastnímu politickému a občanskému úpadku: po posledních skandálech týkajících se styků premiéra s mladými dívkami (naposledy se mu povedlo dostat svoji známou obviněnou z krádeže z moci policie, když tvrdil, že se jedná o Mubarakovu vnučku) ukazují další záležitosti, jak vážná a znepokojující situace země je: poté, co byl důležitý Berlusconiho spojenec ve vládě a předseda Dolní komory Fini premiérem vyhozen v rámci vyrovnávání účtů uvnitř strany, kterou spolu zakládali, nepodpořila jeho skupina vládu; premiérovi zaštitěnému ekonomickou mocí a „argumentační přesvědčivostí“ se podařilo pro svou věc získat různé představitelky opozice a ubránit tak v poslední chvíli pozici šéfa vlády; i přesto, že jeho většina v Parlamentu je již minimální, počítá s brzkým „nabytím“ nových podpůrců. Udržet si křeslo premiéra je pro něj naprosto zásadní: v opačném případě by došlo k obnovení celé řady procesů proti jeho osobě – on se ale před tribunál evidentně nechystá. Opozice se zmítá v pasti téměř naprostoého pomatení smyslu a není schopná zemi vysvětlit, že momentální úpadek není přirozeným a nevyhnutelným stavem, jak to prezentuje vládnoucí většina disponující hlavními vysílacími stanicemi a vydavatelskými periodiky. Poslední výjimečně závažnou záležitostí je postoj hlavní italské automobilky Fiat, která se rozhodla k odborům přistupovat s neslychanou arogancí: pod pohrůžkou snížení počtu zaměstnanců v Itálii se jí podařilo uzavřít dohodu se změkčilejšími odborovými uskupeními a vyloučit z jednání největší státní odborový svaz, který se jí podařilo dostat z hlavní firemní závodu v Mirafiori. Opozice ovládaná strachem ze ztráty pracovních míst reagovala neuvěřitelně slabě a ukázala, že neholdá závažnosti situace, která vrací vztahy mezi majiteli továren a odbory až o třicet let zpět, pochopit. Nový rok nemohl začít hůře, ale Italové si už na mizérii zvykli.

Giovanni Catelli

přeložil Šimon Daniček

www.facebook.com/nakladatelstvi.portal
www.portal.cz

Axel Brauns
Pestrostní a netopýři
Můj život v jiném světě
Unikátní pohled zevnitř do světa autismu. Skrze bizarní, často humorné obrazy autor mapuje své originální a autistickým viděním světa ovlivněné složitě objevenými dětství a mládí. Biografický text tak dosahuje netušeného uměleckého a literárního efektu.
váz., 312 s., 395 Kč

Wunibald Müller
Zamíčené rány
Otázky sexuálního zneužívání v katolické církvi
Kromě kauzistik autor nastiňuje možné cesty k prevenci sexuálních přečinů a k uzdravení. Kniha se pokouší porozumět složitému předvidu vztahů, které se ve spirituálním prostředí mohou proměnit v mocenský nástroj vychovatele-pastýře k vychovávanému-dítěti.
brož., 216 s., 295 Kč

Václav Soukup
Antropologie
Teorie člověka a kultury
Kniha navazuje na publikaci *Přehled antropologických teorií kultury*. Nabízí přehled nejvýznamnějších antropologických koncepcí kultury a jejich základních pojmů a modelů a nové kapitoly týkající se postmoderní antropologie, kulturních studií, kulturologie a současných trendů v sociální a kulturní antropologii.
váz., 744 s., 897 Kč

Žádejte v knihkupectvích nebo objednávejte:
Portal, s. r. o., tel.: 283 028 203, e-mail: obchod@portal.cz
KNIHKUPECTVÍ PORTÁL:
Jindřišská 30, Praha 1; Klapalova 2, Praha 8;
Dominikánské nám. 8, Brno.
SLEVOU PRO STUDENTY
15% NA PUBLIKACE PORTÁL, 10% NA OSTATNÍ KNIHY

portal

pokračování ze strany 1

Samozřejmě, to byla vůdčí osobnost a otec musel poslouchat. To bylo furt tatíku sem, tatíku tam, a tatíček skákal. Ze srahu ho vytáhla až okupace, protože když nic jiného nebylo, tak lidi kupovali aspoň šrouby. Celkem se zmožil, pak ovšem přišel *vítězný únor*, chvíli dělal odpovědného vedoucího, a pak šel dělat zámečnicka do sklárny, což mu velice pasovalo – on by to dělal asi nejdříve od začátku.

Když už jsme u těch rodinných historek, tak máma, která pocházela z Kyšperka, první nápadníkovi dala kvindě ze starý tamní židovský rodiny, on pak odešel stal se z něj diplomat, je to otec Máni Olbrajtovej, takže já jsem se mohl stát poradcem amerického prezidenta.

Byl by svět bezpečnější?

To nevím, zas by z děr vylezali jiní cyoci. **Chodil jsi do krámu vypomáhat? Železářství muselo být pro kluka úplně království.**

To víš, zámky, klíče, kramle, skoby ... a ta skladiště, to byly dokonalý schovky, kde jsem si budoval nory a doupatka.

V rozhovoru, který jsem s Tebou dělal před deseti lety, jsi říkal, že vlastně ještě nemáš ujasněný svůj vztah k disentu. Posunul ses v tom za to dobu nějak?

Ale vůbec ne. To je samozřejmě taky tím, když vidím, co se všechno z těch kamarádů a známých stalo, což je ovšem naprosto přirozený – nemůžeš jim to mít za zlé. Co by nás ale vlastně na tom mělo dál zajímat?

Ptám se proto, že přes svou dřívější skepsi vůči Ch77, která byla ostatně velmi mírná, jsem dnes toho názoru, že za tehdejší situace a podmínek to byl vůči režimu více méně geniální tah – za málo peněz hodně muziky, jak už to ostatně v českých dějinách bývá. Pochopitelně podstatnou úlohu sehrál režim svou neadekvátní hysterickou reakcí.

No právě. Ale jo, bylo to pěkný. **Takový český inženýrství, kutilství, který dokáže s pomocí drátků opravit i televizi – taková geniální česká ulička.**

Možná, ale ti iniciátoři to tak jistě nemysleli – nikdo vlastně nevěděl, co se z toho vyvine.

To jistě ne, ale intuice byla dobrá. Příjemný to bylo především z lidského hlediska, protože jsi najednou zřetelně viděl, kde máš všude kamarády.

Podepsal by Slavoj Český Ch77? To teda... No určitě by to podepsal, protože kdyby to nepodepsal, musel by vysvětlovat proč, a to by horko těžko dával dohromady.

Tedy z ryziho alibismu. Jo. Takový ty následný krhavý pohledy apod., to by nesnes.

Co je Slavoj Český zač? No... jednou tadý je a hotovo. Kdysi jsem si vymyslel neexistující citaci neexistujícího učence, schválně, jestli na to někdo přijde. Nevěděl jsem jeho křestní jméno a důslední redaktoři trvali na tom, že křestní jméno tam musí být. Už to ale bylo jednou venku, mimo mě a neměl jsem už právo do toho zasahovat. Tak jsem tam dal do závorky „nedohledáno“. No a se Slavojem je to to samé. Vůbec už se nepamatuju, jak a kdy se zjevil, jen že jsem hledal hodně blbě jméno, naprosto blbě.

Přece snad o něm něco víš... Fakt nevím nic, nic, vlastně jsem se s ním ani nesetkal. Třeba bych po něm i pátral, ale když jsi mě hned v prvním úvodníku prákl, tak co bych se o to staral.

To bylo jenom, abych zmátl čtenáře. Slavoj ovšem existuje bez ohledu na prvního bybatele.

Jednoho jsem si vygoogloval – Slavoj Český, středoškolský profesor v nějaký prdeli u Chrudimi, který dokonce sepsal příručku, jak se dostat na vysokou školu.

To je trefa! Jaký má Slavoj vztah k církvím svatým? Myslí, že nemá žádný výhrady. Snad by mohl mít k tý byrokracii a téměř všem, jenomže k byrokracii, která je stará dva tisíce let, žádný slušný člověk výhrady mít nemůže – to je naopak to krásný.

Do kostela ale nechodí. To fakt nevím, nikdy jsem se s ním o tom nebavil.

Problémy s Římem tedy neměl. To jsem měl já, když jsem byl mládež. Mě tenkrát nadchla ta francouzská parola: Povšme posledního faráře na střežích posledního markýze. Já měl s katolickým náboženstvím hrozný zkušenosti. To bylo ještě před rokem 1948, ta blbá kázání, ty umělé kytky, teď ještě katecheta ve škole, to bylo hrozný, co nám vykládal. Od té doby vim, jaký je rozdíl mezi pluvíalem a rochetkou, ale třeba o *Kázání na hoře*, o tom vim naprosto hovno. A do toho ty odpudivý barvotiskový obrázky...

No jo, ale babičkám se to líbí. No právě, nakonec jsem na to taky přišel. Když jsem pak pobýval v Římě, navštěvoval jsem Nepomucenem a byl v naprosté shodě s tamními kněžími, mezi kterými jsem našel opravdové přátele. V Nepomucenu to byla krásná společnost starých mládenčů.

Celbát je geniální zařízení, což se pozná podle toho, jak to všechny okolo rozčiluje. To máš asi tak... Jednoho tamního pátera, s kterým jsme byli už v takovém užším vztahu, jsem se tak jemně zeptal, co erotika, načerz mi velice přívětivě ale rázně odpov-

děl: Do toho se nám neser!

A co ty?

Ty a erotika.

Do toho se mi neser!

Co je teda Slavoj, agnostik?

To bych se musel zamyslet.

No prosím.

Myslím, že by Tě odbyl s tím, že to jsou soukromý věci.

Tedy mystik.

Se Slavojem je to asi tak: Kdysi jsem v jedné obci asi 30 km od Paříže objevil na průčelí kostela nápis: *Francouzský lid uznává existenci Boží*. Tedy uznává – a taky nemusí. Já pán, ty pán.

Hospoda a Hospodin.

To ses hochu trefil. Jeden z kněží Nepomucena, nebudu uvádět jeho jméno, abych ho nepřivedl do nesnázi, který se do Říma dostal tak, že na hranicích prostřihával dráty, po *Sametáčku* se sem vrátil, já se mu ohlásil a on mi poslal svý hektografovaný kázání k Novému roku: Milí věřící, kde se scházíme, abychom se měli dobře, v přátelském kruhu? Inu, v hospodě! A z toho je odvozeno jméno Hospodin.

Jak ses dostal k Váchalovi?

Náhodou jsem navštívil ve Rtyni v Podkrkonoší paní, která bývala hospodyní u pátera Sigismunda Boušky a mohutně ho přežila – no hospodyně, nevím, od kdy se hospodyně honí nahatý v noci po zahradě, jak ochotně referovali místní občané. Bydlela ve vilce, která byla přečpaná výtvarnými díly, obrazy, sochami. Všechno mi ukazovala a já tam objevil takovej malý olejovej obrázek, který mě strhnul – prý nějaký Váchal, ještě žije v nějakým chlívků ve Studčanech u Jičína. Takže jsem sedl na motorku a jel jsem tam. V chlívků skutečně bydlel, na dvoře STS – Strojní traktorové stanice. Nechali ho tam být.

Jak Tě Váchal přivítal?

Důstojně. Přijdu tam, sedím ještě na motorce a on jde zrovna okolo. Pozdravím ho velice uctivě, že bych rád viděl jeho věci atd., on na mě upřel pohled zpod těch svých brýlí a povídá: „Mládenče, jak na Vás koukám, stovka Vám z kapsy nekouká, tak jedte do prdele!“ Takže uvítání to bylo důstojný a nefalšovaný. Já se ovšem odyt nedal a pak jsem tam jezdil pravidelně.

Jak probíhaly rozhovory s ním?

Člověk se ho mohl ptát na cokoli, ale on si pořád mlel svoje. Já se ho občas, jako blbeček, snažil nasměrovat, třeba Bezděz, Mácha, říká Vám to něco? A on, jo, jo, Bezděz, tam jsem jednou sral a zrovna šel kolem divnej chlap.

Byl jsem u něj jednou se svou tehdejší ženou, a on jí povídá, madame, tak nádherná prasečí ouška, jako máte Vy, žádná jiná nemá. Vždycky mi vařil kafe, slabý, starý lógr do polovinu hrnku a k tomu keks, že by to pes nežral, vjeval jsem na něj a on: máte recht, to ani můj pes nežere.

Snaps nepil.

On byl hrozný chudej, na šnaps neměl. Jednou si přede mnou postesk, napít se fernetu brancy a můžu umřít. Tak jsem mu v tuzexu sehnal lahev, on s ní okamžitě vyběhl do kůlny, kde si ji schoval, aby si ji pak v klidu vypil sám. A do půl roku umřel.

Chtěl jsem se o něj nějak postarat, tak jsem otravoval v královéhradecký krajský galerii. Její ředitel mě ale odbyl, že Váchal je dobrý tak pro sběratele ex libris. Vůbec jsem se nedivil, když jsem pak čel v revue *Umění* článek „Genius české malby“ podepsaný tou samou osobou. To už ale bylo po Váchalově smrti.

Jednou jsem tam přijel, v únoru, tenkrát jsem byl tak blbej, že jsem jezdil na tý motorce i v zimě, a on říká: nevím, co mám dělat, ozvala se mi nějaká bolševická kráva, že jsem prej dobrý, a že chce se mnou mluvit. Tak jsem jí řek, ať přijede, a jak mám tu krávu uhostit? Už vim, koupím jí nanuka! Beztak ti bolševici nic jinýho nežerou.

Vyklubala se z ní pražská kunsthistorička Marcela Mrázová, velice slušná a znalá ženská, která se nadchla a okamžitě mu udělala výstavu na Staroměstský radnici. A dovedeš si představit ty skřety, příšerky, psychedlické barvy, a teď, co čert nechtěl, zavítal tam Antonín Novotný, kulturní člověk, což nemohl nikdo předpokládat, a byl z toho vyděšený. Nechal si zavolat tu ředitelku, ať mu to vysvětlí. Ona nebyla ale vůbec blbá a povídá, že Váchal tímto způsobem bojuje proti náboženství, načerz Novotný, že to je jiná, a že to musí vidět soudruzi také v Ostravě.

Takže Váchala objevil Antonín Novotný. Pochopitelně. Nakonec dostal Váchal i *Řád práce* a zbohatl. Přijedu do Studčan a Váchal má za oknem masový konzervy, všude nakoupeno, nový jezeďácký holínky, svazek stovek, taky za oknem. Ale to bylo už těsně před smrtí.

Zaznamenával jsi ty hovory s ním?

Ne, měl jsem pocit, že bych vynášel nějaké informace ze soukromí. Bylo to něco tak výjimečného, že to člověk chtěl prožít a žádný záznamy, nic. Jen jednou jsem vzal se sebou Bódu Holomíčka, aby ho fotil. To byla taky sranda, protože Bóda je vychanej, čili prvních dvacet minut furt dělal, že fotí, ale neměl tam film, až si dědek zvyknul, unavil se a přestal pózovat, načerz vznikla řada nádherných fotek.

Co ten dnes světoznámý Miroslav Tichý? Znáš ho, samozřejmě, na začátku 50. let to byl můj guru, ale taky – nic o tom neřeknu, protože to jsou soukromý věci.

V čem byl tvůj guru?

V přístupu k životu, žil si po svém, nepracoval ...

Už tehdy v těch 50. letech?

Jo.

Jak to dělal?

To máš výhody malýho města, kde se všichni znaj a jsou vzdálené příbuzní, takže místní bolševici, aby to s těmi příbuznými vydrželi, nemohli dělat problémy přespříšili. Tak třeba Vošický, když vedl ve vinném sklepě v Kyjově protistátní řeči, tak to ta místní věrčuška v rámci oněch sousedských vztahů, v kterých se Praha nevyzná, nechala bejt – hosti ve sklepě se neudávají. V tomhle prostředí Mirek vegetoval. Sba-

ředitel v tamním museu. Tak jsem tam napsal a oni mě vzali.

Na jednu stranu to bylo dobrý, že to zase bylo malý město. Šel jsem se v pracovní době koupat do rybníku, přijdu tam a narazím na tajemníka okresního výboru strany, který měl tenýž nápad. Tak jsme se koupali spolu, mlčky, nic jsme si neřekli, ale od té doby byl naprosto klid.

Pak nastoupil nověj vedoucí odboru školství a kultury, kádrověj bolševik, kterej si jednotlivý lidi z kultury postupně předvolával na pohovor. Když jsem přišel na řadu, spustil na mě: soudruhu, děláš hovno, nejsme s Tvou prací spokojeni atd. Já mu na to řekl: „Tak mi polib prdel.“ A on hned:

lili ho vždycky jen na 1. máje, aby nekazil svůj.

Svým luzným zjevem...

Jo, velice se už tehdy v tomto ohledu snažil. Vždycky si sedl na schody kostela a odtamtud přívod pozoroval, a to nebylo dobrý, takže ho vždycky načas uklidil. V Kroměříži v blázinci už ho znali, takže to nebyl žádný problém.

To jsme měli v Kyjově takovou partičku, Tichý, já a třetí byl Drahoš Svozílek, vynikající muž, který rovněž nepracoval – přišel k nějakýmu onemocnění při kopání zákopů, kam byl přidělen. Dostal nemocenskou, ale v létě 1948 byl předvolán před posudkovou komisí, kde mu sdělili, že se může opět zapojit do pracovního procesu, načerz vykřikl: děje se mi krůvka! nechal tam sako, vyběhl ven, sedl na vlak, jel do Mikulova a odtamtud šel za bílého dne přes hranici do Rakous, takže četníci ho chytili, tehdy ještě četníci, a ptali se ho: „Kam jdete pane?“ On že do Švýcarska. „Co tam chcete?“ „Jdu nechat přezkoumat svůj zdravotní stav Mezinárodním Červenému kříži!“

Cha cha cha.

Tak ho druhý den pustili, to byli ještě četníci, ale nahlásili to, načerz mu přišlo dobrozdání, že už nemusí nikam chodit, že je všechno v pořádku. Ovšem pění měl té měš nulovou, takže si přivydělával sběrem a sušením hub a jejich odesláním do imperialistické ciziny, hraním na housle, a pak si ho platili dědci, aby s nimi hrál taroky, protože to už málokdo uměl. S ním a s Tichým jsme prochodili osm, deset i dvanáct hodin a žvanili jsme. Starí komunisté měli sice v noci dobrovolné hlídky, ale nás už si nevsímali.

Tuhle linii držel furt?

No jo, a navíc byl dustej. Vždycky tvrdil, že nemůže pracovat, protože v minulém životě byl otrokem při stavbě egyptských pyramid, a že má už svý odkroucený. Lidi ho krmili. Jednou v záchvatu žravosti snědl celou husu, začal pak blít a blil přes zařatý zuby, což pak komentoval – štáva ven může, ale maso ne. Ocelová povaha.

Co se s ním stalo?

Umřel.

Tichý nejdřív maloval.

Jo, na focení se dal až později. **Znáš ty jeho věci?**

Dvě věci u mě doma.

O co jde?

Žádněj věhlas si tím nedobyl, ale podle mne jsou to dobrý věci. Mám k tomu ovšem osobní vztah.

Jak jsi se ocitl v krkonošském museu v Trutnově? Po státnicích v roce 1957 jsme se s kolegy zajímali o místo vechtrů na dráze, ale tam nás nezvali. Druhá možnost byla zášit se do archivu, pokud možno malého, kde by byl člověk sám. Jeden kamarád byl v archivu v Trutnově a napsal mi, že se uvolnilo místo

„Chceš kafe?“

Cha cha cha

Cha cha cha. Byl pěkně vychanej, všechny seřval, postavil je do lajny a pak už se jen po nich vozil a neměl žádnou práci. Na mě se ale od té doby úplně vysral – jak v dobrým tak ve zlým.

Pak jsem byl zcela náhodou v Hostinným jako památkový znalec, kde chtěli zbourat františkánskej kostel. Já rozhodl, že se bourat nebude, načerz tento vedoucí si mě zavola a říkal: „Tos mě tedy pěkně nasral. Ať je tedy po Tvým, ale do půl roku seženeš pro ten kostel náplň, jinak je s Tebou konec!“ Když jsem tam zařídil museum antického umění a přišel mu to oznámit, tak řekl: „Tos mě nasral podruhé!“ Ale držel slovo.

To jsi psal do Krkonošský pravdy.

Jo jo.

To je geniální název. Nějaký oborový věci?

Ne, to bylo v roce 1968 a 69 – byly to politický věci, takový burčující, proti Rusům atd. a vždycky jsem ze srandy dodal, že v příštím čísle uveřejníme seznamy zrádců a kolaborantů. Stejně jsem si ale nebyl jistěj, jak jsem to napsal, a teď si představ, Gruntorád před několika lety našel kompletní inkriminovaný ročníky těch *Krkonošskej pravd* na Vinohradech v kontejneru, tak mi zavola, já si to přečteť a jde to.

Může se to objevit v indexu.

Jo.

Byls tehdy optimista, že se to nějak podaří?

V takový chvíli na to nemyslíš, prostě něco děláš.

Kdes byl v srpnu 68?

V Trutnově, kde to bylo velmi důstojný – tamtudy Rusové neprošli, barikády, hořící pneumatiky – to bylo opravdu velkolepý.

Jak dlouho jsi v Trutnově vydržel?

Dlouho ne, do začátku sedmdesátého roku. Jeden z těch zrádců a kolaborantů, který byl v museu čistě formálně můj podrženej, byl to předválečný bolševik, najednou v dubnu 1969, kdy už to měli vyhraný, z ničeho nic přijde a padne přede mnou na kolena, abych ho prý vyhodil. Tak jsem ho zvednul, že se nic neděje, ať je v klidu, načerz se hned na to stal mým nadřízeným na odboru školství a kultury. To víš, že mi to nezapomněl, cha cha cha. Měl ale strach, abych o tom nemluvil, tak mi vzkázal, že když odejdu sám, tak to budu mít dobrý. Takže jsem šel do Brna a on okamžitě, jak se to dozvěděl, poslal sprostý udavačský dopis do Národního musea v Praze – on dobře věděl, že to tam hodí do koše a byl z obliga.

Tedy slušný člověk.

Naprosto. Chachacha.

Kde ses seznámil s Tesařem?

Až v kriminále.

S kým jste byli souzený?

Já byl souzeněj s Vlastou Tesařovou, malým Šabatou, kterým bylo tehdy osmnáct,

Koutným, Zadinou a pak tam byla nějaká holka... Tesař byl souzeněj v jiný skupině, celkem to bylo padesát šest lidí, tak to rozdělili. Jedny procesy se konaly v Praze, další pak v Brně, kde jich bylo víc. Já se ocitl ve skupině, kde jsem ani všechny neznal, ale to vůbec nikomu nevadilo.

Dali vás dohromady na základě barvy plati nebo čeho?

No, dostali směrný číslo, museli jej splnit a člověk tam spadl jako do košíku v samoobluzě.

Nejdřív jsem byl na cele s malým Šabatou. To byl mladěj kluk, samozřejmě jsem na něj měl jistěj vliv, takže kdýž nasere otce, tak na něj starej Šabata dodnes pokřikuje: To je zase nějaká vašíčkovina!

Takže mládež jsi kazil i ve vězení.

Jo. Po revoluci jsem v nějakém místním časopise četl s Honzíkem interview, kde se ho ptali na kriminál, že tam musel trpět, a on na to odpovídá: Vůbec ne, byl jsem na cele se Zdeňkem Vašíčkem.

To mně připomíná jednu věc, která je prorocká a dnes pasuje, že jsem mu tam vštěpoval do hlavy heslo: Nic nechtít a ničeho se nebát. Na to jsem zapomněl a teď mě to přišlo vhod: Nic nechci a ničeho se nebojím. I když tenkrát jsem to možná myslel trochu jinak.

Pak mě dali na celu s Tesařem – bachaři se snažili dávat dohromady ty, kteří se neznali, to byla taková Seznamka.

Jak dlouho jste spolu byli?

Asi půl roku.

O čem jste diskutovali?

To bylo naprosto skvělý, na to si nemohou v nejmenším stěžovat. Práci nám nosili na celu, to byly dvě cimry, v jedné jsme spali a ve druhé pracovali. Kompletovale jsme třeba sichrhajcky, což byla dost otrava. Aby tu normu člověk splnil, musel makat s plným vypětím energie a pozornosti osm, devět hodin a jakmile polevil, tak to bylo hodin deset nebo jedenáct. Tohle ale s Tesařem zmizelo, protože Tesař byl na Borech proslavený, znali ho všichni muklové. *Rudé právo* totiž neprozřetelně otisklo reportáž z jeho soudu, kde bylo uvedeno, že k nepodmíněnému trestu odnětí svobody bylo odsouzeno individuum, to jest Tesař, který před soudem bezostyšně prohlásil, že proti bolševismu bude bojovat až do smrti.

Na Borech byl rázem jednička.

Absolutní jednička.

Jak se to projevilo v praxi?

Muklové nám přinesli bedny s těma špendlíkama a odtáhli ty zkompletované, který pak vážili a my měli vždycky splněno, ač byly ty bedny třeba poloprázdné. Odněkud to samozřejmě museli brát – asi těm, kteří doufali v poloviční trest a dělali přes sobotu a neděli. Strkali nám i táborový poukázky, cigarety i lahvičky s alkoholem, který získali u zubaře. Takže já se s Tesařem vez.

Seděli jsme u pracovního stolu, dělali jsme, že makáme a kecali jsme a kecali a samozřejmě jsme měli čas i na protistátní pikle, hledání spojení, depeše, tukání, čemuž jsem zase ušel, protože mám minimální hudební sluch a morseovku nezvládnou, kdybych se posral. Takže tukat musel Tesař, zatímco já hlídal, což byla ovšem taky otrava. Ale na to jsem taky vyzrál. Měli jsme tam plechovku s práškovým mlékem, já to víčko vyleštil a nastavil jej tak, aby vrhalo prasátko do špehyrky ve dveřích.

Dopadlo to nakonec tak, že jsme si psali se Světovým mírovým kongresem. Z novin jsme se dozvěděli, že v Moskvě se bude konat světový kongres mírovějš sil a pochopitelně nás s Tesařem napadlo, že bychom se toho taky mohli zúčastnit, cha cha cha. Tedy aspoň dopisem.

Tak jsem sestavil dopis, aby se délkou vešel na cigaretovej papírek s tím, že my, političtí vězni, sebeurčení a rovnosti národů, cha cha cha, a sehnali jsme asi patnáct podpisů, což byla fuška to jenom protukat.

Jak se vám to podařilo dostat ven?

Padlo to na mě, protože jsem měl mít zrovna návštěvu. Nechal jsem si vytrhnout zub, od známýho, velice dobrýho vězeňského zubaře, kterému stačilo říct, že to potřebuju. Pak jsem si napsal ven, ať mně v balíčku pošlou jeden druh eidamského sýru, o kterém jsem věděl, že je obalen ve žlutém vosku, popsany cigaretovej papírek jsem do toho vosku zabalil, vytvaroval z něj chybějící zub a byl jsem pak uklidněn, když jsem po chvíli viděl, že kašle a plive něco do kapesníku. Jeden holandský diplomat to pak odvezl do Amsterdamu. Nizozemský delegát se pak na té mírové konferenci při svém vystoupení obrátil na našeho zástupce s otázkou, zda v Československu existují nějakí političtí vězni. On na to, že samozřejmě ne, načerz ten Holanďan přečetl ten náš dopis. Následovala vzrušená diskuse a celá konference pak skončila o dva dny dříve, z čehož jsme měli upřímnou radost, když jsme se to později dozvěděli.

Takže světovému míru jsi obětoval vlastní stoličku.

S radostí.

To je skoro na Nobelovu cenu.

Nebo na čestný doktorát Karlovy university jako Angela Davisová.

dokončení na straně VII přílohy

Noli tangere circulos meos

Jiří Kárnet

Připraven nemilovat. Předem. A téměř z nutkání!

Zijeme svoje životy většinou na pešínách. Po chrupajícím písku, deštěm vymytém. Tak je to správné, tak jak to má být. A Camusovo Středozemní moře, jeho Méditerranée, je sice oblast ruky a pohledu, ruky probírající mořský písek a pohledu, jemuž mezi řasami zvolna protéká bledě zelenomodrá vlna, ale přece... a přece je i New York, New York! A chce se ti to téměř vykřiknout. A konfrontoval by ses s tím do nekonečna!

Myslím, že jsem už dávno vlastně přestal psát a jenom neustále zapisuji, co si myslí hlava, posedle, vášnivě, „zítra vášnivěj“, jak jsem věra citoval L., z Pasternaka, tuším. Je to intelektualismus dovedený k životnímu vyznání víry. Jsi si sám zábavou, práce je zábava, i tvoje neurozy jsou zábava a lidé tě též baví.

Jen přitom snad poněkud utrpěly. Smysly, jsem chtěl říci, ale vyneschal to slovo. [...]

Proč vlastně mimochodem zkoušela příroda vyrobit koně už ve vodě a vzniklo jí podivné krásné zvíře, které vypadá jako šrimp. Vlastně počkat, příroda udělala několik pokusů s tvorbou koně, už hmyz, luční kobylka! Jak to šlo za sebou? Hmyz, luční kobylka a příbuzné čeledě, nebo vlastně nejdřív ta kobylka ve vodě, a pak teprve různé varianty kobylky, koně, zebry, žirafy a tak dále.

Jsou to varianty podobné myšlenky, která se projevila několikrát ve vývoje řadě. Jako nápad. Vypadá to jako hra dítěte. A myslím, že příroda dovede být velice dětská. Zkouší různé nápady na různých rovinách a v různých vývojových stádiích.

Nebo se nám to jenom zdá, jen to do toho čteme, a ve skutečnosti není žádná vnitřní podoba mezi koněm, luční kobylkou a tou kobylkou, co žije ve vodě a má ocas. A ovšem mytologickými kobylkami, jako jsou satyry a ženy s koňským tělem. Všechno varianty domyšlené z přírody.

Je to zajímavé, jak celá naše imaginace je přesně zakletá do struktury života na této Zemi a nedovedem si vlastně vymyslet Martánu, protože ho děláme vždycky jen podle sebe a své pozemské podmínky.

Umění také jen domýšlí boží dílo, rozuměj této Zemi, a všechno vytváří jenom na hrncářském kruhu a nikdy neumí udělat pištucha na elipse, anebo něčem jiném.

Bylo by zajímavé uvést, si, které tvary existují i mimo náš pozemský prostor a čas. Například elipsa a snad i kruh aspoň teoreticky, a koule, existují ale existuje i čtverec nebo trojúhelník? To zřejmě už ne. Prostor má mimo Zemi odpor k úhlům. Alespoň se zdá.

Na nebi není vůbec nic hranatého ani ve hvězdách, hrany a hranatost jsou jim naprosto cizí. Je něco hranatého na Měsíci?

Musí být. Krystaly. Ty musí být hranaté a jsou i na Měsíci a jistě i na jiných planetách.

Přímka též existuje mimo naši Zemi, i když se její dráha zaobljuje. Vlna existuje všude, všechno je vlna. A ostatní tvary jsou z ní všechny jen odvozené? Je hranatý čas, má snad čas hranu? „Hrana času“.

My zijem ve světě, který je převážně hranatý. Na rozdíl od Eskymáků. Na příklad naše pokoje. Černoch v Africe a vůbec primitiv žije v nepoměrně méně hranatém světě. Čím hranatější svět, tím se zdá být víc lidský – a ovšem i nelidský. Anebo nejvyšší forma existence je opět kruh a vlna a koule?

Má skutečnost, že jsme svému světu dali tolik hran, nějaký vliv na naši psychologii a myšlení?

Jak bych myslel, kdybych chodil v pokoji a hleděl z okna na město, které by neznalo hrany a bylo ve všem všude kulaté? Jaký má Oval Room v Bílém domě vliv na myšlení amerických prezidentů?

Kdyby se člověk rozhodl, že zkusí žít ve světě, v němž téměř nebudou žádné hrany, v němž nebude neustále konfrontován s hranami, jak by se asi změnil a jakého nesmírného úsilí by k tomu bylo třeba, vytvořit takový svět co nejdůsledněji?

Odejít z města do přírody, tím začít. Ale pak, jaký dům si vystavět a jaký stůl a židle a papír a ostatní?

Nebo podobně, ale tu variantu teď nechci sledovat, svět, který je naprosto symetrický, anebo symetrii zcela postrádá. Jenže v tom by se srazil čelem s přírodou.

Dejme tomu, že hranatost je lidská, ale symetrie je jasně v přírodě i ve vesmíru. Kolik takových konceptů existuje nezávisle na této Zemi? Symetrie jasně. A myslím na to ne fyzikálně, ale filosoficky a psychologicky.

Obklopit se důsledně zaobleností prostoru i času. Jak by to bylo možné, jak je to proveditelné, zase hranaté slovo. „Proveditelné!“

Jak je to v tomhle směru s Amerikou, je zaoblenější než Evropa, už tím, že nemá střed – a co ten Oval Room a Pentagon. Anebo je naopak Evropa oblejší, zejména její Středozemní moře a kultura, jež z něj vyšla. Zatímco proti zaoblenosti Ameriky mluví už hned takový Gridiron Building!

Esaj o zaoblenosti, esaj o oblém světě. A je v tom ovšem jasně psychologický návrat do bezpečí mateřského lůna. Také vězení Stendhalova hrdiny v *Kartouze parmské* je kulatá věž. Jestli se nemýlím. Torre Farnese?

Co dělat, když si nevím rady ani pomoci? Hledat nit, abys vyšel z kruhu světa, bludného kruhu svých myšlenek, nebo se naopak do toho kruhu vracet?

Mimochodem, obrazy nad manželskými postelemi byly pravidelně rovněž oválné, ženský princip!

Přestat se udivovat sám sebou a vším, co mě napadne. „Nic nového pod sluncem“, *Knihy Kazatel* je rovněž filosofie kruhu! Život je vlastně málo hranatý, nebo vůbec ne. Kde se v nás vzala ta láska k hranatosti? Vepisujeme – lidsky – vlastně do kruhu života čtverec a obdélník a ne už tak trojúhelník svého myšlení? Naše civilizace je vlastně imitace krystalických drúz, a ovšem hrůz. Města jsou velmi silně podobná krystalům, drúzám krystalů. To jsem vždy cítil, zejména v New Yorku.

V přírodě je tedy hrana, nelze to popřít, krystal, ale je to většinou jen mrtvá příroda, která je hranatá, život snad málokdy, anebo možná nikdy.

Je celý pokus myslet a zlidštit svět pokusem změnit zaoblenost v hranu? V lidském těle není absolutně nic hranatého. A v žádném zvířeti. Hrana se nám javí jako řád a vlastně asi mylně, neboť kruh je rovněž řád a vlna také snad, a elipsa, svým způsobem, i když poněkud složitější nežli hrana.

Myslíme asi v hranách. Pochybují však, že lze i cítit hranatým způsobem!

Vychovali jsme se v hranaté tvory, žijící v umělé vytvořeném hranatém prostředí. Vysílá na přírodu a na život. Z čeho to vychází, ta potřeba hranatosti, z touhy přesněji vyplňovat prostor, v němž kulatost ponechává tolik místa mezi atomy?

Ríkáme „do škatulek a do přihrádek“,

když se posmíváme mechanickému myšlení.

Ale Archimedes řekl vojáčkovi „Neruš mě kruhy“, „Noli tangere circulos meos“ a ne „Neruš mé čtverce!“ Nebo „trojúhelníky!“ Myslím a mluvil v krucích!

To bylo to zajímavé na struktuře pavilonu Buckminstera Fullera v Montrealu na EXPO, že vytvořil kulatý prostor. Ale nedovedl ho vyplnit. Je však třeba prostor vyplnit? Nebo je to jen projev nějakého našeho nutkání?

Jiří Kárnet, New York, 2004

Z lidských konceptů svoboda jistě není hranatá, zatímco spravedlnost jistě je. Láska ani nenávisť ani milosrdenství, ale ani zářlivost nejsou hranaté. Řád je hranatý koncept, ať to „točís“ jak chceš. Rovnost je asi rovněž hranatá a vzniká ze spravedlnosti, což je vlastně řád.

Podivné, jak mě začla zajímat geometrie v souvislosti s myšlením a vůbec věci jako prostor a čas, a teď ta hranatost a kulatost a vlna.

A jak to všechno souvisí s věcmi, s nimiž to vlastně nesouvisí? Je to pokus promyslet znovu od základů některé dětské věci?

Kladu si otázky. A začla mě bolet noha a kulhám do kruhu. Mimochodem, všechno, z čeho jíme a pijeme a nabíráme život, je kulaté od prvních civilizací. Proč všechno, v čem bydlíme, je většinou hranaté?

Světlo a lampy jsou kulaté, nádoby kulaté a teprve přece civilizovanost začla vyrábět containery hranaté, aby se líp skládaly a dopravovaly.

Filosofové a psychologie tvarů.

Šaty jsou hranaté, zejména mužské, ale zároveň kompromis se životem zaobleností našich těl. Různé hrany jsou různé hranaté, loď je kompromis hrany s vlnou, oblou

vlnou, a má i kulatá okénka, ačkoliv by snad nemusela mít. Vor ovšem dosud je jen hranatý.

Různé architektonické styly jsou různé hranaté, románský styl je kulatý a stejně maurský, ale gotika je už kompromis hrany a oblousti. Je přisná.

Je hranatost projevem sadismu? Souvisí s ním nějak? S jeho tvrdostí?

A je hrana projevem agrese proti přírodě? Vězením života? A jeho oblousti, násilně narovnané do přímek, násilně uvězněné do čtverce?

Je hrana v podstatě neživá příroda a život, který se nám javí jako mechanicky vytvořený – na příklad robot, kterého vidíme vždy v hranatých ostrých tvarech? Hranaté pyramidy!

and cinerama, theater a tak dále. Bydlíme v hranatých městech a domech, ale vždy to tak nebylo a nutně bychom přece snad nemuseli! Města bývala kulatá. I náměstí původně bylo rynek! Mohli bychom vnést do svého životního prostředí, a tím i do života, nepoměrně víc oblousti, než kolik jí v ní dnes je? A snad by to na nás mělo značný vliv. Hrana a obraz, televize, fotografie, kde znásilňujeme kruh do čtverce nebo obdélníku, proč to děláme? Je v slově obraz a ve výtvarném umění něco esenciálně hranatého, zatímco hudba je vždy oblá a vlní se? Je to tak? Cigarety, dýmky, všechno, co souvisí s ústy, je kulaté jako nádoby.

Myšlenka je hranatá, cit je kulatý, krása je zaoblená. Jak souvisí tato má úvaha s věřejší první myšlenkou o obdélníku slov, „podělná slova z mého šatníku“.

Jedno je jasné, že prostor lze vyplňovat nejlépe hranami, zatímco každá obloust v něm ponechává prázdna místa, která se přiči naší potřebě vyplnit bezzbytkem všechen prostor! Tak nějak to začalo. Snad civilizace musela nějak šetřit prostorem v mnoha situacích, ale je to dnes ještě pravda? Anebo to bude ještě víc pravda budoucím hrozícím nedostatkem prostoru?

Zrcadla mají tendenci k zaoblenosti, obraz života!

Tvary jsou do jisté míry definovány materiálem a utilitámě, ale značná volnost, a jak k tomu přistupujeme?

Zbraně jsou hranaté, agrese! Tvar nože!

Půdorys našeho světa!

Měníci se psychologie a pocit tvaru na příklad v tvarech aut.

Gotika hranatila i písmo. Různé tvary písma.

The shape of our civilization, square or rounded?

Square or rounded environment?

Čím primitivnější a čím blíže přírodě, tím méně square shapes v našem environment!

úvaha byla napsána koncem šedesátých let

Jiří Kárnet, dramatik, divadelní kritik a režisér, novinář, esejista, básník a překladatel se narodil 24. ledna 1920 v Hořicích a zemřel 1. února 2011 v New Yorku. Po absolvování gymnázia se zapsal ke studiu na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Od konce r. 1939 působil jako režisérský elév a lektor v divadlech D 40 a D 41, později přešel do divadla na pražských Vinohradech a do divadla ve Smetanově muzeu, koncem 2. sv. války byl vězněn v Německu. Po válce přispíval do řady prestižních periodik (např. *Generace, Kvarta* či *Listy*), zejména však do deníku *MLADÁ FRONTA*, v němž působil jako stálý spolupracovník kulturní rubriky. Po únorových událostech v r. 1948 odešel do Francie, kde se stal redaktorem v československém vysílání Radia France. Z Paříže se přestěhoval v r. 1952 do New Yorku, kde žije dodnes. Ve Spojených státech amerických se věnoval žurnalistice – spolupracoval s rozhlasovou stanicí Hlas Ameriky a Rádiem Svobodná Evropa, v němž získal redaktorské místo a věnoval se kulturně-politickým komentářům či rozhovorům (např. s A. Warholem a J. Steinbeckerem). Spolu s Pavlem Tigridem stál u zrodu čtvrtletníku *Svědectví*, v jehož redakční radě později působil. Poznámkami, úvahami, esejí, hrami, recenzemi či verši přispíval do *Perspektivy*, *Skutečnosti* nebo *Zápisníku*. Svými texty je zastoupen v řadě publikací, v loňském roce vyšel v nakladatelství Paseka jeho esej *Posmrtný deník: Přísně tajná odpověď Václavu Havelovi*. Editor Viktor A. Debnár v současné době připravuje k vydání svazek Kárnetových veršů nazvaný *Smutný vítěz* (nakl. Pulchra).

Tvar nože!

Půdorys našeho světa!

Měníci se psychologie a pocit tvaru na příklad v tvarech aut.

Gotika hranatila i písmo. Různé tvary písma.

The shape of our civilization, square or rounded?

Square or rounded environment?

Čím primitivnější a čím blíže přírodě, tím méně square shapes v našem environment!

úvaha byla napsána koncem šedesátých let

Jiří Kárnet, dramatik, divadelní kritik a

režisér, novinář, esejista, básník a překladatel

se narodil 24. ledna 1920 v Hořicích a zemřel

1. února 2011 v New Yorku. Po absolvování

gymnázia se zapsal ke studiu na Právnické

fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Od konce

r. 1939 působil jako režisérský elév a lektor v

divadlech D 40 a D 41, později přešel do

divadla na pražských Vinohradech a do divadla

ve Smetanově muzeu, koncem 2. sv. války byl

vězněn v Německu. Po válce přispíval do řady

prestižních periodik (např. *Generace, Kvarta* či

Listy), zejména však do deníku *MLADÁ FRONTA*,

v němž působil jako stálý spolupracovník

kulturní rubriky. Po únorových událostech v

r. 1948 odešel do Francie, kde se stal redaktorem

v československém vysílání Radia France.

Z Paříže se přestěhoval v r. 1952 do New

Yorku, kde žije dodnes. Ve Spojených státech

amerických se věnoval žurnalistice – spolu-

pracoval s rozhlasovou stanicí Hlas Ameriky a

Rádiem Svobodná Evropa, v němž získal

redaktorské místo a věnoval se kulturně-politickým

komentářům či rozhovorům (např. s A. Warholem a

J. Steinbeckerem). Spolu s Pavlem Tigridem stál

u zrodu čtvrtletníku *Svědectví*, v jehož redakční

radě později působil. Poznámkami, úvahami,

esejí, hrami, recenzemi či verši přispíval do

Perspektivy, *Skutečnosti* nebo *Zápisníku*. Svými

texty je zastoupen v řadě publikací, v loňském

roce vyšel v nakladatelství Paseka jeho esej

Posmrtný deník: Přísně tajná odpověď Václavu

Havelovi. Editor Viktor A. Debnár v současné

době připravuje k vydání svazek Kárnetových

veršů nazvaný *Smutný vítěz* (nakl. Pulchra).

Jiří Kárnet, dramatik, divadelní kritik a

režisér, novinář, esejista, básník a překladatel

se narodil 24. ledna 1920 v Hořicích a zemřel

1. února 2011 v New Yorku. Po absolvování

gymnázia se zapsal ke studiu na Právnické

fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Od konce

r. 1939 působil jako režisérský elév a lektor v

divadlech D 40 a D 41, později přešel do

divadla na pražských Vinohradech a do divadla

ve Smetanově muzeu, koncem 2. sv. války byl

vězněn v Německu. Po válce přispíval do řady

prestižních periodik (např. *Generace, Kvarta* či

Listy), zejména však do deníku *MLADÁ FRONTA*,

v němž působil jako stálý spolupracovník

kulturní rubriky. Po únorových událostech v

r. 1948 odešel do Francie, kde se stal redaktorem

v československém vysílání Radia France.

Z Paříže se přestěhoval v r. 1952 do New

Yorku, kde žije dodnes. Ve Spojených státech

amerických se věnoval žurnalistice – spolu-

pracoval s rozhlasovou stanicí Hlas Ameriky a

Rádiem Svobodná Evropa, v němž získal

redaktorské místo a věnoval se kulturně-politickým

komentářům či rozhovorům (např. s A. Warholem a

J. Steinbeckerem). Spolu s Pavlem Tigridem stál

u zrodu čtvrtletníku *Svědectví*, v jehož redakční

radě později působil. Poznámkami, úvahami,

esejí, hrami, recenzemi či verši přispíval do

Perspektivy, *Skutečnosti* nebo *Zápisníku*. Svými

texty je zastoupen v řadě publikací, v loňském

roce vyšel v nakladatelství Paseka jeho esej

Posmrtný deník: Přísně tajná odpověď Václavu

Havelovi. Editor Viktor A. Debnár v současné

době připravuje k vydání svazek Kárnetových

veršů nazvaný *Smutný vítěz* (nakl. Pulchra).

Jiří Kárnet, dramatik, divadelní kritik a

režisér, novinář, esejista, básník a překladatel

se narodil 24. ledna 1920 v Hořicích a zemřel

1. února 2011 v New Yorku. Po absolvování

gymnázia se zapsal ke studiu na Právnické

fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Od konce

r. 1939 působil jako režisérský elév a lektor v

divadlech D 40 a D 41, později přešel do

divadla na pražských Vinohradech a do divadla

ve Smetanově muzeu, koncem 2. sv. války byl

vězněn v Německu. Po válce přispíval do řady

prestižních periodik (např. *Generace, Kvarta* či

Listy), zejména však do deníku *MLADÁ FRONTA*,

v němž působil jako stálý spolupracovník

kulturní rubriky. Po únorových událostech v

r. 1948 odešel do Francie, kde se stal redaktorem

v československém vysílání Radia France.

Nová krize..?

Ceny surovin na světových trzích stoupají. Značný podíl na tom má hospodářský růst Číny. Ten znepokojuje především Spojené státy, jejichž postavením otřásl ekonomický kolaps let 2008/9. Zvyšuje se nejen ekonomická, ale i vojenská síla Číny, která dává nepokrytě najevo, že její zájmová oblast zahrnuje jak oblast západního Tichomoří, tak pevninská území na jihu od její hranice. Jak se bude Čína chovat jakmile se její moc téměř vyrovná moci Spojených států, zaměštrává svět stále více. Bude následovat příklad rozvinutých zemí, kde lidé chtějí mít pouze příležitost být úspěšní a užívat výsledků své tvrdé práce? Nebo bude představovat nebezpečí jako země, hodlající se stát za minulá bezpráví a nutící ostatní podvolovat se její síle? Budoucnost světa nepochybně závisí na tom, kterou cestu Čína zvolí.

Některá znalci soudí, že země je příliš zapletena do sítě globalizace, než aby dala v sázku světovou ekonomiku, ať válkou či vyvíjením nátlaku. Byla to totiž právě obchodní spolupráce, která Číně přinesla blahobyt. Čína nakupuje v zahraničí suroviny a součástky a prodává své výrobky na zahraničních trzích. Má ve svých depozitářích 2,6 bilionu dolarů. Proč by proto měla ohrožít systém, který jí tak dobře slouží?

Takový závěr je však příliš optimistický. V minulosti integrace někdy předcházela konfliktu. Evropu v r. 191

A je nám zle? Je nám prd zle!

Nad esejistikou Ladislava Jehličky

Nakladatelství TORST vydalo výběr z esejistiky Ladislava Jehličky (1916–1996) z let 1978–1987 *Křik Koruny svatováclavské*. Kniha vyšla pod stejnojmenným názvem v roce 1987 v samizdatu a editoři ji doplnili dalšími texty z Jehličkovy pozůstalosti a sborníkem, který k Jehličkovým 55. narozeninám připravili jeho přátelé.

Jehlička studoval před válkou na Filozofické fakultě UK obor čeština-francouzština. Po uzavření vysokých škol nacisty nastoupil jako redaktor v nakladatelství Vyšehrad, kde působil s tříletou poválečnou přestávkou až do roku 1951, kdy bylo celé osazenstvo Vyšehradu, od ředitele po sekretářku, zatčeno a spolu s řadou katolických spisovatelů odsouzeno v procesu s tzv. Zelenou internacionálou. Jehlička případ komentuje citací tehdejšího vyšetřovatele StB, který celou situaci posoudil „věcně a lapidárně“: „My jsme mysleli, co velkého neděláte, a vy jste zatím dělali hovno. Ale odsedíte si to stejně.“

A také si to „odsrali“. Jehlička dostal 14 let. Po svém propuštění v roce 1960 pracoval v dělnických profesích, po liberalizaci režimu a své částečné rehabilitaci v roce 1967 se mohl vrátit do obnoveného nakladatelství Vyšehrad. Za normalisace musel opět z nakladatelství odejít, pracoval v kulturní rubrice týdeníku *Naše rodiny* a v roce 1976 byl pensionován.

Už během studií přispíval Jehlička do různých katolických periodik *Jitro, Rád, Obnova*. Po válce byl jedním z mála publicistů, kteří neadorovali socialismus a otevřeně kritisovali komunisty a Sovětský svaz. Vedle psaní rovněž překládal – z němčiny, francouzštiny a angličtiny. TORSTem vydané texty pocházejí z jeho posledního tvůrčího období, kdy mohl Jehlička publikovat jen v samizdatu, a tedy naprosto svobodně a podle svého gusta, tedy s vervou a zároven s pobavením.

Zahradnickův Pláč Koruny svatováclavské

Jehlička se v názvu sborníku svých textů odvolává na stař Jana Zahradnicka *Pláč Koruny svatováclavské*, kterou Zahradnick napísal po Mnichovu a v říjnu 1938 byla otištěna v *Obnově*. Jehlička Zahradnickův „starozákonní žal“ (*Kdo na příklad z těch, kteří teď vládnou světem, ví o Koruně svatováclavské a o bolesti, kterou jí působí, odtrhující od jejího těla to, co k němu odedávna patřilo a co k němu bude patřit až do konce časů...*) přetiskl a využil jej ke komentáři k „rozjítřené“ době po mnichovské zradě a kapitulaci: Šok z této události se podle něj nedá srovnat s ničím jiným – jak s březnem 1939, tak s květnem 1945, únorem 48 nebo srpnem 68 a jediné s tímto vědomím můžeme soudit tehdejší „rozjítřenou“ atmosféru. Text je zároveň i hold druhu z vězení, který je mu i blízký duchovně, a básnickovi – „z největších, kterého jsme kdy od Máchy měli“.

Štíl Zahradnickovy poesie Jehlička dokládá touto příhodou z vězení:

„Na nás, politické, se dívají (kriminální vězni; pozn. aut.) se smějí obdivu, politování a nechápavosti. Vyjádřil to jeden „pračkář“: „Já jsem si aspoň zaostal, ale vy – bejt tady za politiku?“ V sobotu odpoledne nás bachaři zamázli na cele, a protože se proslouchlo, že Zahradnick je básník (!!!), donutili Zahradnicka, aby vylezl na stůl a recitoval. Malý hrbatý Zahradnick recitoval z paměti své verše asi dvě tři hodiny. Těžké verše, ale kdykoli chtěl přestat, volali všichni: „Ještě, ještě!“ Byli okouzleni poesí, kterou možná slyšeli v životě poprvé, zcela zaujati, poslouchali bez dechu, zapomněli na prostředí, na okolnosti, v nichž jsou a které, přísambůh, nebyly radostné.“ (str. 99)

Černého Křik Koruny české

Současné ovšem název Jehličkovy knihy odkazuje i k pamětem Václava Černého *Křik Koruny české* – na rozdíl od Zahradnicka ovšem v polemickém duchu. Jehlička opouje útokům Černého na katolická periodika *Rád a Obnova*, na které Černý „sopí jako malíčkový český literát“. Odmítá, že by snad tato periodika byla „odpovědným nepřitelem“ Černého *Kritického měsíčníku*, jak to podává Černý ve svých pamětech a označuje to za „patrně intelektuálníkou namyšlenost literáta“.

Cituje Černého: „U našeho katolického vzdělance pořád ta věčná *vlastní* jízda do nebes, dvacet let za vývojem, slepecká, tvrdohlavě oslabovačská. Prostě a jedním slovem pořad tenýchž protimasarykismus, totéž staré školení Starou Říší a Demlovým jedem!“ (str. 154)

Jehlička je ovšem jeden z mála katolických autorů, který nemá potřebu své názory a postoje ospravedlňovat, nota bene proti někomu, kdo je plný přesvědčením. Černému odpovídá: „...není pravda, že by katolíci byli dvacet let za vývojem, nýbrž nejméně sto padesát let, od doby, kdy se začali zahazovat s nejrůznějšími vlastenci. Protimasarykismus? Ale vždyť s Masary-

kovými názory katolíci nemají a nikdy neměli nic společného! Oslabovačství? Čeho? Z Černého tady mluví stará pokroková náufoukanost, která *vede*, a katolíci mohou při tom pokrokařství jen poděkovat.“ (item)

Proti Demlovi Černého staví jiného Demla: „Zajímavé, jak je Černý všude vysazen na Jakuba Demla a „šanuje“ venkoncem Durycha, ačkoliv Durych je na rozdíl od Demla konsekvantní, *skutečný* reakcionář (to není u mne pohana), kdežto Deml plácne, co ho zrovna v té chvíli napadne, za pět minut už na to nemyslí a rozhodně neuvažuje jako Durych.“ (str. 155)

Je ovšem v obvyklém řádu věcí, že se Černý kriticky nepregnantně a nejvýstižněji vyslovuje vůči lidem z vlastního ideového spektra. Jeho charakteristiky Mukařovského, Bohuslava Havránka nebo „Drzáče“ (Drda-Řezáč) jsou trefné i plastické, zatímco když Černý píše o Demlovi, je to ploché, mravoučné mistrování – střeňování se do snadného terče, jakým bezpochyby byl poněkud „roztěkaný“ charakter Demlovy osoby. Jehlička k tomu podotýká: „Také Václavu Černému nevytýkám jeho názory, ale jeho namyšlenost.“

Stejně tak to platí i pro „pochvalu“, kterou má Černý třeba pro lidovce jako „rozumně“ katolíky, kteří nevylučují „pokrok“, jak poznamenává Jehlička, kterého rozčiluje, že si Černý „soustavně a imbecilně“ plete lidovce a katolíky, což „není a nikdy nebylo jedno a totéž!“ podtrhává Jehlička. (str. 155)

V konfrontaci Černého a Jehličkova *Křiku* vyhlíží až směšně Černého pájan na lidovecké politiky-demokraty. Černý počítá na „prstech jedné ruky“ ty, kteří obstáli nebo aspoň nesešli ve všeobecném totálním marasmu únorových dní roku 1948 a všeho toho, co jim předcházelo, a poznamenává: „Několik personalit nevyrostlých bojem a k boji, ale poutivou pracovitostí, pilných a spolehlivých, úhelných opor demokracie zabezpečené a neohrožované: oba vůdci strany lidové, monsignori P. Šrámek a P. Hála.“

Hyperkritický Černý tady ovšem vytváří obraz, který se sotva opírá o něco dalšího, než je pouhá politická spřízněnost výše dotčených – jednoduše blábolí. Jehlička, který oba pány dobře zná, nám podává realističtější popis:

„Politickým vůdcem lidové strany byl Jan Šrámek, více méně nevzdělaný, omezený, tupý a líný a čím dál tím víc tloustnoucí velebníček s inteligentní průměrného venkovského faráře; nemám vůbec nic proti venkovským farářům, ale venkovští faráři v naprosté většině nechtějí být ministři a vůdci stran, ale jen venkovskými faráři.“ (str. 51) „V květnu 1945 se vrátili Šrámek a Hála do Československa jako absolutní páni lidové strany... Strana byla prohlášena (slovně) za nekonfesijní, ale ve skutečnosti zůstalo vše při starém. Vláda kněží neomezená. Za generálního tajemníka lidové strany jmenovali Šrámek s Hálou pro senilním dr. Červenkou imbecilního dr. Klimka. Ostudná aféra s vyloučením dr. Heleny Koželuhové ze strany několik dní po volbách, v nichž byla zvolena poslankyní (typická ukázka kněžské licoměrnosti Šrámky a Hálovy), mohla projít bez mravní úhony těchto dvou také politiků jen v tehdejších nenormálních dobách, jichž senilní Šrámek a slabomyslný Hála (pobyl také v Londýně nějakou dobou v bláznici) plně využívali k svému domnělému prospěchu.“ (str. 53)

Politikařící katolíci, na prvním místě kněží, byli Jehličkovi vůbec trnem v oku. V čem viděl Černý klad (pro československou demokracii), vidí Jehlička neštěstí (pro katolickou církev). Šrámek s Hálo byli ovšem ukázkovým příkladem katastrofálního poválečného selhání české politické garnitury v čele s Edvardem Benešem, které se připravovalo už za války – nabralo směr Benešovou cestou do Moskvy v prosinci 1943 a vyvrcholilo únorem 1948.

A vice versa. Černý se v *Pamětech* pohoršuje nad tím, že *Obnova* měla vlnidnější vztah ke komunistům než k „levicovým demokratům“ – nekomunistům. Podle Černého je sblížovalo to, čemu říkal „absolutno“.

Na to Jehlička odpovídá: „Neměli jsme žádný negativní vztah ke komunistickým masám, toužícím po větší sociální spravedlnosti. Dále jsme neměli špatný vztah ani k přesvědčeným a poctivým ideovým komunistům, jako k Halasovi nebo k Vančurovi, ostatně velkým umělcům. A měli jsme velmi negativní vztah k těm, jimž se právem říkalo „salonní bolševici“ a la Nezval, E. F. Burian, Voskovec a Werich, řada herců, et tutti quanti; a dále k těm, které geniální Lenin objeveným a naprosto přesným slovem nazval „užiteční idioti“, tj. buržoasním levicovým nekomunistickým souběžcům, kteří ani dvakrát netoužili po tom, aby se kozácký koník napil z Vltavy, ale vším svým úsilím mu připravovali a dláždili cestu.“ (str. 84)

Černý byl ovšem, na rozdíl od Jehličky, snob, a to v kulturním i politickém smyslu

a koneckonců i – jako pravý socialista od stolu – v ohledu sociálním. Konservativní Jehlička ovšem ocení třeba Marxe. „Vlastenec byl například také Karel Marx (což Jehlička myslí v pejorativním smyslu), jinak rozumný člověk, jehož soudobá analýza byla správná, i když léky, které navrhol, byly horší než nemoc.“ (str. 143)

Ze své pozice mravního absolutisty Černý často nevidí hemžení na zemi pod piedestalem antický sošné postavy dějin. Jehlička je naproti tomu realista, který se spíše než o dějiny zajímá o to, co je za nimi.

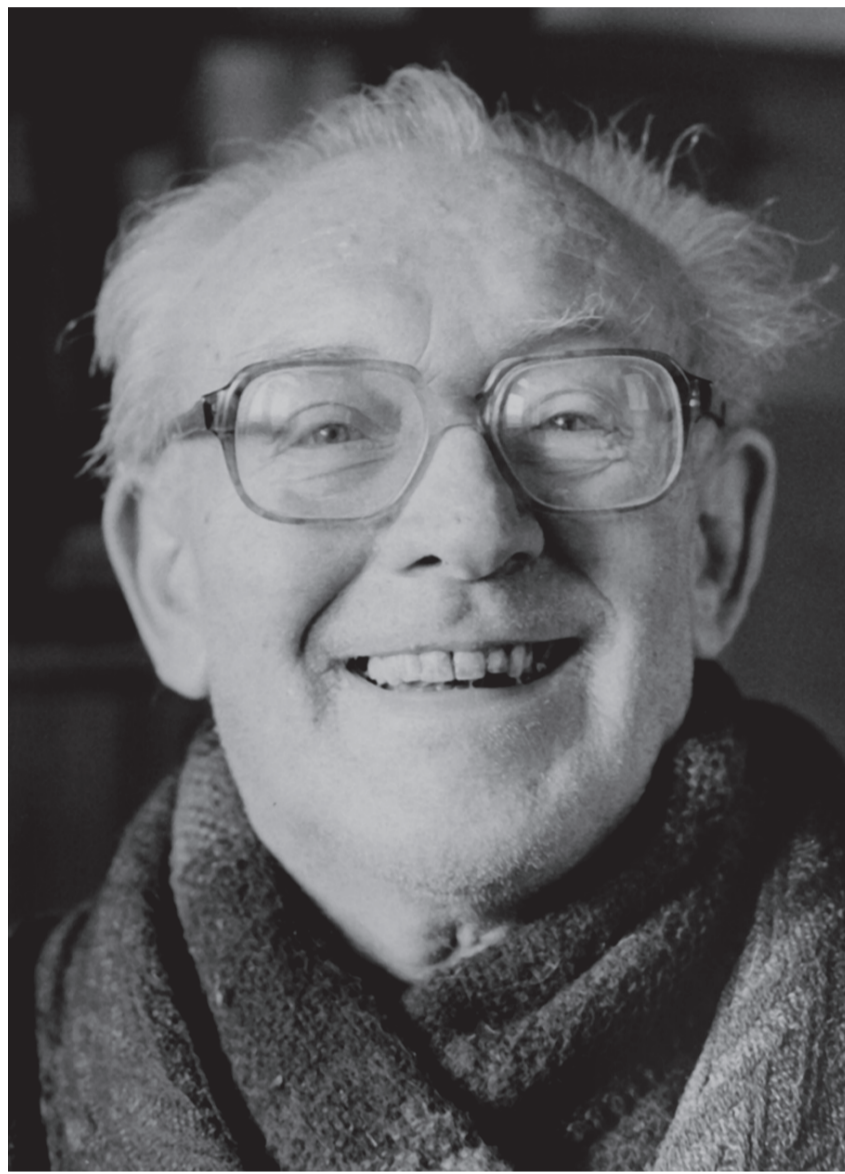
Černý je patetický, který jako na tragickém divadle deklamuje (k roku 1948): „Samotné moje pobouření z poměrů a

odmítal, protože konservovat není ve 20. století co: Konservativci dnes mohou být jen socialisté; ti jsou *beati possidentes*. Jehlička se označoval za reakčníka, tedy toho, který na věci *rea g u j e*.

Řím

Jako katolík ovšem Jehlička konservativní nebyl. Prohlášením papežské neomylnosti na vatikánském koncilu roku 1870 bylo podle něj zbytečné. Jehlička k tomu podotýká, že samo o sobě je nejvyšší placet „docela přirozené“, ale problém vidí v tom, že tato zásada byla tehdy přijata spíše z důvodů politických než věroučných. Přímou za „osudnou“ pak Jehlička pokládá koncepci papeže Lva XIII., která „zcestně a zlobně“ zaměřila pozornost katolíků právě na politiku. (str. 206)

Jehlička je jistě ecktkatolík, papež je pro něj nezpochybitelná autorita, ale to neznamená, že není kritisovatelný, a co se týká světských věcí, je papež omylný

znehucení věcmi a lidmi na mne působily jako slib a záruka: hlouběji to už jít nesmí, a hlavně ne v oblastech národního etosu a národního kulturního svědomí...“

Jehlička kontruje: „Jak to říkal konzistorní rada a ThDr. h.c. otec Dominik Pecka, když otevřel láhev vína: „A je nám zle? Je nám prd zle!““

Černý se ovšem rozčiluje – u našeho katolického vzdělance pořád ta věčná *vlastní* jízda do nebes. Ano, řekl by na to Jehlička, *vlastní*, v žádném případě ne *společná* – to je věci vás, socialistů.

I když Jehlička tituluje Černého jako „velkého odbojáře před Hospodinem“ (Černý ve svých pamětech důsledně dělí lidi podle toho, zda byli v odboji nebo ne), není to označení záštitné, jak tomu bývá u malých lidí, ale skeptické. Jehlička totiž mimo jiné ví, že Černého paměti jsou „znamenité“.

Reakcionář

M. C. Putna ve své monumentální dvou-svazkové práci o novodobé české katolické literatuře Jehličku označuje za „radikálního ultramontánního katolíka“. Zpravidla se tak označují katolíci „konservativci“, jimž je papežství nade vše.

Jehlička byl ovšem konservativní politik. Francouzskou revoluci nepovažoval za vrchol lidských dějin, viděl v ní „syčáctví a všiváctví“, předzvěst 20. století s jeho komunismem, nacismem a italským fašismem (Jehlička nacismus a fašismus důsledně rozlišoval), které byly podle něj – v logice věci – levá hnutí. „Tato tři hnutí rostou z jednoho kořene, z totalitárního socialismu.“ (str. 190) Proto také považoval za blbost, když se někdo „zásadně a priori“ prohlašoval za levíčka nebo pravičáka – z jeho úhlu pohledu, „před rokem 1789“, to bylo totéž.

Co se týká českých dějů, husitské bouře považoval Jehlička za tragedii bez míry a hranic, na Bílé hoře jsme neprohráli, ale vyhráli a 28. říjen 1918 byla nešťastná akce, která nám zavařila na celé 20. století: rozblá ochranný kulturní a mocenský krunýř habsburské monarchie, čehož využilo Německo, a hned na to z druhé strany Rusko – a vnitropoliticky (a též čí především kulturně!) nás dovedla k únoru 1948.

Označení *konservativce* ovšem Jehlička

jícího křesťanství nikoli jako panství, ale právě jako službu.“ (str. 57)

Co se týká církve, Jehlička rozhodně nebyl konservativce. Naopak, jeho civilnost a realismus i ve věcech víry jej vedla až na samotný práh katolicismu. Kritiku katolictví, které „k tomu, aby věřilo v Boha, stále potřebuje nějaké berličky v podobě Lourd, Fatim, turinských pláten, otců Piů atd.“, které chce „alespoň cípkem hmatatelně zachytit nadpřirozeno“. Podle něj je to všechno jen „menschliches, allzu menschliches“, lidské, příliš lidské.

Jsou ovšem nadsutečno, nebo třeba i magie, lidské? Není právě pohled, který je za to považuje, sám *menschliches, allzu menschliches*? Zde se Jehlička dotýká hranic realismu, právě onoho *menschliches*, podobně jako T. G. Masaryk s jeho „nezjevenými“ náboženstvím. To ovšem Jehlička odmítá. Podle něj bylo Masarykovo náboženství ryze učelové: „Masaryk *potřebuje* náboženství, aby mohl být *mravní*.“ (str. 118)

Jinak nikdo soudný nebude Jehličkovi odporovat, když píše: „Podíváme-li se nyní na intelektuální stav českého katolicismu, je to obraz úděsný. Je to zrcadlový obraz českého pokrokařství. Tazáť myšlenková mēllost, intelektuální chudoba.“ Za to ovšem Lurdy nemohou.

V své reakci na Hübla (z polemik kolem dokumentu Ch77 *Právo na dějiny*), Jehlička odmítá, že by se Durych ve svém románo-piseckém díle opíral o Josefa Pekaře – na to byl příliš osobitý a vyběravý k volbě svých pramenů: „Durychova stanoviska by byla stejná, i kdyby Pekaře nebylo,“ píše Jehlička a dodá: „Také Pekař si ze zvědavosti Durychovo *Bloudění* přečetl a mezi dvojím zataháním z doutníku U Kupců pravil: Já se tomu Durychovi divím: napsat tisíc stránek kvůli jedinému zaprání!“ (str. 203) No tak, přece jenom to s tím českým katolictvím nebude tak zlé.

Nacionalismus

Katolíka Jehlička před dvoutisíciletým zvěpenatěním chrání prozívané křesťanství. Nejsilněji to zaznívá v pasážích věnovaných nacionalismu, které vyznívají jako jedna z nejpřesvědčivějších obžalob tohoto novověkého duševního moru, která kdy byla v českých zemích vyřčena. Jehlička ji vede právě z posic křesťanských, tedy univerzálních, z kterých kritisoje mj. i romanticky vlastenečící katolické intelektuály. Vyčítá Durychovi, a ovšem Viktoru Dykovi, že kdysi uvažovali o jakémsi „národním“ náboženství – podle něj by ale skutečně náboženství založené a věřící člověk nikdy tak neuvažoval. „Pekař – stejně jako Dyk, Šalda, Durych – chápal národ příliš jako hodnotu, která je hodnotou sama o sobě, zatímco národ je hodnotou a hodnotný jen potud, pokud a jak nějaké hodnoty vytváří.“ (str. 34)

Podle Jehličky je *nacionalismus* jediná ideologie, která dnes funguje a je použitelná k soustředění lidí a k propagaci nenávisť. „To ostatní jsou jenom tresky plesky, kterým nevěří ani ti, kdo je hlásají. Žádná filosofie ale nemůže být založena jen na *jazykové* totožnosti nebo příbuznosti: „Nationalismus je pravé opium lidu, pravá náhražka náboženství, když byl odstraněn Bůh. Je to jednodušší, nepřimitivnější náboženství, náboženství opice, která před několika minutami slezla ze stromu. Slezla-li opice ze stromu, první, co si uvědomí, je, že se narodila a že se *někde* narodila: tím v ní propuknou vlastenecké city. Není k tomu potřebí ničeho jiného, než právě jen zrození. Všecko ostatní dá nějakou námahu, nacionalismus ji nedá vůbec.“ (str. 120-1)

Jehlička je – přes svůj řeklo by se „vypjatý realismus“, který jakoby se někdy dotýkal až cynismu –, člověk hluboce lidský (velmi oceňuje například Beneše, kterého jinak považuje za prototyp onoho „tuzemského neštěstí“, za to, že nechal v bezvýhodné situaci v roce 1938 národ na jatka).

A nebyl by to Jehlička, aby si z toho ze všeho neudělal nakonec srandu. Použije k tomu ve světě nejznámějšího spisovatele českého původu Milana Kunderu: „Nejsem ovšem žádný vlastenec, je mi naprosto jedno, zda jsem se narodil jako Čech nebo jako Němec, Francouz nebo Číňan, ale když už jednou k této politovánímhodné události došlo, vřel každému srdce po jazyku svému; jak se praví v jedné staré knize. Kdyby byl Kundera Francouz nebo Číňan, neměl bych o něho zájem, ale takhle je pořád spojován s českým jménem, a to si Češi přece jen, myslím, nezaslouží, ač si zaslouží mnoho.“ (str. 296)

A pak dodá věc, z které zamrazí: „Co to je vůbec národ? Se stejnou řečí spolu mluví vězeň i věznil!“ A ještě: „Nemám ani stín zášti nebo nenávisť k těm, kdo mě (nás) zavražili. Jak kdosi řekl: Když jsou zločinci u moci, nezbyvá slušným lidem, než aby byli i kriminální.“ Jehlička lidi dělí na slušné a neslušné, což je navýsost rozumné. Na rozdíl od Durycha a spol. není Jehlička idealista, ale realista, na rozdíl od Černého není zákoník, ale křesťan.

Charta 77

Realismus nás učí, jak správně a věcně přistupovat k realitám. Tato v mnoha ohledech chvalyhodná metoda má

dokončení na str. IV přílohy

LITERÁRNÍ A VÝTVARNÁ PŘÍLOHA

1/XX

Před osmi lety, v březnu 2003, pozatýkala kubánská tajná policie 75 převážně méně známých disidentů a novinářů. Omar Rodríguez Saludes (1965) byl odsouzen v rámci skupiny k jednomu z nejvyšších trestů – dostal 27 let. Vloni byl propuštěn a deportován do Španělska.

Když Tě v roce 2003 v Havaně zatkl, pracoval jsi jako nezávislý novinář. Mohl bys přiblížit okolnosti zatčení?

To, co provedl Castrův režim se sedmdesáti pěti opozičními aktivisty a nezávislými novináři v březnu roku 2003, bylo spíš než zatčením únosem za bílého dne. Svým mafiánským chováním vmetl Fidel Castro do tváře mezinárodního společenství zprávu, že si na ostrově bude dělat, co se mu zachce. Ukázal tak svůj totální despekt nejen vůči lidským právům, ale i vůči člověku jako takovému.

Jak došlo konkrétně k Tvému zatčení?

V ten den se nás byt zaplnil agenty státní bezpečnosti, byla to rozsáhlá policejní akce. Než jsem byl odvezen do hlavního stanu státní bezpečnosti ve Villa Marista, rozloučil jsem se se ženou a svými třemi dětmi. Villa Marista je policejní stanice hrůzy, kde se provádí mučení. Může tam být tak dvě stě cel. Každou z nich navzdory malému prostoru společně obývají čtyři vězni. Přesto je tam naprosté ticho.

Jak probíhaly výslechy a proces?

Výslechy byly tvrdé. Já jsem jednoduše odmítal vypovídat. Pokud mě vláda chtěla obvinít, musela by proti mně mít kriminální důkazy. Já jim práci neusnadňoval. Státní bezpečnost mi vyhrožovala ohledně mé ženy, mých dětí, mého zdraví a dokonce i života, aby oslabila moje rozhodnutí mlčet. Psychicky mě mučili, ale nedosáhli svého. „Nemluvit“, napsal jsem si kouskem křídly na zeď cely. Nakonec pro mě státní žalobce žádal trest doživotí. Dva týdny po zatčení došlo k přelíčení. Soud probíhal ve vojenském režimu a přístup na něj měli jen naši nejbližší příbuzní. Zbytek soudní síně zaplnily zástupy Castrových stoupenců. Vše bylo dopředu naplánováno. Byla to fraška, jeden velký podvod.

Jaké jsou podmínky v kubánských věznicích? Můžeš popsat svou zkušenost?

Prvních devět měsíců jsem byl na samotce v jedné z cel s nejpřísnější ostrahou v provincii Camagüey, 500 kilometrů daleko od mého domova v Havaně. Pak mě přemístili do cely s těžkými zločinci. V celkem čtyřech věznicích, kde jsem pobyl, jsem viděl hodně krve. První dva roky jsem měl povolené dvouhodinové návštěvy příbuzných jednou za tři měsíce. Při každém z těchto radostných setkání jsem vynakládal velké úsilí, abych ovládl své emoce. Musel jsem své rodině a hlavně státní bezpečnosti ukázat, že můj emocionální stav je stabilizovaný, že neztrácím naději.

Kdy ses dozvěděl o propuštění? Bylo to nečekané nebo už o tom před tím kolovaly neoficiální zprávy?

Kubánský kardinál Jaime Ortega Alamino mě osobně informoval o španělsko-kubánských vládních dohodách, které byly právě uzavřeny. Zároveň mi navrhl,

abych odešel s rodinou z Kuby. Nejprve jsem nesouhlasil. Nikdy jsem nechtěl opustit ostrov, ale kardinál Jaime Ortega vyjednal s úřady rychlou rodinnou návštěvu, abychom to mohli probrat. Odlet ze země jsem přijal kvůli rodině, došlo k němu tři dny nato. Nedovolili mi ani rozloučit se s domovem. Byl jsem vyveden oddílem státní bezpečnosti z cely rovnou do letadla. Takže mi změnili trest: místo 27 let vězení jsem dostal deportaci. Není nic horšího pro člověka, než když se

musí nedobrovolně vzdát svých kořenů. Do pasu mi na stvrzení nového trestu dali razítko „definitivní výjezd“. Navíc před tím, než jsme odcestovali do Španělska, mě jeden z agentů státní bezpečnosti ujis-

val zbavit tohoto břemene a naplánoval vyjednávání. Chtěl nás prodat Evropské unii. Použil nás jako fant, naštěstí Evropská unie neustoupila. Bratři Castrové se snažili oklamat unii spojenectvím se španělskou vládou. Naneštěstí musel zemřít jeden skvělý člověk, abych se já mohl ocitnout na svobodě. Orlando Zapata Tamayo je teď naším mučedníkem, symbolem odporu na Kubě. Nezlomili ho. Byl to odvážný, pevný člověk, nekompromisní vůči diktatuře. Dožadoval se svého

práva být prohlášen za politického vězně a také toho, aby byly zlepšeny životní podmínky ve vězení Kilo 8, v Camagüey, kde jsem v té době seděl i já. Castrové o něm mohou říkat, co chtějí. Oni jsou jeho

režimy jsou všichni vězni obyčejní zločinci. Jestli byl Orlando Zapata obyčejným zločincem, proč byl tedy během celého vězení a dokonce i během vlastního pohřbu pod dohledem státní bezpečnosti?

Máš informace o osudu osvobozených vězňů, kteří se rozhodli zůstat na Kubě?

Jen jeden z dvanácti ze Skupiny 75, kteří se rozhodli zůstat na Kubě, Arnaldo Ramos Lauserique, byl nakonec propuštěn, a to ze zdravotních důvodů. Abych byl upřímný, dělá mi to starosti. Lauseriqueův zdravotní stav není uspokojivý, navíc je tu jeho vysoký věk. Vzpomínám si, že jeden ze 75, José Miguel Martínez Tamayo, byl podmíněně propuštěn kvůli zdravotním problémům. Brzy poté ze-

riqueův zdravotní stav není uspokojivý, navíc je tu jeho vysoký věk. Vzpomínám si, že jeden ze 75, José Miguel Martínez Tamayo, byl podmíněně propuštěn kvůli zdravotním problémům. Brzy poté ze-

til, že se na Kubu už nikdy nesmím vrátit. Kdyby to všechno nebylo tak bolestivé, řekl bych, že je to k smíchu. Obránci režimu si doopravdy myslí, že dynastie Castrů je věčná.

Co podle Tebe sledoval Raúl, když slíbil Španělům, že propustí 52 politických vězňů? Například před rokem ještě Raúl tvrdil, že tragicky zemřel Orlando Zapata Tamayo byl obyčejný kriminálník.

Pro Raúla, Fidela a diktaturu bylo nutné smést ze stolu případ Skupiny 75. Po smrti politického vězně Orlanda Zapaty Tamaya mezinárodní tlak v nás prospěch rostl. Disident Guillermo Fariñas držel hladovku a Dámy v bílém neúnavně pochodovaly po Havaně. Režim se potřebo-

vrahy a od těch nelze očekávat projev lásky ani lítosti nad jejich obětí. Vrazi potřebují ve své násilné a nenávislné povaze zdůvodnit svůj zločin a potřebují být přesvědčeni o tom, že jejich oběť si zaslouží takový trest.

Zapata byl srdnatý, skvělý člověk, to je jisté. Nikdy nedal najevo strach před diktaturou ani před svými katy a před vězením. Dokonce ani před smrtí. Právě to mu Castrové neodpustili. Nechali ho zemřít hladu, zdoluhavě a krutě, bezohledně a v zapomnutí. Chtěli ukázat, že byl až do poslední chvíle ošetřován. Když přišla lékařská pomoc, smrt už se nedala odvrátit. Diktatury nikdy nepřiznají, že jsou v jejich věznicích političtí vězni. Pro tyto násilné

mřel. Stejně tak propuštěním Arnalda Ramose chce vláda pouze ukázat navenek, že je ochotna propouštět, aniž by deportovala.

Jak se Ti ve Španělsku vlastně daří?

Skončil jsem ve městě Gijón na severu v Asturias. Tady v Gijónu, doufám, mé děti zapomenou na noční můru rodinného odloučení, kterou prožívali přes sedm let.

Jaký máš názor na informace, že v rámci VI. sjezdu Komunistické strany Kuby se plánují politické reformy a změny?

Tyto takzvané ekonomické reformy, které kubánská vláda inzeruje, sledují jediný cíl: udržet dynastii, zachovat re-

voluci, tento anachronický socialismus, který Kubu a Kubánce stál tolik bolesti. Už i samotný Raúl Castro potvrdil, že není jiná alternativa, než přijmout změny. To znamená, že to, co dělají, není z lásky k lidu, v jeho zájmu, aby ho vytáhli z bídy. Hledají způsob, jak neztratit moc. Jediná ideologie, kterou tento vojenský režim brání, jsou jeho vlastní zájmy. Raúl Castro vždycky dával najevo, že by rád převzal čínský model. Ale Kuba není Čína. Vláda bude nadále regulovat veškerou soukromou iniciativu. Každý pracující bude dál pocítovat na svých bedrech tlak státu. Ekonomická svoboda ve své podstatě nikdy nebude dovolena. Vše bude nadále pod kontrolou Velkého bratra. Už to ostatně ohlásil ministr hospodářství Marino Murillo: Neopustí se centralizovaný systém. To, co se blíží, je ale tvrdé: krácení sociálních výdajů a zúžení nadbytečné zaměstnanosti. Odhaduje se, že do dubna bude půl miliónu lidí bez práce. Toto zostření ekonomické krize, které přesahuje hranice ostrova, plus stoupající nespokojenost obyvatel, může rozpoutat veřejné nepokoje s velmi vážnými důsledky pro celý národ, a toho si je vláda vědoma. Proto jen na dvou ministerstvech nebylo ohlášeno popuštění: na ministerstvu obrany a ministerstvu vnitra. Na obou proběhl opak. Otevřela se tu volná místa pro kohokoli, kdo chce nastoupit. Kuba se nyní mění v extrémně represivní zemi.

Spolupracoval jsi s mnoha lidmi, kteří přijížděli na Kubu v rámci programů podpory kubánského disentu. Jak hodnotíš tyto evropské a severoamerické programy? Jsou k něčemu?

Jakákoli podpora opozice na ostrově je vítaná. Pronásledovaný kubánský disent potřebuje nějaký hlas z venku, který upozorní na porušování lidských práv na Kubě, hlas, který bude tlačit na vládu na ostrově, aby umožnila změny. Tento hlas může přijít jedině ze strany mezinárodního společenství a demokratických vlád. Bez těchto faktorů bude kubánská opozice bez lítosti zaslapaná do země. Kubánská opozice se rekrutuje z lidu, nikoli z elity. Na Kubě se učíte politice na ulici, v běžném provozu, tím, že se denně konfrontujete s policií a státní bezpečností, existenci na úplném sociálním okraji a v úplné hospodářské a legislativní bezúčelnosti. Zkušenost a profesionalita v této oblasti přijde po letech pronásledování, zadržování a věznění. Evropské země bývalého Východu to dobře znají. Proto je všeobecně potřebné, aby tyto zkušenosti byly přeneseny na Kubu, na její vnitřní opozici. Jsou tací, kteří tvrdí, že mezinárodní tlak – Společná pozice nebo embargo Spojených států – nemají žádný efekt. Příklad jsme ale mohli vidět minulý rok. Kdyby mezinárodní společenství neprotestovalo proti smrti Orlanda Zapaty, nezvedlo hlas na záchranu života Guillerma Fariñase a nepožadovalo naše okamžité propuštění, jsem si jist, že by dnes Fariñas byl mrtvý a my pořád ještě za mřížemi.

**Mariana Serranová
Stanislav Škoda**

Úvod

Od začátku mojí hladovky uběhlo čtyřicet sedm dní. Dlouhá doba od okamžiku, kdy mě na ulici Alemán napadl agent *Státní bezpečnosti*, Juan Francisco Fernández Gómez, známý jako „Félix“ nebo také „Junior“. Nejprve mě začal urážet a pak se pokusil na mě zaútočit zednickou špachtlí. Agent si vzal na pomoc proti mně partu členů polovojenské *Asociace bojovníků za kubánskou revoluci*, ale já se nedal. Ulice byla široká a dlouhá. Také z ní někdo odklidil sutiny, jak tomu bývá na většině míst ve centru města. Jasnou oblohu pokrývaly zbytky téměř nehybných mraků. Hýbaly se jen hlavy lidí, kteří měli stejný cíl – dostat mě.

„Strach z tebe opravdu nemám a jediný, co se mi honí hlavou jsou úplně obyčejné věci, pud sebezáchovy je holt silnější než úvahy o zradě,“ odpověděl jsem mu a tím jsem ho před jeho obecenstvím zbavil falešného hrdinství. „Seš obyčejnej srab, aby tě nesejmuli, zaprodal ses komunistům!“ Ten starý pardál se neovládnul a napadnul mě. Já se do něj pustil holí, kterou jsem nosil neustále při sobě. Podařilo se mi praštit ho tak, že jsem mu zlomil ruku a tři žebra, z nichž jedno mu propíchlo plíci. Nebe bylo stále jasné, zdálo se mně doléhal šepot lidí z okolí a já si pomyslel, že jsem se nezachoval nijak nefér, protože tenhle chlápek se mi už posmívat nebude.

První epizoda

Jsem ve vězení La Pendiente. Je to peklo. Poručík Jorge Luis Pichardo vypadá jako „synek zlé matky“; je to politruk, který mě dostal na starosti. Po osmnácti dnech mě hladovky na mě nasadili s podporučíkem Joséem Cantillem vězně známého jako „Rybíčka“, který mě párkrát zmlátil, a dokonce mě ohrožoval jakýmsi bodákem.

Převezli mě na vězeňský pokoj do nemocnice Celestina Hernández, známé pod lidovým názvem *Stará nemocnice*. Už jsem si tu párkrát poležel na jednotce intenzivní péče, a přestože byl listopad, ani jsem necítil zimu.

Probudilo mě skomírající světlo v pokoji. Zasluchl jsem hlasy. Přicházely z ordinace lékaře, kde se hádali nějací lidé. Poznal jsem hlas doktora Carlose Garcíi Esparzy, který říkal: „Nedovolím, aby mu tohle dělali, je to můj pacient, a tím pádem

za něj zodpovídám.“ Jiný rozhorlený hlas naléhal: „Vedoucí jednotky jsem tady já, a proto udělám, co nařídí shora, je to jasné?“ Někdo bouchl do stolu. Já jen poslouchal. Lékař ukázal svou laskavější tvář a pak se opět zašklebil. Téměř přede mnou mu řekl: „Ne, není to jasné, já s tím nesouhlasím a k takovému zvrstvení se nepropůjčím.“ Muž s vojenským držením těla si dal ruce v bok a řekl lékaři: „Pamatujte, že máte směnu až do čtyř a já mám velkou trpělivost.“

Nevěděl jsem, jak dlouho jsem spal. Probral jsem se, když mě poklepávali po rameni. Měl jsem sucho v puse. U mé postele stál poručík Abel Pino, vedle něj byl vedoucí našeho pokoje a po jeho boku stál se založenýma rukama kapitán Aníbal Gómez San Blas. Opodál postával poddůstojník Carlos Guevara, který nevrlym pohledem hleděl na kapitána a na jednoho zdravotníka, který vypadal, že se stydí. Pomalu ke mně přistoupil a zeptal se: „Takže tobě se prej nechce jíst?“ Viděl jsem rozmazané postavy, téměř jsem neměl kontakt s vnějším světem, necítil jsem zimu v pokoji. Pohlédl jsem mu do obličeje a vyzývavě pronesl: „Já totiž umřu.“ Pak jsem ucítil, jak se mi kalí zrak, ztrácel jsem ho a s ním i prostorové vidění. Obličeje zmizely.

Ucítil jsem silnou bolest hlavy. Otevřel jsem oči a spatřil, jak se nade mnou mihají světla; převáželi mě na lehátku, vedle něhož šel poručík Luis Pozo, ve společnosti nějakého neznámého důstojníka a tři dozorců z věznice La Pendiente. Pacient se tvářil udiveně a moje matka se sestrou, které byly na místě, plakaly. Bolela mě hrud'. Ze břicha mi čouhala hadička. Takže jsem pochopil, že mi rozřízli žaludek. Měli v úmyslu přemoci moji vůli a znemožnit mě, a já se zmožil jen na výkřik: „Ať žijí lidská práva, kurva!“

Dalšího dne se mě pokusilo něk

at' se uklidním. Odsekl jsem jim zvoláním: „At žijí lidská práva, vy grázlové!“ Za chvíli jsem už venku slyšel kvílet pneumatiky; vyděšený „Kolumbijec

Pomyslel jsem na to, jak se asi budou tvářit mi únosci, až mě najdou mrtvého. Přes to všechno jsem někde v dáli uslyšel Peňatův křik. Na chvíli mě napadlo, že nebe je moc malé a hlas toho muže vychází z pekla. Nebyl jsem si jistý, jestli už jsem mrtvý, ovšem tělo se mi vznášelo v dále sladké krve zadržené mými rty. Když jsem se probral, byl jsem zpátky na pokoji jednotky intenzivní péče *Staré nemocnice*.

Pomalů jsem otevřel oči a uviděl olivově zelené obleky, bílé boty a hlasy, které ke mně z dálky doléhaly. Žádaly, aby zavolali ministra. Bolelo mě v týle a taky břicho, ale ne tolik, aby mi to zabránilo ve spánku. První ranní paprsky mě donutily zívnout. Když jsem se rozhlédl kolem, několik doktorů se mě zeptalo na můj stav; odpověděl jsem jim, že je vše v pořádku a že si mě „zubatá“ bohužel nevezala s sebou. Zůstal jsem tam tři dny.

Když mě převezli do vězeňského pokoje té samé nemocnice, v noci mě navštívil Abel Pino. Nechal vyvést ostatní trestance, aby mohla dovnitř vejít moje matka a sestra spolu s nějakým rusovlasým mužem, kterému jeho irské vzezření kazila jen perfektní košile. Představil se jako plukovník Luis Emilio Cadaval, zástupce *Velitelství vězeňských a nápravních zařízení ministerstva vnitra*. Vedle něj stál mohutný blondýn střední postavy s vojenským sestřihem, a představil se jako plukovník Luis Mariano Lora, vedoucí *Oddělení 21 Vrchního ředitelství kontrarozvědky, tedy Oddělení pro potírání nepřátelských a podvrtných činností*. Blondýn prý zodpovídá za vše, co se týká kubánské opozice.

Tvářil jsem se nedůvěřivě a zrzek zatím povídal něco o tom, že by mě snad převezli do Havany. Čekali jen na můj souhlas. Pochopil jsem, že si nejsou jistí, co se mnou mají udělat, protože už v minulosti jaksí nedodrželi některé vojenské rozkazy vydané v hlavním městě. Moje matka vyjádřila souhlas za celou rodinu a já přikývl. Pamatuju si, že důstojník Lora se na mě podíval a řekl: „Poslyš, Guillermo, ty ses vážně chystal umřít, udělal jsi to v noci.“ V jeho hlase byl znát obdiv. „Já do toho jdu po hlavě a bez vytáček,“ odpověděl jsem. Opět se na mě podíval a usmál se. Luis Mariano, který stál vedle postele, se ke mně naklonil a zdůraznil: „Tobě, tvój rodině a ani vládě se tvoje smrt zrovna nehodí... takže půjdeš do vojenské nemocnice Carlose J. Finlaye.“

Druhá epizoda

Bylo 26. února 2006, já a „Kolumbijec“ Mauricio jsme seděli na cele č. 3. Stěny byly navlhle a vzduch připomínal plišňové klášterní vlhko. Byl večer a sledovali jsme televizi, kterou mému spoluvězni dovolili vzít dovnitř. Usnul jsem, protože nic kloudného nedávali. „Kolumbijec“ mi poklepal na rameno, aby mi řekl, že můj parták, zavřený stejně jako já za protirežimní smýšlení, má potíže. Byl tam Leonardo Bruzón Ávila, předseda Hnutí 24. února. Napnul jsem uši a slyšel jsem, jak Bruzón zápasí se spolubydlicím. Namáhavě jsem se přenesl z postele na kolečkové křeslo, které jsem začal používat kvůli zdravotním následkům hladovky.

Dojel jsem k zamřížovaným dveřím a poslouchal bitku. Dosáhl jsem na přední stěnu záchodové přepážky, která byla u mříží, a hodil jsem ji doprostřed chodby, zatímco jsem křičel, abych zjistil, o co jde. „Co se děje? Kdo tě to tam mlátí?“ Pak přišel poručík Delso, šéf dozorců, spolu s důstojníkem s příjmením Del Sol, a žádali mě,

Být na zemi znamená být pod nebem

Stěžejní dílo norského architekta Christiana Norberga-Schulze *Genius loci* se dočkalo druhého českého vydání. Jak uvádí nakladatel, stalo se tak na základě četných žádostí ze strany čtenářů, neboť první vydání bylo bezdůvodně zobraženo.

Norberg-Schulz není pro čtenáře *Babylonu* neznámou postavou. Před lety jsme s ním otiskli rozhovor *Voda není H2O* a naposledy jsme se jeho osoby dotkli loni, když vyšlo nejnově, že StB se ho v 60. letech neúspěšně snažila naverbovat.

Vodítkem v této knize jsou pro Norberga Schulze these O. F. Bolnowa a zejména Heideggerova *Bytí a Čas* a esej *Stavět, bydlet, myslet*. Podle Heideggera je bydlení způsob, jakým jsme my lidé na zemi – být na zemi ale zároveň znamená být pod nebem. Tu to na první pohled banální větu Norberg Schulz rozebírá ve své knize z pohledu architekta. Země je to, co úslužně nese, z čeho se vynořuje život, základna existence. Nebe je naproti tomu řád, transcendence a tvořivá síla. Země a nebe se sjednocují v hoře, stromu, spojuje je i voda nebo světlo. Krajina přitom podle autora není jen proud přírodních elementů nebo fenoménů, má strukturu a významy, které daly vznik kosmologii a mytologii. Fenomenologie přírodního místa by měla právě tyto mytologie považovat za své východisko. Dochází k poznání, že „Člověk přijímá okolní prostředí a soustřeďuje ho do stavěb a věcí. Věci tedy vysvětlují prostředí a činí jeho charakter zjevným. Tím i věci samy nabývají svůj význam.“

Velkou úlohu v tomto procesu má symbolizace, tedy „překlad“ zážitku do jiného média. Tímto způsobem se význam vysvobozuje z bezprostřední situace, a stává se kulturním objektem. Kulturní objekt může vytvořit komplexnější situaci a je možno ho přenést na jiné místo (nebo do jiné doby). „Člověk potřebuje symboly, t.j. umělecká díla, která reprezentují životní situace... Jednou ze základních potřeb člověka je zakoušet svou životní situaci jako významuplnou a účelem uměleckého díla je nést a předávat významy... Architektura znamená zviditelňování *genia loci* a úlohou architekta je vytvořit místa naplněná významy a tak pomáhat člověku bydlet.“

Autor uvádí tři příklady archetypického prostředí: romantickou, klasickou a kosmickou krajinu. V severské romantické krajině se setkáváme se spoustou přírodních sil, obecný jednotný řád ale chybí. Nebe

vnímáme zřídka jako kosmos nebo hemisféru, neustále je proměňují mraky. Dynamický element vody je všudepřítomný. Důležitější než řád je přímá účast. Život je vnímán spíše emocionálně než jako alegorie nebo dějiny. To se projevuje i v umění, literatuře nebo hudbě severských zemí, v nichž hlavní roli hrají dojmy a nálady. Spíše než sociální účast, nalézá severský člověk v přírodě svou skrýš. „Severskou krajinu ovládá země. Je to chutná krajina, jež se obtížně zvedá zvláhu.“

Opakem toho je kosmická krajina pouště. Nekonečná rozlehlost monotónní pusté země v objetí nesmírné klenby nebe vytvářejí obraz věčného a absolutního řádu bez dimenze času. Země v poušti neposkytuje existenciální oporu. „Proklamací jediného Boha stvrzuje muslim jednotu svého světa, jehož přírodním modelem je *genius loci* pouště.“

Klasickou krajinu charakterizuje srozumitelná kompozice vytvořená z jednotlivých hmatatelných věcí vyvstávajících ve světle – klasická krajina přijímá světlo. „*Genius loci* klasické krajiny je nejzjevnější tam, kde jasně definovaná přírodní místa jsou zřetelně láskyplnou péčí člověka... Jednotlivce tu není pohlcen abstraktním systémem, ani si nemusí hledat soukromou skrýš.“

Vedle těchto čistých projevů archetypických krajin si autor všimá i komplexnějších míst – například o francouzské campagni píše: „Kosmické, romantické i klasické kvality se sjednocují k tomu, aby vytvořily neobyčejně významuplnou totalitu, krajinu, která umožnila gotickou architekturu jako výjimečně ucelenou inepretaci křesťanského poseství.“

„Bydlet mezi nebem a zemí znamená usídlit se v rozmanitosti všeho, co je mezi, t.j. konkretizovat obecnou situaci do umělého místa. Prostředí, které člověk vytvořil a v němž žije, není pouhý praktický nástroj či výsledek libovolných a nahodilých událostí, ale má strukturu a obsahuje významy. V těchto významech a strukturách se odráží způsob, jímž člověk pochopil přírodní prostředí a obecně i svou existenciální situaci.“ K tomu cíli vedou mnohé cesty. Už pravěká konkretizace

přírodních sil se může dít buď přímou prostřednictvím ornamentu nebo přetvářením přírodních prvků na umělé – vztýčováním menhirů nebo kombinací v dolmeny apod. Obojím způsobem vznikají smyslné symbolické mnohovrstvé a mnohovýznamové motivy. Je důležité, že pochopení přírodního prostředí nemusí nutně předcházet stavbě. Sám akt stavění se může stát prostředkem porozumění a pochopení, domy přírodních národů (ale nejen jich) jsou často

Mezi nebem a zemí, NY za velké hospodářské krize

obrazy jejich kosmologií. Prakticky všude na světě vznikají sídla a přibytky jako variace na několik základních témat: vertikálna a horizontálna, centralita a podélnoť, vnitřek a vnějšek, uzavřenost a otevřenost. Důležitá je artikule řešení těchto témat, t.j. jak budova nebo město stojí (t. j. jaký je její vztah k zemi), jak se zvedá (k nebi) nebo jak přijímá světlo. Ve zdi se tak setkávají nebe a země a toto setkání konkretizuje způsob přebývání a jeho konkrétní řešení. Otvory ve zdi pojednávají vztah mezi vnějším a vnitřním, světlem a stínem. Autor opět rozeznává různé způsoby řešení této problematiky a vidí romantickou, kosmickou a klasickou (možná by byl výstižnější pojem „figurální“) architekturu.

Abyste tyto myšlenky dále ilustrovali, analyzuje tři města, která podle něj charakterizují

tyto tři způsoby architektonického vnímání a ztvárnění. Jako zástupce romantického města vybral Prahu, kosmického Chartám a klasického Řím. Pro nás je samozřejmě nejzajímavější, jak tento bystrý Seveřan vidí Prahu. Okouzlil Prahou pro něj pramení především z naléhavého pocitu tajemna, možnosti stále hlouběji pronikat do nitra, z mnohovrstevnosti města. Tato mnohovrstevnost se projevuje horizontálně, vertikálně, historicky, i architektonicky. Při procházce Prahou má dojem, že je „na dně“ tajemných a hrozivých, zároveň ale hřejivých a ochraňujících prostorů. „V Praze se to, co je skryté, zdá být dokonce reálnější než to, co lze bezprostředně vnímat.“

Norberg-Schulz v krátkosti ale zasvěceně probírá českou krajinu a historii a shrnuje: *Čechy byly po staletí objektem výjimečně silného patriotismu a lásky. Historické okolnosti vyžadovaly plnou identifikaci člověka s tímto krajem, ale zároveň země jako taková poskytovala českou zlatou identitu. Tato identita nebyla v minulosti vlastnictvím jediné etnické skupiny... Mohli bychom říci, že obyvatelé Čech milovali *genia loci*, byla to jejich země proto, protože se identifikovali s jejími kvalitami. Pěkná charakteristika zemského patriotismu, domnívám se.*

Norberg-Schulz komentuje jednodlost a zároveň rozmanitost české architektury a zejména na příkladech jím milovaného českého baroka si všimá, jak jednotlivé motivy klasické architektury v Čechách ztrácejí svůj původní význam a stávají se plastickými akcenty: *Klasická architektura je tak pohlcena starším světem sil, mystickým světem, který člověka uchvátí neodolatelnou silou. Jak trefně a výstižně! Stejně chytře a zajímavě jsou napsané i kapitoly o Chartámu a zejména o Římu, který se stal na dlouhou dobu druhým domovem architekta.*

V závěru knihy se autor pouští do úvah o směřování současné kultury, architektury a urbanismu. Proces odcizování v západních společnostech vysvětluje m.j. tím, že „člověk ztrácí identifikaci s přírodními i umělými věcmi, které se stávají pouhými spotřebními předměty a s přírodou se zachází jako se zdrojem. Přitom funkci skutečných věcí je konkretizovat či zjevovat život. *Bydlíme*

básniwe, jestliže jsme schopni číst co zjevují věci, které vytvářejí naše prostředí. Připomíná známou pravdu, že umění pokroku spočívá v uchování řádu ve změně a změny v řádu. Autor nepopírá, že sociální, ekonomické a jiné společenské podmínky vymezují určitý prostor, v němž se život odehrává, existenciální významy mají ale mnohem hlubší kořeny. Existenciální dimenze (pravda) se zjevuje v dějinách, ale její významy překračují historickou situaci... Když Bůh řekl Káinovi: „Budeš na zemi psancem a štvancem,“ postavil člověka před jeho nejzákladnější problém: překročit práh a znovu najít ztracené místo.

Autor poukazuje na některé konkrétní problémy moderních sídel. Postrádá například uzavřenost a hustotu, a s tím související jasný vztah mezi figurou a pozadím. Řád nových měst, pokud vůbec nějaký mají, je možné vnímat jen z letadla. *Postrádáme sídlo jakožto místo v přírodě, postrádáme městská ohniska jako místa společenského života, postrádáme budovy jako významuplné součásti místa... Vytratil se vztah k zemi a k nebi. Většina moderních staveb existuje v jakémsi nikle... žijí svůj abstraktní život v jakémsi matematicko-technologickém prostoru, v němž se stěží rozlišuje mezi nahoře a dole... Ve většině moderních místností nemá smysl se ptát: Jaký druh slunečního svitu přichází do vašeho domu? Jak autor upozorňuje, je dobré si uvědomit, že současný stav je přitom paradoxně výsledkem intenzivní snahy o zlepšování lidského prostředí, ovšem vždy jen v přísně vědeckém a hygienickém slova smyslu.*

To vše vede Christiana Norberga-Schulze k závěru: *Dnešní člověk je vzděláním veden k pseudoanalytickému myšlení a jeho znalosti se skládají z takzvaných faktů. Jeho život však stále více ztrácí smysl. Výchova uměním je proto dnes zapotřebí více než dřív a uměleckým dílem, které má především sloužit jako základ naší výchovy, je místo, jež nám dává naši identitu. Jen pochopíme-li své místo, můžeme se tvořivě podílet na jeho dějinách.*

Škoda, že z obsáhlého díla Norberg-Schulze má český čtenář k dispozici jen *Genia loci*. České vydání by si jistě zasloužilo i často citovaná monografie *Kilian Ignaz Dientzenhofer e il barocco boemo*, která je pro běžného čtenáře zvláště nedostupná, protože vyšla dosud jen italsky.

Jan Hájek

Christian Norberg-Schulz
Genius loci

Krajina, místo, architektura
Dokořán, Praha 2010

Gombrowicz: „Takže, žbluňk! ABSOLUTNO.“ (s.37)

Situace, z níž celý Gombrowiczův kurs vyrostl, by se na první pohled mohla zdát vlastně tradiční: Moudrý muž má zanedlouho umřít, proto se jeho žena a přátelé rozhodnou mu být nablízku v tom, co mají za jeho nejvlastnější svět. Vyzývají si, aby jim vyprávěl o svém filosofickém životě, protože věří, že to vyprávění posílí umírajícího na duši. Nakonec se ovšem role jaksi prohodí a utěšitelé se vlastně stanou utěšovanými. Umírající projeví stejně nepochopitelnou jako zavidělnou odvahu a skoro s gusem jim unikne do svého politováníhodného údělu.

Potud by to nebyl právě Gombrowicz, ale třeba i Sókratés, Ježíš, Seneka nebo Boethius. Gombrowicz ovšem nečekal v karceru na kata, ale po mrtvici, mezi astmatickými záchvaty pomyšlel na sebevraždu. Jeho smrt nenese prizma mudrcůvnické a filosofický život z něj neudělá světe, ani sošnou persónu. Takže v čem se působení filosofie na něm osvědčilo?

Celý *Kurs filosofie v šesti hodinách a patnácti minutách* jde vlastně čist jako odpověď na tuhle otázku daleko spíš, než jako ad hoc výklad z dějin vědy. Dlouhé vyprávění začíná „počátky moderního myšlení“ a přibližně končí za posledním slovem „dokonce“ poznámkou vydavatele, že „zde je text přerušeno“.

Východisko je jasné: „Děláme filosofii, protože musíme... Naše vědomí nám klade otázky a my se musíme pokoušet je vyřešit. Filosofie je naprosto nutná.“ Výklad drží tradiční chronologii, začíná se od Descartesa, končí u Marxe a strukturalistii. Hlavní postavy jsou ovšem Kant, Schopenhauer a Heidegger, všechno rodem Poláci jako G., který je patřičně hrdý na krajany, ale neprosazuje se proto jako zasvěcený vykladač génii. Gombrowicz přednesl svůj kurs spatra v několika málo dnech v dubnu a květnu 1969, obzvláště se to pozná na odkazech Sartrovi.

W. G. sleduje v novověké filosofii jakoby jednu základní vnitřní tendenci, totiž vést myšlení k dospělosti tak, že se samo omezuje ve svých vlastních hranicích. Například

Descartes to prý dělá radikální pochybností o vnějším světě, Kant dotvrzuje kritickým dílem (nedostupnost věci o sobě), Husserl uzávorkováním a metodou fenomenologie na tomtéž základě staví vědu. Přitom se zároveň všude filosof v Gombrowiczově výkladu ukazuje i „jako školák, který se snaží říkat důležité věci s lehkomyšlným zámerem přetruhnout druhé, aby byl učenější než ostatní.“ (s.70)

Schopenhauerův metafyzický systém „nedržel pohromadě“, „neprosadil se“ a jeho geniální knihy „nenacházejí čtenáře“ – kolik toho máme společného! Ironicky se ptá pan Witold.

U Schopenhauera se, prý filosofie „poprvé dotkla života“ (s.27), ukazuje se, že má svou „nejvyšší hodnotu proto, že organizuje svět jako vizi“. Vizi konkrétního člověka – ne už nestranného pozorovatele, proto nutné vizi dočasnou, subjektivní jak prý ukáže až Kirkegaard a v pohybu (Hegel). Mám pochybnost, že by se s tím vším mělo čekat na K., proč by totéž nebylo k nalezení třeba už u Hérakleita. Ale hlavně je s podivem, jak tuhý život mají i v jinak věcných výkladech zbytečně konstrukce domnělých vlivů a splepence škol. Mnohokrát se ovšem potvrzuje intuice W.G., že „filosofie nesmí být intelektuální, ale že má být něčím, co vychází z naší senzibility.“ (s.29) Oč víc se ale potvrzuje ve filosofii středověké a antické, než v té po Kolumbovi. Schopenhauerovo řešení, totiž útek do kontemplace světa, jakoby ten byl jen hrou, zůstalo bohužel bez Gombrowiczova komentáře. Ale na povýšenost moderní vědy (včetně fenomenologie) nad prožitek bolesti, cynismus nestranných pojednání dojde velmi rázně v pojednání o existencialistech.

S Heglem W.G. popisuje proces odhalování celku skutečnosti až k samé hranici „mimo čas a prostor. Takže, žbluňk! ABSOLUTNO.“ (s.37) Nakonec dává Kirkegaardův soud, že „Hegel je naprosto bezvadný ve své teorii, ale tato teorie nestojí za nic.“ (s.42)

Život v podzemí – za Oto Mádrem

První březnovou sobotu se v pražské katedrále loučily stovky lidí s knězem, teologem a vydavatelem Oto Mádrem, který zemřel v neděli 27. února ve věku devadesátí čtyř let. V okruhu katolických vzdělanců se mu často s láskou říkávalo „úkolář“, protože měl neobyčejný smysl prokouknout člověka, odhadnout, co umí, a sobě vlastním tichým a mírným způsobem ho přimět, aby to udělal. Nebo spíš dělal – Mádřovo úsilí bylo běh na dlouhou trať.

Mádr se narodil 15. února 1917, po studiích na Arcibiskupském gymnasiu vystudoval tehdejší Katolickou fakultu University Karlovy a v roce 1942 byl vysvěcen na kněze, načež nastoupil jako farář v Litni u Berouna, v Zásnuvcech u Kolína a posléze ve Stříbrné Skalici v Posázaví. Po válce začal publikovat a stal se asistentem na fakultě, kterou vystudoval. V roce 1948 odešel do Říma studovat morální teologii. „Mohli jsme v Římě zůstat a studovat dál, ale imponovala mi církev trpící a bojující,“ řekl po letech – a skutečně se stal jejím symbolem.

Vrátil se v roce 1949 do komunistické země a vedení fakulty ho znovu zvalo, aby nastoupil jako asistent, ale komunistické úřady k tomu nedaly souhlas. Dlouho ostatně nevydržela ani fakulta: byla zrušena a na Cyrilometodějské teologické fakultě, která byla místo ní zřízena, pro změnu nechtěl působit Oto Mádr. Raději se uchýlil do podzemí, kde vedl kroužky katolické mládeže a vysokoškolských studentů. Kroužky studentů v rámci Katolické akce existovaly téměř na všech fakultách – vůdčí duchové Katolické akce, chorvatský jezuita Kolakovič, slovenští studenti Silvo Kréméry a Vlado Jukl, a pražský Josef Zvěřina, chtěli navázat na poválečné teologické vzdělávání laiků, které vedli předtím

v kurzech pro veřejnost dominikáni a františkáni. Takové veřejné působení už ovšem možné nebylo, kroužky se tedy scházely neoficiálně. Poté, co byl Josef Zvěřina povolán na vojnu do PTP, převzal řízení této výuky dr. Oto Mádr.

Nebylo to nadlouho. Komunistický režim dobře chápal, jaké nebezpečí se skrývá ve vzdělání neprosyceném propagandou, Mádr byl spolu s řadou dalších katolických aktivistů zatčen a poté v brněnském monstrprocesu odsouzen za údajnou velezradu a špionáž ve prospěch Vatikánu. „Počítal jsem i s trestem smrti... Když jsem tedy dostal jen doživotí, poděkoval jsem Pánu Bohu za život a slíbil mu sloužit dále naplno.“

Na Ruzyni, na Mírově a pak ve Valdicích strávil Mádr patnáct let, tři týdny a tři dny – patřil k posledním propuštěným politickým vězňům padesátých let a byl 24. června 1966 propuštěn pouze podmíněně. Ani ve vězení neustal v pastorační a vzdělávací činnosti – šířil mezi spoluvězni bibličky a věroučné texty, zpovídal, poskytoval duchovní útěchu a dokonce křtil.

Vrátil se z vězení na pražské *Pražského jara* a mohl tedy nějakou dobu působit veřejně. Ještě po okupaci Československa, na jaře 1969, přišel s dalšími pěti novými učiteli obrodit pedagogický sbor teologické fakulty, dosud obsazené vyučujícími, kteří byli, jak Mádr říkal, „povolní režimu“. Nakrátko: v roce 1970 museli tito „nepovolní“ z fakulty odejít a Mádr se stal farářem v Modřanech. Protože tam však jako varhaník zaměstnával vyhozeného komunistu Milana Machovce, byl přeložen do pohraničí, do Dolního Žandova u Chebu. Tam ho přijel navštívit Josef Zvěřina. „Když viděl tamní situaci, navrhl mi, abych raději odešel do důchodu a připojil se k němu

ve vedení tajných teologických kroužků inteligence a studentů v celé republice. Bylo mi už přes 65 let a na penzi jsem měl právo,“ řekl Mádr. Odešel do důchodu, vrátil se do Prahy a pustil se do „bourání“ stavby socialismu zdola“. Samozřejmě způsobem sobě vlastním – slovem. Byl inspirujícím a vůdčím duchem celé řady katolických samizdatových časopisů – *Teologických textů*, časopisu pro lékaře *Salus*, pro přírodovědce *Universum*, pro psychology *Psi*, bez něj by nevyšly desítky samizdatových knih. Organizoval podzemní bytové semináře, na které zval zahraniční teology, stýkal se s biskupem a pozdějším kardinálem Tomáškem a působil na něj. Významně se přičinil o změnu Tomáškovy postoje k Chartě 77. Mádr sám Chartu 77 nikdy nepodepsal: „Možnost připojit se jsem zvažoval, ale nechtěl jsem být členem jen do počtu, když jsem cítil přednostní závazek ke své církvi a sloužit jí samizdatem.“

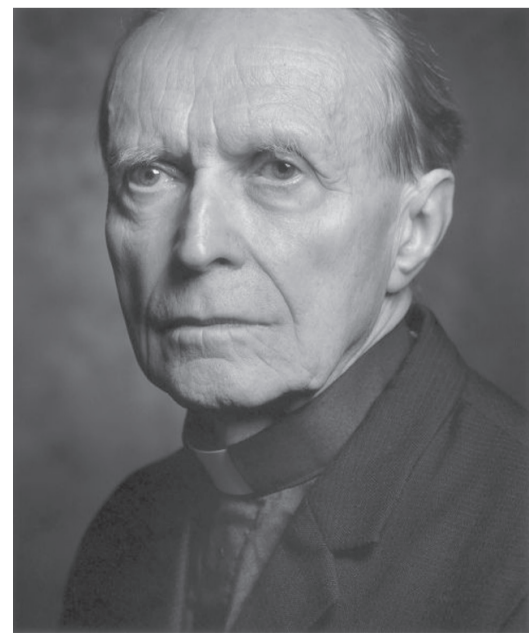
To také dělal; neustále na pochodu od jednoho aktivisty ke druhému, trpělivě psal, redigoval a překládal, tlačil k tomu ty, kdo byli takové činnosti schopni, organizoval rozmnožovací centra a obnovoval sítě zničené zatýkáním a vězňením, drobný a křehký, skromný, pomalu ani neměl čas se najíst.

Když se režim v listopadu 1989 zhroutil, bylo Mádřovi dvaasedmdesát let. Jeho duchovní dítě, *Teologické texty*, mohly začít vycházet veřejně. Byl by rád přednášel na teologické fakultě, ale konzervativní děkan Václav Wolf ho tam nepozval, takže tam mohl začít působit až v roce 2000. Zato s Václavem Vaškem zahájili činnost katolického nakladatelství Zvon. „... komunismus mě provázel celý můj život – v dětství pouličním hlucením pod okny, po válce tvrdou pěstí,“ řekl v roce 2006. Mádřovi však osud dopřál prožít ve svobodné společnosti více než dvacet let, takže se mohl těšit z výsledků své práce – a trápit se nad tím, že není všechno, jak by mělo být. Toho trápení ale moc nebylo: pokorný věřící

v protivněstích a neúspěších viděl především vyzvu ke snaze poměry napravovat. Komunismu, říkal, „se podarilo... ideologickými mlýny a terorem dostat řadu ročníků našeho národa do ideologického prázdna. Část lidí získali do bojových šiků, ale většinu dotlačili k zájmu jen o sebe... Prázdnota však volá po lidech velkého ducha, kteří se dají do služeb ostatním.“ Ve službě ostatním – a především své církvi – strávil Oto Mádr celý život.

Petruška Šustrová

foto Ivan Pinkava

Céline v Čechách

Poznámky ke knize Anny Kareninové

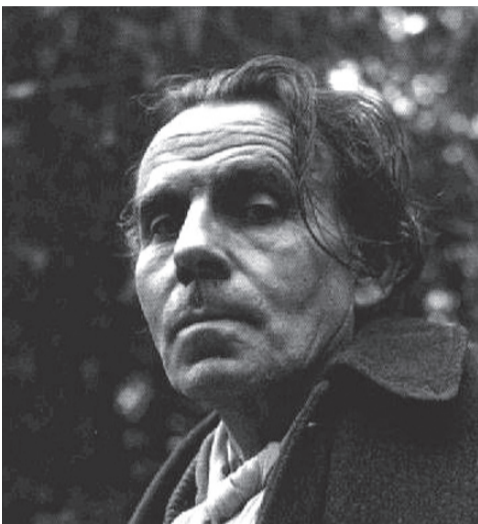
Význam Louise Ferdinanda Céline pro českou literaturu je nesporný, k jeho dílu se hlásí kdekdo - a když se tu diskutuje o umělcích, kteří se v občanském životě v nějakém ohledu chovali jako čuňata, skoro vždycky je zmíněn právě Céline a antisemitské pamflety, které napsal. Jeho příkladem se odvíjí názor, že velké umění (v daném případě jednotlivé romány) stojí samo o sobě a není dobré je reflektovat či zavrhat skrz autorovy politické postoje, angažované články, pozdější spisy, komentáře atd. Už proto je zvláštní, že kniha **Anny Kareninové Céline v Čechách** (dokumentární pásmo nebo spíš esej, vyšlo v edici Revolvere) zatím - do 5. března - vyvolala jen průměrný zájem: vyzdvihlo ji pár lidí v anketě Lidových novin, kde také Jáchym Topol otiskl rozhovor s A.K. a napsal krátký sloupek, v Hospodářských novinách ji recenzoval Ondřej Horák, v E15 Jan Bělčík, v internetovém Referendu o ní stručně informoval Jakub Vaníček a v Respektu (bez uvedení vydavatele) ji ve dvou větách zmínil Jaroslav Formánek. To je, myslím, všechno, aspoň co se „hromadných sdělovacích prostředků“ týká.

Přítom Kareninová problematizuje právě zažité (mediální) používání Célinovského příkladu. V rozhovoru s Topolem (LN, 1. 12. 2010) říká: „Když byl Céline po druhé světové válce postupně znovu přijímán, soudilo se, že lze odlišit jeho literární dílo a pamflety. V posledních desetiletích se ukazuje, že to je omylná cesta. Pamflety do Célinova díla patří, (...) ač on sám jejich [nově] vydávání zakázal (...). Pro jejich nevydávání mluví prostá slušnost. Úskalím pak je jejich demonizace. Pro jejich včlenění do díla mluví to, že sice vznikly v určité době, ale rozhodně to nejsou dobové účelové texty: Céline v nich ukazuje rub svého génia, se vším stihomamem, přepjatostí, nespravedlností, ziskovostí...“ Chápu to tak, že přijímá Cestu do hlubin noci či Smrt na úvěr a odsunout přítom stranou (třeba) Bagately k masakru nebo Školu mrtvol jako „dočasné vybočení“ a selhání umělce je podle Kareninové sice pohodlné, ale Céline-spisovatele to deformuje. Pamflety málokdo zná, přitom se s nimi pracuje jako s daností, s něčím, co bylo jednou zařazeno do škatule „nacismus a kolaborace“, proto se to taky dává nezkomá - a tuhle předpojatost a tabuizaci je třeba zmínit. Z literárně-vědeckého hlediska je to srozumitelný postoj, zároveň si s ním jako Célinův čtenář trochu nevím rady (ještě se k tomu vrátím).

Přichází barbar z periferie

Práce **Céline v Čechách** má několikrát význam: dává základní orientaci v Célinově díle, zachycuje jeho přijetí a publikaci ve světě - a

především s až puntičkářskou pečlivostí dokumentuje tuzemskou Célinovskou diskuzi od samého počátku, tj. od roku 1932, kdy ve Francii vyšla Cesta do hlubin noci (autorka volí méně poetický překlad Cesta na kraj noci) a byla nominována na Goncourtovu cenu. Je legrační, že v textu citovaný Václav Černý si stýská nad tehdejší „zápencitvím“ čs. tisku, přitom z dnešního pohledu je udivující právě rychlost, s níž tu byl Céline zpřítomněn. Richard Weiner jako pařížský zpravodaj Lidových novin o něm pečlivě referoval a překlad Jaroslava Zaorálka se stal vůbec prvním vydaným překladem Célinova románu na světě. Kniha vyšla v Československu roku 1933 ve čtyřech

(1) vydáních, roku 1934 ve dvou. Spisovatel ji pak přijel osobně propagovat do Prahy, vzrušená debata, která se o Cestě... (a pak o Smrti na úvěr) vedla, je v dnešních poměrech takřka nepředstavitelná.

Neobyčejně zajímavé je sledovat, jak si s temným Célinem a jeho jazykovým a stylistickým novátorstvím poradily osobnosti tehdejší kulturní sféry. F. X. Šalda význam Cesty... neomylně rozpoznal, v Zápisniku (č. 1-2, 1933-34) napsal, že je to kniha „osudná, kniha, jaké se vyskytují jen na přelomu vývoje literárního, když se nově odstavuje nebo když mění směr a zahýbá neočekávaným způsobem někam jinam, než kam posud mířil...“ V takových knihách jako by si příroda sama pomáhala: jako by železnou pěstí do toho praštila a smetla všechnu tu papírovou subtilnost a formalistní byzantinism... Přichází zase barbar, člověk ze spodní periferie... Céline je opravdový básník, nemá všeobecných idejí, nemá světového názoru, není kantor, není

pedagog, není humanitář; přitom, že je cynik a rouhač, není ani náboženský ani protináboženský. Je zpytatel člověka po svém vkusu a na svůj vrub...“ To je ve vztahu k Cestě... přesně, jednomu se chce citovat celou úvahu.

Jednu z prvních recenzí nicméně otiskl Karel Čapek (11. června 1933 v Lidových novinách) a s knihou se zcela minul, což právě v kontrastu se Šaldou vyniká. Uchopil ji jako typický žurnalista, uvažující v aktuálních politicko-sociálních kategoriích, literární hodnotu románu nechal stranou (resp. nezaznamenal ji), nezabýval se textem jako textem, raději Smrti na úvěr (v lednu 1937 v Přítomnosti) usoudil: „Deset tisíc prodaných Cest do hlubin noci v češtině - co to znamená jiného, než že jsme si kladli za čest být přítom, když v Paříži něco zasmrdělo? Ovšem že je to virtuózně podaný zápach. (...) Je to jediný autor světový, kterého znám, u něhož bych souhlasil, aby jeho dílo bylo spáleno na hranici.“ Célinovu literární velikost dokázaly naopak rozpoznat postavy tak protikladné, jako na jedné straně Marie Majerová - a na druhé katolický kněz Josef Vašica, který publikoval vynikající text v Řádu. Anna Kareninová udělala důležitou práci už jen tím, že všechny ty „Célinovské“ reakce (v knize jsou samozřejmě i ohlasy méně známých lidí) pečlivě vyhledala a sestavila do obrazu, v němž na zvláštním příkladu zachytíla „rozložení sil a myšlenek“ v dobovém kulturním provozu.

Antisemitismus bez dezvy

Célinovu prvotinou a předobrazem Cesty do hlubin noci byla divadelní hra Cirkev - napsal ji v roce 1928, vyšla 1933, v Zaorálkově překladu 1934 jako druhá „česká kniha“ L.F.C. Zdá se to významné, protože už Cirkev je hra se silně antisemitskými prvky, kromě termínů jako „židárium“ uvádí ve III. jednání (podle toho, co jsem vyčetl z práce A.K.), na scénu tihy hnusné Židy, reprezentanty mezinárodní instituce, kteří pro osobní prospěch šibují malými národy světa. Když kniha vyšla, posílal Jaroslav Zaorálek výstisk do Paříže Richardu Weinerovi a m.j. mu psal: „při překladu této knížky jsem byl na velkých rozpacích, není-li Céline 'fašoun'“. Podobně rozpaky kupodivu

neměli čtenáři ani recenzenti a Kareninová shrnuje: „Je s podivem, že hra, která líčí Společnost národů jako židovské spolčení, nevyvolala v česko-německo-židovské Praze větší odpor.“ Následující, „ne-antisemitská“ kniha na úvěr (česky 1936) vzbudila větší pohoršení, a to kvůli „vulgárnosti a nemravnosti“, Céline tehdy semjuli i komunisté, respektive marxističtí kritici, kteří měli předtím tendenci brát ho za svého coby kritika buržoasní společnosti. Když mu Zaorálek poslal výtah českých kritických reakcí, dostal v prosinci 1937 odpověď: „Reakce vašich kritiků mě nepřekvapuje: Čekal jsem je. Sovětská židozedsnářská klika, která je momentálně u vás u moci, si nemohla tyhle kydy odpustit.“

Pak už jde jeden antisemitský výron za druhým. Mea Culpa (1936, zachycující autorovo znechucení z návštěvy Sovětského svazu, česky nevyšlo) - a hlavně Bagately k masakru (1937, česky nevyšlo, ale bylo v Čechách zaznamenáno, poprvé se tu upozorňuje na Célinův antisemitismus), Škola mrtvol (1938, česky 1939) a Z ostudy kabát (1941, česky nevyšlo). Kareninová samozřejmě popisuje „célinovskou reflexi“ až do dnešních dnů, ale u antisemitských pamfletů se zastavme.

Chceme se zbavit Židů nebo ne?

O Škole mrtvol m.j. píše kriticky v Lidových novinách 10. prosince 1938 Ivo Ducháček, načez se Céline ujímají domácí náckové. Autorka to v knize postihuje větou: „Céline se vyslovil. Ať už bylo jeho selhání podlé, jak píše Václav Jamek, nebo ne, podlé se ho chopili a využíli ho, dokud se jim to hodí.“ A o kousek dál: „Přestože ani nenávisť tvůrčí čin vedený přesvědčením a možná zoufalstvím není omluvitelný, pokud volá po nesnášenlivosti, vypočítavá nenávisť, která takového činu využívá, je odporná.“ Jenže proč bychom si měli myslet, že náckové Célinea odporně využili, když s nimi spisovatel ve věci antisemitismu naprosto souzněl? Ve Škole mrtvol, kterou už pochopitelně nevydalo nakladatelství Borový a nepřekládal ji Zaorálek, nýbrž S. Horský, například Céline napsal: „Všechna půda v Československu náleží židovským lichvářům a ne sedlákům, kteří ji obdělávají...“ A na jiném místě: „Kdo jsou to Češi? Jsou to vojáci, pohůnci Židů a Lózi ve střední Evropě.“ Nebo: „Bud' chceme nebo nechceme se zbavit Židů. Kdo chce úspěch, musí chtít i prostředky, a ne poloprostředky.“

Nemá cenu citace z pamfletů dál vypisovat, Céline byl zkrátka antisemita, a to otřesný, postavil se na pozici, která se, myslím, nedá ničím obhájit. Ještě v roce 1941 si písemně

kteří sólisty, byli výborní všichni, ale prostor zde na to není. Jmenujme tedy alespoň tři představitele hlavních postav: Billyho Budda zpíval Adrian Eröd, Johna Claggarta Peter Rose a kapitána Vera Neil Shicoff. Orchestr Vídeňské státní opery bravurně řídil Graeme Jenkins.

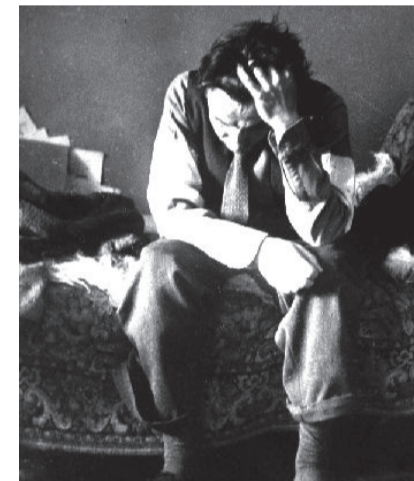
O dva dny později (19. 2. 2011) jsem shlédl v Theater an der Wien další Brittenovu operu **Znásilnění Lukrécie (The rape of Lucretia)**. Toto ranější dílo je ve srovnání s Billy Buddem, který byl komponován pro londýnskou Covent Garden, podstatně komornější. Má tudíž i méně hutnou, takřka průzračnou instrumentaci s výrazným použitím sólového klavíru, nástrojem pro Brittenovu komorní operu typický. Antický příběh - téma zrad a cti - autor zpracoval ve vyhraněném dramatickém formě jakožto sled několika lyrických a dramatických výjevů. Tyto výjevy skladatel kompozičně ozvláštnil dvojicí vypravěčů: tenoristy (Kim Begley) a sopránistky (Angele Blue). Ti nejenže mají první a poslední slovo, ale příběh rovněž komentují, vykládají, ale také se ho simultánně zúčastňují ať již formou vstupů do děje nebo přímo splynutím s vokálními liniemi děj tvořících postav. Britten koncipoval také ansámbl, do nichž vedle jednajících postav zapojil i vypravěče. Režie (Keith Warner) se opírala o konstruktivistickou scénu s několika hracími plochami. Vlevo nahoře měla svůj pokojík vypravěčka, vpravo nahoře vypravěč. Tím se režisérovi podařilo na místo původně stlažená podoba zaclenit oba vypravěče

stěžoval úřadům, že není zastoupen na nacistické antisemitské výstavě v Paříži, viděl v tom „nedostatek árijské solidarity“. Roku 1943 si zase dopisem řediteli německého institutu zajišťoval dodávku nedostatkových papírů, protože pamflety „nejsou už rok v prodeji ani v dotisku“. Kareninová tu neobhajitelnost mnohokrát konstatuje, všechny dostupné údaje poctivě uvádí, ale zároveň jakoby se opakovaně, neboť autor je jejímu srdci blízký, snažila Célinovo selhání aspoň trochu zlehčit a zjemnit (viz třeba s. 233).

Co z podrobného pohledu na „Célinův svět“ nakonec vyplývá? Ze byl výjimečný spisovatel, že byl do jisté míry šílený, trpěl možná stihomamem, nebyl nacističtí (nacističtí puritáni si ho drželi od těla) a za jeho antisemitismem nebyla jednoduchá vypočítavost. Zároveň to podle všeho nebyl psychopat, který by nedokázal dohlédnout význam toho, co píše a dělá (kulantně řečeno, z řady příkladů, které Kareninová přináší, se jeví jako muž velmi „praktický“). Máme dnes čist pamflety, protože se nedají z celku Célinova díla odstránit? Autor, vystupující pod pseudonymem Rabi (z jehož článku Kareninová tiskne ukázkou) píše: „Céline byl antisemita celou dobu, ale přinejmenším po určitý čas, v letech 1932-1936 se mírnil ve vyjádření nebo to nedával najevo čistě proto, aby v literatuře uspěl.“ Já jsem právě za to jako Célinův čtenář vděčný - a rád si uchovám možnost číst Cestu... a Smrt... (kteřé v té době vznikly) jako svěybné, pracované, až omračující prózy, což platí i pro poválečné romány. Pořád nějak nemám pocit, že bych k tomu nutně potřeboval podrobněji studovat Célinovu duši a jeho protizidovské běsnění.

Adam Drda

Anna Kareninová, Céline v Čechách
Edice Revolvere, Praha 2010, 350 s.

Benjamin Britten ve Vídni

Vídeňská státní opera (**Wiener Staatsoper**) po několika letech obnovila inscenaci opery **Benjamina Brittena Billy Budd**. Dobové zařazení scény (Herbert Moser, Michael Wilfing) i kostýmů přesně postihovalo atmosféru - válečnou námořní situaci kolem roku 1800 - i lidské vztahy vojenské a námořnické hierarchie jak v rámci celku, tak v detailech. Libreto opery citlivě zpracovává psychologické momenty jednotlivých postav. Skryté téma homosexuality formuje děj i mezilidské vztahy. Zde je nutno poznamenat, že v původní novele Hermana Melvilla není téma homosexuality ani naznačeno nebo mnohdy přesněji: kdo jej chce najít, může je tam snad vysledovat.

Autoři opery (libreto E. M. Forster a Eric Crozier) význam poněkud posunuli. Podávají velice přesnou charakteristiku tří hlavních postav: Billyho Budda, čistého, nezkaženého mladíka; pochybami zmítaného kapitána Vera a sadistického poddůstojníka Claggarta i z hlediska hudební kompozice. Režisér Willy Decker velice výstižně prezentoval titulní figuru (Billyho Budda) ve třech momentech: 1) v jeho smyslu pro spravedlnost 2) v přitažlivém charismatu „sympatáka“, který okouzluje okolí, ale nadřizené osoby a zakomplexované konfidenty naopak provokuje 3) v záchratě jeho (nervové?) choroby, která jej nakonec přivede do záhuby.

Ozvláště hlavní postavy je, že po celou dobu vystupuje v bílém úboru, kterým se odlišuje od ostatních námořníků. Veškeré scény byly rozehrány velice dynamicky a expresivně, ale na druhou stranu decentně. Naštěstí jsme nebyli svědky žádného líbání ani svlékání - jen do půli těla. (*Billy Budd* je jednou z velmi mála oper, kde nevystupuje žádná žena ani jako kompars.) Režie se nebála fyzického jednání v realistickém duchu s určitou hyperbolou vnitřních a vnějších situací. Také je nutno ocenit invenční režisérovi práci se sborem včetně příchodu a odchodu sboru. Vše bylo velice přesně načasováno, nevznikaly žádné prostroje, žádná režijní hluchá místa. Brutalita a citovost balancovaly jak na lékařnických vahách. Ocenit lze i velmi přesnou práci s rekvizitami. Nic na scéně nebylo zbytečné, vše směřovalo přesně k cíli: lyrice a pathosu. Postižení těchto dvou veličin typických pro jakoukoli operu se zde výborně doplňovalo a dotvářelo celkovou atmosféru díla.

Toto propojování je právě charakteristické pro operní tvorbu B. Brittena, který tvůrčím způsobem vzájemně vyvažuje polohy lyriky a pathosu, naturalismu a symboliky. Inscenace skvěle postihla Brittenův nezastupitelný tvůrčí rukopis, který dnes patří již k moderním klasikům operní tvorby 20. století. Nebylo by spravedlivě vyzdvihnout jen ně-

co? Charta 77 vládcům život ztrpčovala a všechno ostatní jsou „třesky plesky“.

Jehlička ovšem tvrdí, že jediné, co šlo dělat, bylo „zaměřit se na to a žít tak, jako kdyby komunisté vůbec nebyli, vůbec neexistovali“ (str. 230). To praktikoval celý tuzemský underground, než ho režim represí donutil k tomu, aby se připojil k Chartě 77.

„Nemponují mně lidé, kteří mají plné huby řeči proti režimu, ale přitom by chtěli žít jako buržoazie nebo vysocí komunističtí funkcionáři,“ píše Jehlička. „To mně zdaleka víc imponují všelijací flákači, lauffři, všiváci, mladí lidé, kteří na rozdíl od svých rodičů dávají svým chováním najevo, že kašlou na všechno buržoasní pohodlí. Kterí nedbají na to, v čem chodí a co budou mít k obědu. Kterí kašlou na byty, chaty, auta, pračky a ledničky. Kterí kašlou na všechno. Je to jediný možný způsob. Pár jich je. ... je v nich jediná naděje.“ (str. 230)

Švejka

Ano, ale proč potom Jehlička nasazuje na Haška, který je prototyp lauffra, a jeho Švejka, který jako málokterá jiná osoba v této zemi kašle na byty, chaty, auta,

pračky a ledničky?, a kvituje Durychovu „velkolepou popravu“ *Dobrého vojáka Švejka* - „profesionálního vagabunda, profesionálního lumpa, profesionálního lháře a profesionálního ožraly Jaroslava Haška, dnes vyhašovaného za svatého nejen komunisty, ale všemi emigrantskými hlupáky na Západě“?

Jehlička tvrdí, že Hašek, „hospodský povaleč, pobuda, ožrala, a mimoto také geniální spisovatel“ (str. 65), nechtěl „svým dílem vytvořit nic, vůbec o nic neusiloval, leč snad o peníze na chlást, nejméně o nějakou ideologii, o to aby vytvořil nějaký psychologický typ - žádná moralita, žádná ideologie, žádné stanovisko, které by měly nějakou obecnou platnost, to je jen a jen sranda, prostá a pouhá sranda, žádný boj proti Rakousku.“ Ano, jistě, o co ale Jehličkovi jde? Měl snad Švejka podepsat Chartu 77? Vždyť se choval přesně podle Jehličkových instrukcí! Nebo snad to, co psal Jehlička v období normalisace jindy neplatí? Podle Jehličky ale „komunismus není začátek nového procesu, je to konec starého procesu ... cesty, která u nás začala ve druhé polovině 19. století. Komunisté za to vůbec nemohou.“ (str. 234)

Přesně to samé, co píše o Haškovi, by mohl Jehlička napsat, kromě toho chlastu, i o Kafkovi: Svým dílem nechtěl vytvořit nic, vůbec o nic neusiloval, nejméně o nějakou ideologii, o to aby vytvořil nějaký psychologický typ - žádná moralita, žádná ideologie, žádné stanovisko, které by měly nějakou obecnou platnost ... To je do punktu přesně František Kafka. A co se týká legrace, Kafka se při předčítání svých pochumovaných povídek v kruhu přátel velmi bavil. Tajemství uměleckého díla spočívá v tom, že jednou stvořen, žije si po svém, bez ohledu na původní záměry svého tvůrce. Každopádně si Jehličkův Hašek a Jehličkova Charta 77 protičeří. Kde je zakopán pes? Podle mne by Jehličkovu *realismu* slušelo, kdyby měl od autor od určitých věcí větší odstup - třeba právě z úhlu věčnosti.

Poznámka na závěr

Nejsympatičtější na Jehličkovi je, že ač důsledný straník - nebo také právě proto -, nekope za svou stranu, která je vždycky v právu, zatímco ti ostatní se vždycky mylí. Jehlička kope za svou stranu, když si myslí, že to je správné a kope proti ní, když je toho názoru,

že se mylí. Tomu ovšem rozvazuje ruce. Může tak přistupovat i k ostatním naprosto svobodně a otevřeně - říká, co si myslí, ne podle toho, co zrovna ten den zaslechl v tramvaji, ale své názory opírá o své vzdělání, životní zkušenosti a světový názor, který přijal za svůj a který také neustále podrobuje kritice. Je vsuktku osvěžující, že Jehlička uprostřed hekatomb do úplného zblbnutí opakovaných myšlenkových stereotypů, frází, kolektivního myšlení na jedno brdo myslí úplně civilně, bez hysterie, normálně, po svém, a přitom v rádu věcí, což je v Čechách, kde se myslí buď podle řádu (nejlépe jízdního), nebo po svém (což je úplně nejhorší), výjimečné.

Víte, co by Jehlička udělal, kdyby byl zvolen tuzemským prezidentem? Vyměnil by heslo na presidentském standartě „Pravda vítězí!“ za „Každý jednou umře!“

Petr Placák

Ladislav Jehlička, Křik Koruny svatováclavské

Uspořádali Zuzana Jürgensová, Bohdan Chlábec a Adéla Petruželová
Vydalo nakladatelství TORST, Praha 2010

Jehlička, dokončení ze strany 8

ovšem své meze. „Nikdy jsem nebyl disident, nemohu být tudíž ani disident,“ píše Jehlička. „Taky chartista být nemohu. Od všelijakých lidí stále slyším, že prý chartisté chtějí vést s moci dialog. Z toho by se, jak kdysi napsal Jaroslav Durych, i měsíc pochcal. To je jako kdyby byla chtěla stará Vondráčková vést dialog s Reinhardem Heydrichem a K. H. Frankem. (...) Ale možná, že to jen takové malé české chytráctví, že těmi slabomyslnými řečmi o dialogu chtějí vlastně naznačit, že stojí na *legální* půdě a že tedy nemohou či vlastně nemají být zavřeni jen tak.“ (str. 227)

Zdánlivě Jehličkovy výrovy platí, ale jen zdánlivě. Na první pohled absurdní požadavek na *dialog s moci*, která o žádný *dialog* v nejmenším nestojí, se ovšem ukázal jako velmi dobrá motyka k podkopávání onoho kůlu v plotě, jak si svého času postěžoval generální tajemník ÚV KSČ Miloš Jakeš. A jestli to byla hloupost nebo chytráctví? Je to snad nějak důležité? Když Bůh chce, i motyka spustí...

V poznámce uvedených v margináliích Jehlička říká: „Největší povinností ovládaných je ztrpčovat vládcům život.“ (str. 318) Tak

Indiáni vítězili jen na freskách muralistů

Rozhovor se Salvadorem Albiñanou, kurátorem výstavy MEXIKO V ILUSTRACÍCH 1920-1950 v pražském Institutu Cervantes

Výstava představuje českému publiku knihy, časopisy a plakáty významných mexických autorů. Tři dekády umělecké tvorby jsou ohraničeny roky 1920 a 1950. Jaké události jsou s těmito lety spojeny?

V roce 1920 končí ozbrojená etapa mexické revoluce: revolucionáři slézají z koně, seskakují z vlaků a připravují se velké politické, sociální a kulturní reformy, které budou trvat přibližně 20 let. Revoluce přinesla mnoho otázek: Co je Mexiko? Jaké umění potřebujeme a chceme? Tyto reformy končí někdy kolem roku 1940. Kdybychom ale výstavu ukončili tímto rokem, opomenuli bychom důležitý fenomén španělského protifašistického exilu, a proto je výstava časově ohraničena až rokem 1950. Je zde i další důvod: v roce 1950 publikuje Octavio Paz zásadní esej o mexické identitě „Labyrint samoty“ (El laberinto de la soledad), který je výzvou k ukončení ortodoxního kulturního nacionalismu, který převládá ve 20. a 30. letech. Ve stejném roce v Mexiku vychází „Veliký zpěv“ (Canto General) Chilana Pabla Nerudy, na jehož vydání se graficky podílel španělský exulant Miguel Prieto a Mexičané Diego Rivera a David Alfaro Siqueiros. Nerudova kniha je krásným příkladem tehdejšího kulturního propojení mezi Španělskem a Latinskou Amerikou a je v Praze také vystavena.

Výstava začíná odětem nazvaným „Revoluce, slavnost kulek“. Je mexická revoluce opravdu základem identity dnešních Mexičanů?

Mexická revoluce byla bolestným a krutým procesem, v němž zahynulo několik milionů lidí. I když dnes můžeme polemizovat o tom, zda se jednalo o zásadní historickou událost moderního Mexika, nemůžeme její důležitost popírat. Revoluce se dotkla úplně všeho, a i když s ní třeba nesouhlasíme, nemůžeme ji ignorovat.

Jakou roli mělo po Revoluci plnit umění? Velmi důležitou. Mělo odrážet tužby a přání

umělců. Zároveň se vedly vášnivé spory o tom, jak má nové umění vypadat. Jedni prosazovali Mexiko více míšenecké (mestizo), v němž by to „indiánské“ a to „západní-španělské“ ve vzájemně rovnováze bylo zasazeno do latinskoamerické kultury; druzí zastávali názor, že má jedna ze složek, ať už indiánská nebo ta západní-španělská, převládat. Některé debaty byly opravdu velmi bouřlivé, i když při nich nikdo nikoho nezastřelil. To není v Mexiku zas tak obvyklé, Mexičané jsou při vytahování pistolí neuvěřitelně obratní.

Muralismus a jeho tři hlavní představitelé: Diego Rivera, David Alfaro Siqueiros a José Clemente Orozco představovali oficiální umění porevolučního Mexika. Naleznete tyto „celebrity“ mexického umění na pražské výstavě?

Ano, známi muralisté se na přehlídce představují jako grafici, zejména jako autoři knižních obálek a ilustrací. Muralismus byl součástí alfabetační kampaně, kterou zavedl ministr veřejného školství José Vasconcelos. Pravdou je, že muralismus nebyl příliš avantgardním uměním a nepřicházel s ničím, co by v umění již nebylo: renesanční fresky můžeme obdivovat v Itálii a jinde. Možná, že na samém začátku vykazoval jisté estetické kvality, postupem času ale uvízl v přehnaném didaktismu a mechanickém omílání stále se opakujících motivů. Asi nejvíce „nestydatým“ muralistou byl Diego Rivera, který podle Inés Amor na svých freskách „odmítal yankeovský imperialismus, ale zbožňoval dolary svých severoamerických klientů“.

Rivera si vytvořil jakousi „indiánskou šablonu“, a tu neustále opakoval. Byl na ni indián bez individuální fyziognomie, prázdná maska bez identity. Na výstavě je možné tyto Riverovy šablonovité indiány vidět hned několikrát. Guatemalský spisovatel Luis Cardoza y Aragón vtipně shrnul, že tři nejvýznamnější muralisté byli vlastně jen dva – a to José Clemente Orozco. Ten schematicnost odmítal a Riveru kritizoval. Doslova řekl: „Indiáni vítězili jen na freskách muralistů, všude jinde prohrávali.“ A měl pravdu. V každém případě muralismus zakryl svou okázalou a pompézní „nopálovou oponou“ (to je termín J. L. Cuevy) další, často mnohem zajímavější projevy soudobého mexického umění, například uměleckou grafiku a s ní související knižní umění, ilustrace a plakáty. Z tohoto důvodu vznikla i tato výstava, která má na opomíjené stránky mexického moderního umění upozornit.

Je známo, že Mexiko v letech 1937-40 za vlády presidenta Lázara Cárdenase velkorose přijímalo politické uprchlíky, kteří utkali z Evropy před hrozbou fašismu. Z Československa to byli např. Lenka Reinerová a E. E. Kisch, jehož kniha *Objevy v Mexiku* je v Praze také vystavena. Nový domov zde nezlezi ale především republikánští Španělé. Jaký vliv měl španělský exil na vzájemné umělecké vztahy mezi Španělskem a Mexikem?

Mnozí se domnívají, že novodobé umělecké vztahy mezi Pyrenejským poloostrovem a Mexikem začínají až tímto exilem. Pravdou je, že již před rokem 1936 působí v diplomatických službách spisovatel Alfonso Reyes, výjimečná osobnost, která vytváří kulturní most mezi Španělskem, potažmo celou Evropou a Mexikem. Pobýval ve Španělsku deset let, od roku 1914-1924, a v Mexiku později založil „La Casa de España“, která pod názvem „Colegio de México“ funguje dodnes. Na výstavě naleznete

myslu a vůbec veškerého grafického designu, knižního průmyslu a kultivace překladatelství. Důležitou roli zde sehráli španělští výtvarníci jako Miguel Prieto, který graficky zpracoval první kulturní přílohu mexických novin, Gabriel García Maroto zase spolupracoval s časopisem „Contemporáneos“ (Současníci), Josep Renau tvořil plakáty k mexickým filmům a v oblasti dětských knih zase vynikl Antoniorrobes.

V některých částech výstavy na nás útočí rudé pěticípé hvězdy, kladiva, srpy a zdvi-

Salvador Albiñana

žené sevřené pěsti. České publikum bývá na tuto sovětskou ikonografii háklivé.

Třicátá léta byly dobou nastupujícího fašismu v Evropě a zároveň dobou levicově angažované grafiky spjaté s III. internacionálou. Typická sovětská ikonografie je tedy součástí tehdejší historie i umění a to, že se objevuje v té době i v Mexiku, je jen důkazem jejího mezinárodního šíření. O tom, jak dlouhá byla Stalinova ruka, se mohl přesvědčit i exulant Lev Trockij – v roce 1940 ho v Mexiku so-

větský diktátor nechal zavraždit. Vrahem byl přítom španělský komunistka Ramón Mercader. V Mexiku byla řada umělců, které fascinovala bolševická utopie. Na výstavě je představena skupina LEAR – Liga de Escritores y Artistas Revolucionarios (Liga revolučních spisovatelů a umělců), se kterou po určitou dobu sympatizoval i Octavio Paz. Avšak po svém návratu ze Španělska v roce 1937 už začal mít o „sovětském ráji“ jisté pochybnosti. LEAR vydával časopis *Frente a Frente* (Tvář v tvář), který přímo vyzývá k třídnímu boji a titul je jasným odkazem na Kominternu. Využívali typografie a fotomontáže přebírané od Johna Heartfielda z AIZ. Po rozpuštění LEAR byla několika jejími členy založena TGP – *Taller de Gráfica Popular* (Dílna lidové grafiky), jejíž většina členů byli stoupenci komunistické strany. Chápu, že Češi mohou být na sovětské symboly alergičtí, já bych byl na vašem místě také. Ale nechtl jsem opomenout i tuto levicově angažovanou tvář mexického umění. Domnívám se, že je lepší věci ukázat a potom o nich svobodně diskutovat.

Jedním z úkolů umění bylo tehdy vytvořit nový obraz Mexika, zbavit se všech těch klíš jako jsou sombrero, tequila, tortilla, kaktus, kukuřice, pistole, indiáni, sandály, rohože atd. Podařilo se tento křčovitý stereotyp rozbít a najít novou definici „mexičanství“?

Obávám se, že ne tak docela. Navíc se o to někteří ani příliš nesnažili. O tom se můžete na výstavě sami přesvědčit. „Kde jsou indiáni?“, ptal se Vladimír Majakovskij, když se roku 1925 vydal do Veracruz. „Indiáni jsou ti, kdo vám nesou kufry, pane!“, zněla odpověď. Očekával polonahé bytosti s péry ve vlasech. A Bretona a A. Artauda také zajímal pouze mexický venkov, nikoliv město, jejich zájem o Mexiko byl folkloristický. Obraz Mexika tak byl a je tvořen zvenku a to zejména Severoameričany dychtícími po exotice, primitivismu a lidových řemeslech. Je ale třeba otevřeně říci, že je zároveň výsledkem vzájemného „obchodování“ mezi Mexikem a USA. Trochu to připomíná seriál Tom a Jerry, je to taková hra na kočku a myš: folkloristické Mexiko se jednoduše dobře prodává a nabídka se snaží vyhovět poptávce. Jedna část výstavy se proto jmenuje „Your Mexican Holidays“, což je název nesčetných průvodců vydávaných v USA. Je zajímavé, že mezi Středoevropany a španělskými exulanty tak veliké bažení po exotice nebylo. Domnívám se, že zatížení mexickými archetypy nadále přetrvává. Podle mého názoru ti, kteří chtěli vytvořit představu jiného, moderního Mexika a jeho městské kultury, tuto bitvu nevyhráli. Je ale třeba si přiznat, že to není jen vina samotných Mexičanů, ale i nás – zcizců, protože jsme to byli my, kdo se dožadovat tequilu, indiánů, kukuřičných placek. Čhtěli jsme to a oni nám to dali.

zaznamenala Marcela V. Hejsková dne 2. února 2011 v IC v Praze

Salvador Albiñana je profesorem historie na Universidad de Valencia ve Španělsku. Je kurátorem mnoha výstav a autorem publikací, v nichž se zabývá především knižní tvorbou, Mexikem, mexicko-španělskými vztahy a španělským exilem.

Skončila slavnost kulek – je třeba vydávat knihy!

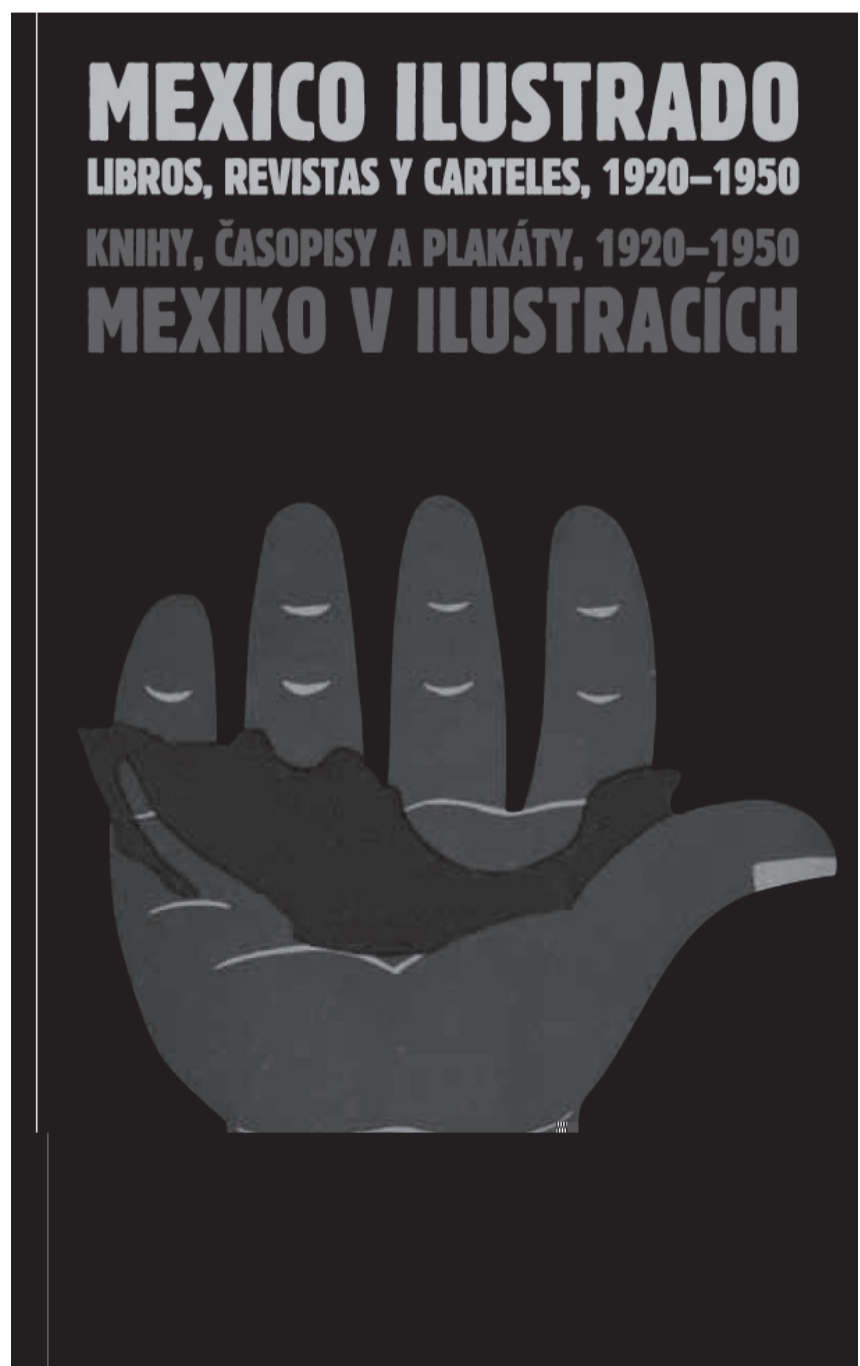
Výstava *Mexiko v ilustracích* v pražském Institutu Cervantes představuje obsáhlý soubor užité grafiky: knižní obálky, ilustrace, časopisy a plakáty. Vznikaly v letech 1920-1950, tedy v době alfabetažace mexického obyvatelstva (v roce 1921 bylo 80% Mexičanů negramotných), která byla součástí reform, které nadšeně zahájil ministr školství José Vasconcelos hned poté, co skončila ozbrojená etapa mexické revoluce. Název výstavy „Mexico ilustrado“ má proto ve španělštině dvojnásobný význam: Mexiko „ilustrované“ a „vzdělané, osvícené“. Když se řekne mexická grafika, většinou nám před očima vyvstanou rozvíjení kostlivci se sombrery od Josého Guadalupeho Posady. Jeho *Catrinu* ale najdete pouze na plakátu, který zve na autorovu posmrtnou výstavu v roce 1943 (zemřel 1913). K Posadově odkazu se vždy hrdě hlásilo trojhvězdí mexického muralismu: Diego Rivera, David Alfaro Siqueiros a José Clemente Orozco, kteří se na výstavě představují jako autoři knižních obálek a ilustrací. Nenechte si však ujít umělce, kteří nejsou u nás až tolik známi: např. Dr. Atl (v jazyce nahuatl = voda), vlastním jménem Gerardo Murillo (1875-1964), byl sice učitelem slavného muralistického trojlistku, ale sám beznadějně propadl kouzlu mexických sopek a stal se vášnivým vulkanologem. Jeho posedlost byla tak velká, že když se roku 1943 probudil k činnosti vulkán Parícutín, usadil se v jeho blízkosti a po dobu jednoho roku ho zkoumal a nesčetněkrát maloval. Na výstavě se vedle knížek o vulkánech objevuje také jeho stěžejní dílo – „Mexické lidové umění“ z roku 1921 a za pozornost stojí i další Atlovy obálky, které jsou dělány technikou šablonového tisku (tzv. „po-choir“). Každá je originálem, který by se cti obstarl v konkurenci knižní tvorby tehdejší evropské avantgardy, včetně naší čapkovsko-teigeovské. Výtvarně zdařilé jsou také obálky jeho milenky Nahui Olin (vl. jméno Carmen Mondragón, 1893-1978), excentrické a nekonformní umělkyně, která se stala vyhledávanou modelkou: proslavily ji fotografické akty od E. Westona a A. Garduña. O divokých životních peripetiích mexické bohémky, jejíž pseudonym znamená v nahuatl „pohyb měnicí vesmír“, se můžete dočíst v knize „Zřetěšená sedma“ od Eleny Poniatowské (Praha, 2004). Nahuiny pronikavé zelené oči nás rentgenují z obálky knihy „Óptica cerebral“ (Optika mozku), jejímž autorem je Dr. Atl. Miguel Covarrubias (1904-1957), skvělý karikaturista, který zaujal satirickými portréty herců a významných osobností, strávil část života v USA, kde pracoval např. pro Vanity Fair, New York Herald, Life. Okouzil ho hlavně černošský Harlem 20. let, noční bary s jazz-bandy, ale zároveň je autorem etnografických studií o zvycích a tradicích jižního Mexika. Do tajů mexického nočního života pronikneme prostřednictvím expresionistické litografie „Noční život města“ od Josého Cháveze Morady (1909-2002), který nezapře inspiraci Fransem Masereelem. Jiný „šálek čaje“ nabízí pohled na levicově angažovanou grafiku TGP (Taller de Gráfica Popular – Dílna lidové grafiky), v jejímž čele stál vynikající grafik Leopoldo Méndez (1902-1969). Není bez zajímavosti, že s TGP spolupracoval ve 30. letech i Slovák Koloman Sokol (1902-2003), který přijal pozvání mexického ministerstva kultury, aby zde založil atelier knižní grafiky na Escuela de las Artes del Libro. O TGP je možné si podrobně pořídit v české publikaci „Mexická grafika“ (Praha, 1955) od Norberta Frýdy, který v letech 1947-51 v Mexiku působil jako kulturní rada. Pozornost si zaslouží i práce Carlose Méridy (grafický emblém výstavy – snědá ruka, v níž spočívá Mexiko, je jeho dílem), Gabriela Fernández Ledesmy, španělského fotografa Josepa Renau, Miguela Prieta a dalších. O tom, že se velikáni mexického umění nebrali zase tak vážně, se můžeme přesvědčit na tisku „Koncert bláznů“ od L. Méndeze, na němž je Rivera zobrazen jako indián hrající na bubínku, trockista Siqueiros drnká na srp a Dr. Atl zase dovádí s řehtačkou.

„Nopálová opona“ omlétoho muralismu, která zakrývala další umělecké projevy porevolučního Mexika, se v Praze roztáhla a určité je na co se dívat. Výstavu doplňuje objemný katalog (376 s.) ve španělštině a angličtině za příznivou cenu.

Marcela V. Hejsková

Mexiko v ilustracích, 1920-1950

kurátor výstavy Salvador Albiñana
Institutu Cervantes, Na Rybníčku 6, Praha 2
3. 2. – 2. 4. 2011

Tichonova stránka poesie

FANTASIA V OPÁLU GOTIZUJÍCÍHO HÁVU

Básnická skupina Fantasia vznikla v roce 2005 z autorů, kteří se považují za obyvatele Sluneční republiky a jako studenti tvořili své juvenile spisy mimo pražské stolký. Do jaké míry privatizují Háfzovo sluneční království Alexandra Bloka a Konstantina Balmonta není ještě přesně spočteno, ani není úplně přesně ověřeno, zda nejdřív vznikla skupina nebo její umělecký program; Fantasia si místo stylového manifestu stylově vytkla strohé programové požadavky.

Kamil Bouška

Jedním z pěti bodů programu je „nový patos“, výrazný požadavek na intenzitu básnického bytí – je tedy zřejmě odmítnutím purity kancelářského psaní. A je to o tom, jak říká pan korvetní, že smysl poesie tkví stále v básnickově srdci, ne v tom, kolik dostane za to, že se bude chovat pragmaticky, což může mít překvapující stinné stránky. Podstata Fantasia jako skupiny tkví zřejmě v (tvůrčí) angažovanosti (poezie) ve světě a od toho se odvíjí konceptuální způsoby prezentace. Jsou to multimediální mixy různých forem, například s Darinou Alster (Roxy - NOD) nebo Dj. Miki R. (Fra); jsou pokusem o přesah poezie do jouscen, její vědomou exteriorizací do veřejného prostoru, čistým vmyšlením.

Zatím poslední společný večer, který se konal 27. 1. v Sýpáře U Plebána, a na němž jako host vystupovala Marie Rádka (známá i jako producentka metamarketingu), byl expozicí pro skupinu nezvyklého řádu. Atributy high-tech vystřídalá loutna Aleše Koukala v gotickém sklepe staré Prahy, který vymalován na rudo vypadal, jako by tu ještě před chvílí byla mučena překrásná sexy kacířka. Mučirna byla počmárána jakýmiisi symboly nebo kódy, členové Fantasia seděli v rohu sklepa jako svícny i s Marií Radkou, a snažili se, aby jejich vystoupení bylo co nejvíc uhrančivé.

Tomu odpovídaly čtené texty. Nejvíce blízko vlastní identitě byl asi Kamil Bouška, jehož básně přinášíme v tomto čísle Babylonu. Temně „bajky“ plné poučujících symbolů zněly chvílemi jako návštěva starobylé kostnice. Až se chtělo si přát, aby tento subtilní kučeravý mladík vyrostl něco křepčích pupenů fantazie. Bouška, sic to skutečně není žádný bouřlivák, stahuje lidskou existenci až na kost bytí. Adam Borzič připravuje novou knihu, plnou naléhavých vizí hledačů vnitřního světla, ale i on vsadil na gotický vrh-cáb. A tak jsme se ocitli v temných komorách s astroláby, sami jen s tmou. Ovšem i sem pronikají ozvuky věhlasné autorovy obraznosti: bažantí hroty, sádrová ozvěna. To nejsou motivy mnohamluvných obrazů, ani sevěně introvertních, je to obraznost přesná, přiléhavá a zvukomalebná. Třetímu členovi skupiny, Petrovi Řehákovi, tentokrát nebylo příliš rozumět, zjevně se na něm podepsalo civilní zaměstnání socioterapeuta a jakoby si do gotického sklepa tentokrát jen odskočil. Autorský přednes však může obnášet četná úskalí a tak ze slov zasvítí několik zteplalých koňských břich a to je zřejmě tento večer všechno. Škoda. Vždyť jeho básně by mohly hravě zdomácnět v českých knihovničkách. Třeba báseň Meteorologie z antologie skupiny, nazvané příslovečně Fantasia, vydané v roce 2009 vydavatelstvem Dauphin. Samozřejmě, že se na tomto mírně gotizujícím večírku nejednalo o sociálně-dagestánský rap turkmenistánským přeborníkům v hypnotizování demódních posluhovačů, konkrétně opisující každý moučný hamburger svým macho supermetismem. Fantasia nabídla jednu z možných exteriorizací obraznosti na zmučené parcele, kde místo poezie už dávno vyrůstají za státní peníze hyperkváky zaplacených superhlášek podle garantovaných gigamarketingových vzorů. Místy se novosymbolismus skupiny míjel s expresí zjevně jiných dimenzí. Tento běh se smrtí se ovšem obešel bez zajímavých zajiknutí a trampot jezdců apokalypsy.

KAMIL BOUŠKA

* 3. 4. 1979, Kladno, člen skupiny Fantasia. Publikoval v Psím víně, Souvislostech, Listech, formou videobáseň v Deníku Referendum apod. (pracuje jako knihovník Katolické teologické fakulty)

*páteř
jsem postavil
z požáru,
oči utkal
v řeči ryb,
oblohou
potřel čelo
a kostru nechal zemi
zatmelit.*

Sup

Když rozpažím

slunce ve mně zčerná

světlo ve tvaru ptačí lebky

od hlavy až po zahnutý spár

vrhák k zemi strmý stín hluboko do bílých kostí

a smrti kterou život navršil

zatínám pařáty

a trhám šedé maso Stvoření tvrdým zobákem vyklovávám oči

otcům

jejich jazyk a mrtvá slova mě hřejí na prsou

a neumírají

Had

Konečně tlamu plnou pisku

dlouhý jako Slovo na počátku

svlékám se z nekonečné věty

vláčnou kostrou času vleču lásku bez útěchy

a jenom jed promluví z ochromené tkáně

na suché kůži horkou poušť

leptám světlo ve studené krvi

ve žlutých očích

tvrdý chlad uráží Bohy

když ovijím a laskám zemi

syčí ve mně stín

a mlčí smrt

Zahrada

Tam,
kde bezvětrí klidně spí pod stromy v zahradách a slunce štávu v plodech odevzdává,

tam,

Petr Řehák a Adam Borzič, fotografie jsou z mediálního vystoupení Fantasia v Cros

kde by rty chtěly už jen pít a ruce zahrada jak bílý ubrus urovnávat,

tam,

v domech stojí vyrovnané hřbety knih, soulad kape ze stěn a omítka opadá,

tam,

přes posteje v dětských pokojích, visí černá díra a vítr ze severu kope do zahrad,

tam,

kde už nelze dýchat, je třeba žít i s kameny a skálou, kde není ani žlutá tráva,

tady,

za siroťčí tváří, najdeš sílu dokořán milovat.

Rod

Řekls Matko

a zem se rozechvěla

daleko k okrají

prvního moře.

Řekls Otče

a pod žebry mrtvých

se zvedl vzduch

a tlačil na drny.

Řekls Bratře,

a kdo dýchal,

byl tu zpátky,

trvale přítomný.

Řekls Sestro

a ze suchého jazyka

tekla slova

jak báseň z holé věty.

Řekls Rod,

tak blízko krve,

blízko vraždy.

VÝPIS Z REJSTŘÍKU VERŠŮ RADEK LEHKOŽIV

Narodil se v Kroměříži v 7. 5. 1975. Vystudoval HTF UK. Má dvě dcery, pracuje jako úředník na sociálním odboru.

A jak na sebe přiznal: “...těší se na oběd U Dobrušských, vrchol celého úředního dne”.

Je duchovně spřízněn s tvorbou J. H. Krchovského, s kterým občasně vystupuje. Ve vydavatelství Michal Belza vydal sbírky TEATRALIUM(2005) A PŘÍŠEŘÍ SE(2009). 1. 2. 2011 vystupoval jako V. I. P. host úterních večerů poezie v Babylonské hospůdce U Budyho. Ukázky z jeho tvorby přinášíme z dosud nepublikovaných básních připravovaných pro třetí sbírku poezie.

Po setmění

Po setmění mám sraz s dívkou ze sna

Setkání s ní se mi jednou zdálo!

Doufám, že mi nebude moc těsná

věřím, že jí nebudu moc málo...

Diagnóza

Mám jeden kámen v žlučníku a po dvou v každé ledvině?

Když se tak nad tím zamyslím nejsem v tom zcela nevině...

Tak další dvojku na své splýny! Snad rozpustí se kámen vinný...

Vlkodlak

P o ú p l ň k o v é n o c i
m á m v h l a v ě d ě s n ý t l a k
k t o m u n e b l a h ý p o c í t
že jsem byl vlkodlak
že jsem po cestě domů
z náhle nabytých sil
vyskočil zpoza stromu
někoho zadával

Tak říkám to své ženě

se bez něj dávno sociálně rozpadly a jako téma i motiv si buduje trvalou pozici i v západní kultuře. Text se ale neopírá jen o látku Krajiny zmizení a Metropie, země mnoha skutečností, pracuje i s formou. (I vedlejší) postavy působí coolnessovsky, mají svá jména, Superman Kal-el, Batman Bruce – ten se postmoderně zapojuje do hry (jako klasická postava ticha a noci), hranici mezi zlem a dobrem nelze téměř postřehnout; ani v šarvátkách. Již na první čtení je zřejmé, že míra stotožnění s pověstným kladásem bude tentokrát velmi ambivalentní. Co se týče textu, je tedy tento pokus o vybočení z banalit komiksově tvorby skutečným přínosem a neomezuje se jen na to, aby Superman přestal být kravátkem, a stal se “skutečným” Supermanem.

Kresba bohužel upadá do tradičních pop-artových šablon, snad s výjimkou siluety objetí a několika pozadí s “absencí barvy”. Bitvičky, zrůdičky, škaradí mužici, sexybojovnice, mrakodrapy a to je asi tak všechno. Tím Superman skutečnější opravdu nebude, dodal by Cimrman, kterému by na obrázcích citelně chyběly svijanovský pivovar, vodárna v Podolí, Podklečský hájek a něco těch poštovních doručovatelek. Na stránce 8 nacházíme tuto repliku: “Co kdyby některá z vás holek popadla koště a zametla to tu?” - “Co kdybych to vzala tvým jazykem” - zkrátka text skutečně převyšuje kresbu, ve které nenacházíme magické symboly ani ornamenty (vyjma tetování na tváři čarodějky) zastoupení stylů alespoň v kulisách (kubismus, secese, etno, sci-fi synergie, abstrakce, graffiti, street-art, techno, ambient, rasta, sajlent). A to je škoda. Záměr o “nekravátkový” komiks se tak vydařil jen zpolá. Ale možná, že ambice tvůrců se omezily jen na to, vytvořit úspěšně pokračování obehnané figury pro ty, kterým se prostě líbí “ty hezké obrázky, ne ty ošklivé”, a zároveň si myslí, že nejsou zcela “stupid”. Sázka na neotřelost tak vyšla poněkud naprázdno.

Brian Azzarello, text. Jim Lee, kresba. Scott Williams, inker. Alex Sinclair, barva. SUPERMAN PRO ZÍTŘEK – KNIHA DRUHÁ PŘEKLAD MICHAEL BRONEC CENTA

OTÁZKA PRO... BOHDANA BLÁHOVCE

Bohdan Bláhovec * 1984 – režisér, student FAMU, hvězda evropské slampoetry, část dětství prožil v sanatoriu pro děti s kombinovaným postižením, později o tom natočil první dokumentární muzikál na světě

Bohdane, jaké jsou tvoje vzpomínky na II. Světovou válku?

Vzpomínky na II. Světovou válku jsou do značné míry zastřené, protože žádné konkrétní vzpomínky vlastně neexistují. Ale přesto, že se tato často kladená otázka jeví jako úplně nesmyslná, protože já jsem narozen v roce 1984 a v době války jsem konkrétně nežil, tak se dá uchopit i tak, že vlastně nesmyslná není, protože vím, o co jde a mám o II. Světové válce utvořenou svoji představu. Když se pustím opravdu seriózně do odpovědi, tak mě zajímá, že mně dochází, že těch vzpomínek je hodně a všechny jsem se dozvěděl zprostředkovaně. Z obrazů, z filmů, z učebnic historie, z povídaní pamětníků, kteří mě předávali svoji paměť – vzpomínky, která jsem převzal za svoje nebo je transformoval, vytvořil z nich svoje představy o vzpomínkách na II. Světovou válku. Nedávno jsem přemýšlel o věci, která je možné souvislosti, povídal jsem si s Karlem Tainem, ptal jsem se ho, co je to dokumentární film a on řekl, že filmy, které jsme neviděli, jsou stejně důležité jako ty, které jsme viděli. A je to pravda! Stejně jako knihy, které jsme nečetli, jsou stejně důležité. Mě došlo, že hodněkrát použiju příměr z knihy, již jsem možná nedočel dokonce, ale mám určitou představu, o čem ta kniha je. Používám častý tyto bonmoty, přerovávám věci, takže můžu říct, že se cítím tak, jako kdyby byla II. Světová válka, a myslím, že vzpomínky na věci, které jsem nezažil, jsou stejně důležité, jako vzpomínky na věci, které jsem zažil sám. Možná je to úplně nesmysl, ale zní to krásně.

Bohdan Bláhovec o Slam poetry...

Vystupoval jsem především v Evropě. V Berlíně, parkrát ve Vídni, v Polsku na exhibičním slam poetry, ve Švédsku na mezinárodním festivalu, a teď v létě jsem se objevil v New Yorku, kde jsem dělal divadelní představení a na vlastní pěst jsem se rozhodl zkusit si tam poetry slam a byl to pro mě mimořádný zážitek v tom, že se máme bavit o poezii a ne o slamu. V českém kontextu je základní nonsensuální chyba s pojmem slam poetry. Žádný pojem slam poetry nikde ve světě neexistuje. Ten vznikl tak, že Martin Reiner Pluháček se tady rozhodl založit tradici soutěžních klání básníků a tím dal žánrový závdavek k tomu hledat praskavou, údernou poezii. Ale vždycky se tomu říkalo Poetry slam – bitva poezie. V NY mi došlo, že tam nikdo něco jako slam poetry nedělá, tam se lidé považují za básníky. Fakt, že jeden večer je pojat jako Poetry slam, je jen jiná platforma autorského čtení, která má bonus v tom, že holt hlasují diváci a ne odborná porota. Zároveň je na tom důležitá jejich literární tradice. Ve spjitosti s beatnictvím, kde je to nejvyšskalovanější, jsou američtí básníci zvyklí na to, aby byli stejně kvalitními autory jako interprety vlastního textu. Nutnost předat emoci, kterou dávám do textu na papír jako performer na podiu, je tam vlastně přirozená. Lidé, kteří tam se mnou byli v Poetry slam “battlech”, (účastnil jsem se tam jen dvou), jsou lidi, kteří mají diplom jako akademici tvůrčího psaní.

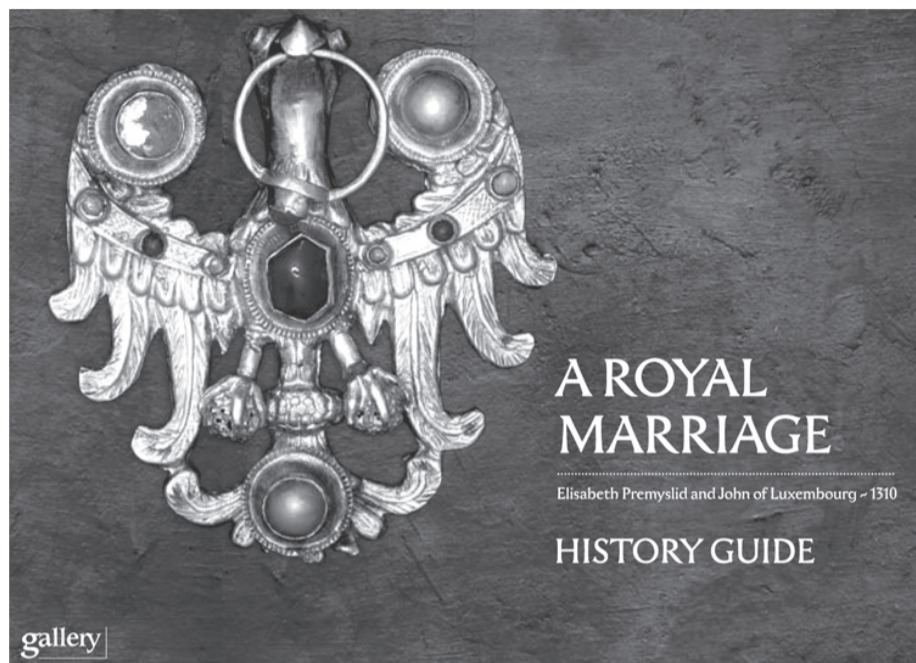
gallery

Legerova 70, 120 00 Praha 2
tel.: 224 225 935
e-mail: gallery@galleryjk.cz
www.galleryJK.cz

Královský sňatek

Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský – 1310

Průvodce dobou

Průvodce je určen pro širokou veřejnost, která má zájem se blíže seznámit s dobou a uměleckými artefakty konce třináctého a prvních desetiletí čtrnáctého století ve střední Evropě a Českém království především. Nástup Lucemburků na český trůn uvádí sňatek Jana Lucemburského s českou princeznou Eliškou Přemyslovnou.

brožovaný, 96 stran, doporučená prodejní cena: 250,- Kč

Samostatně vychází i v anglické verzi:

A Royal Marriage

Elisabeth Premyslid and John of Luxembourg – 1310
History Guide

distribuce KOSMAS, www.kosmas.cz; navštivte nás na adrese: www.galleryJK.cz

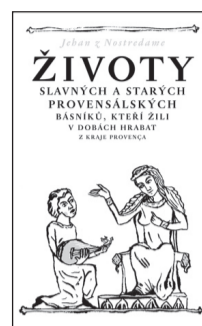

Knihy nakladatelství ARGO

Miličova 13, 130 00 Praha 3, tel.: 222 781 601, fax: 222 780 184, argo@argo.cz, www.argo.cz
distribuce KOSMAS, V Zahradě 887, 252 62 Horoměřice, tel. 226 519 387
e-mail: kosmas@kosmas.cz

Jehan z Nostredame

Životy slavných a starých provensálských básníků, kteří žili v době hrabat z Provenca
Přeložil Josef Prokop 298 Kč

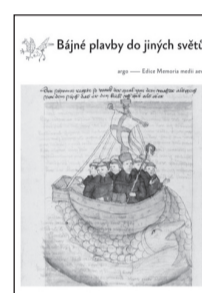

Knížní rarita ze 16. století, která pro velkou část Evropy znovu objevila okcitánské trubadúry. Vyšla v Lyonu 1575 zároveň francouzsky i v italském překladu a jejím autorem byl mladší bratr lékaře a astrologa Michela Nostradama. Vzdávala hold nejen starým trubadúram, ale i Jehanovým přátelům z Provenca. Nostredame v ní totiž – ze zvědavosti či z literární hravosti – smíchal parafráze

starších životopisů („vidas“) nejznámějších trubadúru se smyšlenými biografii neexistujících básníků – předků jeho vlivných současníků. Navzdory nebo možná právě díky této mystifikaci byl vliv spisu ohromný. Obzvláště některé životopisy v Nostredamově podání dotvořily trubadúrské mýty, které v moderní době vzušovaly evropské romantiky (Rostand, Carducci, Vrchlický), později Ezra Pounda a dožily se mramorového zvěčnění ve zkratkových učebnicích a encyklopediích 20. století.

Bájně plavby do jiných světů

Přeložila Eva Hladká, 198 Kč

Sborník zahrnuje starořímské texty vztahující se k bájným plavbám do jiných, ať už fantastických nebo reálných světů, a s nimi úzce související latinské dílko známé pod názvem Plavba svatého Brendana. Texty, jež nezapřou inspiraci antickou literaturou, naopak zásadním způsobem ovlivnily středověkou literaturu nejen na britských ostrovech, ale i na kontinentu. Lze na nich dokumentovat vývoj žánru, stejně jako jeho dobové úpravy, možné inspirace, literární odbočky, přidávání nebo ubírání motivů.

Stanislav Komárek

Eseje o lidských duších a společnosti I., II.
259 Kč

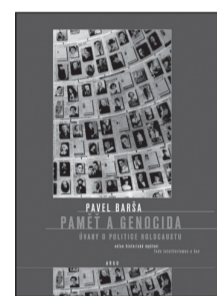

Stanislav Komárek se ve svých esejích zamýšlí nad podobnostmi mezi fungováním lidské společnosti a přírodních společenstev - vykresluje nečekané paralely mezi cykličností dějin a pravidelností přírodních cyklů, mezi výskytem romantickým básníků a evolučních inovací, mezi magií a moderní vědou. Především však osvětluje způsob, jakým nazíráme svět náš

vezdejší a jak do něj promítáme ustrojení vlastní duše. Obě knihy obsahují eseje z let 1988-1993.

Pavel Barša

Paměť a genocida
Úvahy o politice holocaustu, 289 Kč

Ústředním tématem knihy Pavla Barši Paměť a genocida - Úvahy o politice holocaustu je vztah sociální reality k sociální paměti. Na příkladě paměti holocaustu mapuje proměny nazírání na genocidu Židů v Evropě, Izraeli i Americe. Za zlomový okamžik považuje přelom 60. a 70. let, kdy se pod vlivem vojensko-politických konfliktů

mezi arabským světem a státem Izrael paměť holocaustu stala operním bodem jak pro rekonstrukci židovské identity, tak při ospravedlňování izraelské okupace nově nabytých arabských území. Podle Baršova názoru je možné odlišit dva typy paměti nacistické genocidy Židů: první z nich posiluje všelidskou vzájemnost, druhý přispívá k potvrzování skupinové identity a spolu s tím k legitimizaci nároků jedné skupiny vůči jiným. Tato druhá podoba podle Barši ve svých důsledcích vedla ke vzniku svébytné politiky holocaustu, v níž genocida Židů přestala být dějinným fenoménem, a stala se ideologicky využívaným mýtem.

ANTIKVARIÁT ZTICHLÁ KLIKA

Betlémská 10-14, Praha 1 - Staré Město
NÁKUP MĚSÍCE

Země Dobrá / To gest: Země Česká, Do které Semeno z Dobroty Božské hogné vsaté učinilo Užitek Stý. Luk. w 8. Kap. Takowého Užitku Krátké Předstawenj / Ke Cti Chwále Pána BOha Wssemohaucyho / též Blahoslawené Rodičky Boží Marye Panny wždycky neposskwrněné; y Swatých dědičných Patronůw Českých. Předně: Odkad / a z gakeho Narodu ma Počátek Národ Český / a kterak se w této Zemi usadili; též o Začátku S. katolické, a nikdy w České Zemi nepřemožené Krystowé Wjry, a stále horliwosti, též o giných chwalitebných Čzinech a Skutcích, též o Klenotech, Bohatstwj, Wognách, a Českého národu Udatnosti. Item o mnohých nesstiatných Pjrhodách, a Kacyřstwu w České Zemi. Wssechno z hodnowěrných Spisowatelůw / a Kněh sebrané, a k potěssenj Slawného Národu, a k zwelebenj Gazyka Českého od upřímného Wlastence sebrané a sepsané.

A. 1754 Hradec Králové, Jan Kliment Tybely, 1754, 8°, XXVIII-467-XVII s. Knihopis 17.217

Český text gotikou, latinská slova antikvou, signatury, stránkové kustody, arabské číslování stran při horním vnějším okraji, živá záhlaví, nadpisy kapitol, dřevorezové vlysy a viněty, plné iniciály ve volném prostoru ve výši dvou a pěti řádků, paragrafy a žaludy uprostřed horního okraje stran v předmluvě.

Kartonová vazba z první poloviny 20. století, při hřbetu popraskaná, ve hřbetu nalepený kožený štítek s tlačeným názvem, měděryt. front. Rentžův nahrazen fotografickou kopií, tit. list zašpiňený, v textu tu a tam skvrnka, jinak ve stavu dobrém. Předchozí majitel knihu zakoupil v aukci Orbisu 10. 4. 1951. Stále ještě neurčený autor „Země dobré ...“ pracuje s mnoha českými prameny, na rozdíl od pramenů však do textu zabudovává rozsáhlé celky, ve kterých se z pozic nadšeného vlastence a českého patriota snaží ukázat velikost a slávu českého národa.

antikvariát@ztichláklika.cz, www.ztichláklika.cz tel. +420 / 222 222 079, fax: +420 / 222 220 560

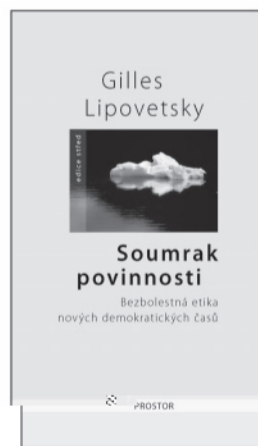
Otevřeno: pondělí – pátek 10:00 – 18:00 hodin

PROSTOR, nakladatelství, s. r. o., Nad Spádem 10, 147 00 Praha 4 – Podolí
tel.: 224 826 688, e-mail: prostor@eprostor.com, www.prostor-nakladatelstvi.cz

Bernhard Schlink Víkend

Německý spisovatel Bernhard Schlink je u nás dobře známý svým románem *Předčítač*, zfilmovaným ve stejnojmenném oscarovém snímku. V novém románu *Víkend* se zabývá otázkou terorismu, respektive střetu svobody individua a svobody společnosti. Na malé ploše tří dnů rozehrává napínavý příběh a načrtává osudy hlavních hrdinů. Používá i metodu vložených příběhů a v jednom z nich podává i velmi neobvyklý úhel pohledu na události 11. září 2001 v New Yorku.

vázané, 176 stran, 250 Kč

Gilles Lipovetsky Soumrak povinnosti

Bezbolestná etika nových demokratických časů

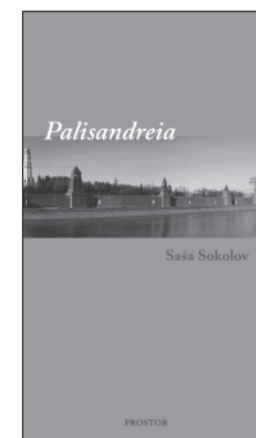
Esejistická kniha G. Lipovetského si všímá změny, k níž došlo v chápání a prožívání morálních hodnot. Autor metodicky mapuje takové jevy, jako je bioetika, mediální charita, humanitární akce, ochrana životního prostředí, mravní reforma obchodní sféry, politiky i médií, spory kolem potratů apod. Jeho zrcadlo naší „bezbolestné etiky“ je kritické, ale zároveň tolerantní. Autorovy úvahy vždy vycházejí z naprosto věcných pozorování a jsou ilustrovány na konkrétních příkladech.

vázané, 384 stran, 450 Kč

Saša Sokolov Palisandreia

Jeden z neoriginálnějších soudobých ruských spisovatelů ve svém třetím románě demytizuje téma ruské historie a zpracovává ho metodou prozaického postmodernismu. Vyprávění je koncipováno jako vzpomínky Palisandra Dalberga, příbuzného Lavrentije Beriji, jednoho ze sloupů stalinské hrůzovlády. Vzpomínky se týkají stalinského a poststalinského období a jsou dokončeny jakoby v roce 2044 a publikovány v daleké budoucnosti, v roce 2757.

vázané, 224 stran, 280 Kč

Žádejte u svého knihkupce. Nebo na www.prostor-nakladatelstvi.cz s 20% slevou!